

T.C.
DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

YABANCI DİL OLARAK TÜRKÇE ÖĞRETİMİ ANABİLİM DALI
YABANCI DİL OLARAK TÜRKÇE ÖĞRETİMİ PROGRAMI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

TÜRKÇE GENİŞ ZAMAN KULLANIMININ İNGİLİZCE
DENKLİK İLİŞKİSİ VE EĞİTBİLİMSEL YAKLAŞIMLI
KARŞITSAL ÇÖZÜMLEMESİ

AYŞE SÜMEYRA BACAK

İzmir
2023

DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
YABANCI DİL OLARAK TÜRKÇE ÖĞRETİMİ ANABİLİM DALI
YABANCI DİL OLARAK TÜRKÇE ÖĞRETİMİ PROGRAMI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

TÜRKÇE GENİŞ ZAMAN KULLANIMININ İNGİLİZCE
DENKLİK İLİŞKİSİ VE EĞİTBİLİMSEL YAKLAŞIMLI
KARŞITSAL ÇÖZÜMLEMESİ

AYŞE SÜMEYRA BACAK

DANIŞMAN
Prof. Dr. Kuthan Kahramantürk

İzmir

2023

ETİK İLKE VE KURALLARA UYGUNLUK BEYANNAMESİ

Yüksek lisans tezi olarak sunduğum “Türkçe Geniş Zaman Kullanımının İngilizce Denklik İlişkisi ve Eğitbilimsel Yaklaşımlı Karşıtsal Çözümlemesi” adlı çalışmanın içerdiği fikri izinsiz başka bir yerden almadığımı; çalışmamın hazırlık, veri toplama, analiz ve bilgilerin sunumu olmak üzere tüm aşamalarında ve bölümlerinin yazımında bilimsel etik ilke ve kurallara uygun davrandığımı, tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada kullanılan her türlü kaynağa eksiksiz atıf yaptığımı ve bu kaynaklara kaynakçada yer verdiğimi, ayrıca bu çalışmanın Dokuz Eylül Üniversitesi tarafından kullanılan bilimsel intihal tespit programıyla tarandığını ve *intihal içermediğini* beyan ederim. Herhangi bir zamanda aksinin ortaya çıkması durumunda her türlü yasal sonuca razı olduğumu bildiririm.

30/10/2023

Ayşe Sümeyra BACAK

Tarih: 16/11/2023

Tez Başlığı:

Türkçe Geniş Zaman Kullanımının İngilizce Denklik İlişkisi Ve Eğitimsel Yaklaşımlı Karşıtsal Çözümlemesi

Yukarıda başlığı belirtilen tez çalışmamın a) Kapak sayfası, b) Giriş, c) Ana bölümler ve d) Sonuç kısımlarından oluşan toplam 147 sayfalık kısmına ilişkin, 19/10/2023 tarihinde **tez danışmanım tarafından** Dokuz Eylül Üniversitesi Kütüphane ve Dokümantasyon Daire Başkanlığı'nın sağladığı İntihal Tespit Programından (Turnitin-Tez İntihal Analiz Programı) aşağıda belirtilen **filtreleme tiplerinden biri** (uygun olanı işaretleyiniz) uygulanarak alınmış olan orijinallik raporuna göre, tezimin **benzerlik oranı % 20 dir**.

- <http://www.kutuphane.deu.edu.tr/turnitin-tez-intihal-analiz-programi/> adresindeki Tez İntihal Analiz Programı

Kullanım Kılavuzunu okudum ☐

Filtreleme Tipi 1(Maksimum %15) ☐

Filtreleme Tipi 2(Maksimum %30) ☐

☐ Kabul/Onay ve Bildirim sayfaları hariç, ☐ Kaynakça hariç, ☐ Alıntılar dâhil, ☐ Altı (6) kelimeden daha az örtüşme içeren metin kısımları hariç.	☐ Kabul/Onay ve Bildirim sayfaları hariç, ☐ Kaynakça dâhil, ☐ Alıntılar dâhil.
EK 1- İntihal Tespit Programı Raporu İLK SAYFA Çıktısı. ☐ EK 2- İntihal Tespit Programı Raporu (Tümü) Cd İçinde. ☐	

Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Tez Çalışması Orijinallik Raporu Uygulama Esasları'nı inceledim ve yukarıda belirtilen azami benzerlik oranlarına göre tez çalışmamın herhangi bir intihal içermediğini; aksinin tespit edileceği muhtemel durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim.

Gereğini saygılarımla arz ederim.

Adı Soyadı : Ayşe Sümeyra BACAK
Öğrenci No :
Anabilim Dalı : YABANCI DİL OLARAK TÜRKÇE ÖĞRETİMİ
Programı : YABANCI DİL OLARAK TÜRKÇE ÖĞRETİMİ
Statüsü : Yüksek Lisans ☐ Doktora ☐

ÖĞRENCİ

DANIŞMAN

(Adı Soyadı, İmza, Tarih)

(Unvan, Adı Soyadı, İmza, Tarih)

Ayşe Sümeyra Bacak

Prof. Dr. Kuthan Kahramantürk

Açıklamalar

1: Bu formu teslim etmeden önce sizden istenen bilgileri uygun kutucuğu () işaretleyerek doldurunuz.

Kullanıcı şifre vb. konusunda sorun yaşanması durumunda Üniversitemiz Merkez Kütüphanesinde bulunan Turnitin yetkilisine başvurunuz.

2: Yüksek Lisans/Doktora Tez Çalışması Orijinallik Raporu" formu tezin ciltlenmiş ve elektronik nüshalarının içerisinde ekler kısmında yer alır.

3: Tez savunmasında düzeltme alınması durumunda bu form güncellenerek yeniden hazırlanır.

4: Turnitin-Tez İntihal Programına yükleme yapılırken Dosya Başlığı (document title) olarak **tez başlığının tamamı**, Yazar Adı (author's first name) olarak **öğrencinin adı**, Yazar Soyadı (author's last name) olarak **öğrencinin soyadı** bilgisini yazınız.

TEŞEKKÜR

Tez yazdığım süre boyunca, öncelikle bilgisiyle bana ışık tutan, beni yönlendiren ve bana daima yol gösteren, bu uzun yolculuğum boyunca sabrından ve hoşgörüsünden asla ödün vermeyen saygıdeğer tez danışmanım sayın Prof. Dr. Kuthan Kahramantürk'e, katılmış olduğum ilgili alan derslerinde ana dilime farklı perspektiflerden bakmamı sağlayan Prof. Dr. Şerif Ali Bozkaplan'a, Doç. Dr. Funda Uzdu Yıldız'a, Prof. Dr. Kamil İşeri'ye, tez konumu belirleme sürecimde benden yardımlarını esirgemeyen, tüm bilgisini benimle paylaşan ve sayesinde bu bölümde yüksek lisans yapmaya karar verdiğim sayın lisans hocam Öğr. Gör. Alper Aslan'a teşekkür ederim.

Hummalı bir çalışma isteyen ve oldukça uzun olan bu süreçte, benim her türlü kahrımı çeken, elinden gelenin çok daha fazlasını sadece benim eğitimim için yapan, tezimi yazabilmem için her türlü olanağı sağlamış ve fedakarlığı yapmış olan canım aileme maddi manevi tüm destekleri için teşekkür ederim.

Yurt dışında yüksek lisans yapmanın tadını bir nebze de olsa yaşamama olanak sağlayan Dokuz Eylül Üniversitesi'ne, bu zorlu süreç boyunca daima yol gösteren, yardımını esirgemeyen ve hoşgörüsünden ödün vermeyen koordinatörüm Prof. Dr. Hatice İrem Çomoğlu'na, Avrupa'nın eğitim sistemini bir katılımcısı olarak gözlemleme şansını veren Avrupa Birliği'ne ve bir alt kuruluşu olan Erasmus+ öğrenci değişim programına, bu vesileyle bana en güzel şekilde ev sahipliği yapan Aarhus Üniversitesi'ne, Kopenhag'ta her türlü ihtiyacımı karşılamamda bana destek sağlayan uluslararası koordinatörüm Eli Eva Eriksen'e, derslerine katılmaktan büyük haz aldığım, dünyaya bakış açımı değiştiren ve sorgulamacı bir yaklaşıma sahip olmamı ve daha araştırmacı bir insan olmamı sağlayan Prof. Dr. Susan Wright'a, Eğitim Antropolojisi ve Küreselleşme Yüksek Lisans Programı'ndaki derslerine keyifle katıldığım Doç. Dr. Nana Clemensen'e, Doç. Dr. Gritt B. Nielsen'e, Öğr. Gör. Hanne Kirstine Adriansen'e, bana sık sık söz hakkı tanıyan ve Türkiye'yi Danimarka'ya tanıtmamı sağlayan Öğr. Gör. Sally Anderson'a teşekkür ederim.

Son olarak tez yazdığım süre boyunca bana her türlü konuda yardımcı olan saygıdeğer Doç. Dr. Hadiye Küçükkaragöz'e teşekkür ederim.

İÇİNDEKİLER

ÖZET	ix
ABSTRACT	xi
1. GİRİŞ	1
1.1. Problem Durumu	1
1.2. Amaç ve Önem	2
1.3. Problem Cümlesi	3
1.4. Sınırlılıklar	4
1.5. Varsayımlar	4
1.6. Tanımlar	5
2. KURAMSAL ÇERÇEVE / KAVRAMSAL ÇERÇEVE / İLGİLİ ARAŞTIRMALAR ..	7
2.1. Geniş Zaman Ekinin Tarihsel Süreci	7
2.2. Türkçede Geniş Zaman	9
2.2.1. Geniş Zamanın İşlevleri	12
2.3. Geniş Zaman Ekleri ve İşlevleri	14
2.3.1. Âdetler	16
2.3.2. Alışkanlıklar	17
2.3.3. Çıkarım	17
2.3.4. Rica	17
2.3.5. Bilimsel Gerçekler	18
2.3.6. Tahmin	18
2.3.7. Emir	18
2.3.8. Teklif	19
2.3.9. Çaresizlik	19
2.3.10. Tehdit	19
2.4. Geniş Zaman Yapısının Yapısal Özellikleri	19
2.4.1. “-(I)r” biçimbirimi	19
2.4.2. “-mAz” biçimbirimi	20
2.4.3. Geniş Zaman Yapısının Anlamsal Özellikleri	21

2.5. Türkçede Geniş Zaman Hikâyesi	23
2.5.1. Geniş Zaman Hikâyesi Yapısının Yapısal Özellikleri	23
2.5.2. Geniş Zaman Hikâyesi Yapısının Anlamsal Özellikleri	23
2.6. Geniş Zaman Rivayeti.....	24
2.6.1. Geniş Zaman Rivayeti Yapısının Yapısal Özellikleri.....	24
2.6.2. Geniş Zaman Rivayeti Yapısının Anlamsal Özellikleri.....	25
2.6.2.1. Geniş Zaman Eklerinin İçerdiği Anlamlar ve Görünüş Bakımından Değerlendirilmesi	26
2.7. Geniş Zaman Eklerinin Kurlsızlığı Üzerine	27
2.8. Eğitbilimsel Yaklaşımlar.....	29
2.8.1. İşlevsel Yaklaşımlar	32
2.8.2. Eylem Odaklı Yaklaşımlar.....	33
3. İNGİLİZCE ZAMAN YAPILARI.....	34
3.1. The Simple Present Tense (Geniş Zaman).....	34
3.1.1. Yapısal Özellikleri.....	34
3.1.2. Anlamsal Özellikleri	35
3.2. The Present Continuous Tense (Şimdiki Zaman).....	37
3.2.1. Yapısal Özellikleri.....	37
3.2.2. Anlamsal Özellikleri	37
3.3. The Present Perfect Tense (Yakın Geçmiş Zaman)	38
3.3.1. Yapısal özellikleri	38
3.3.2. Anlamsal Özellikleri	39
3.4. The Present Perfect Continuous Tense (Devam Eden Yakın Geçmiş Zaman)	40
3.4.1. Yapısal Özellikleri.....	40
3.4.2 Anlamsal Özellikleri	40
3.5. The Simple Past Tense (Geçmiş Zaman)	40
3.5.1. Yapısal Özellikleri.....	41
3.5.1.1. Regular verbs (Düzenli fiiller).....	41
3.5.1.2. Irregular verbs (Düzensiz fiiller).....	41
3.5.2. Anlamsal Özellikleri	41

3.6. The Past Continuous Tense (Sürekli Geçmiş Zaman).....	42
3.6.1. Yapısal Özellikleri.....	42
3.6.2. Anlamsal Özellikleri	42
3.7. The Past Perfect Tense (Önceki Geçmiş Zaman).....	43
3.7.1. Yapısal Özellikleri.....	43
3.7.2. Anlamsal Özellikleri	44
3.8. The Past Perfect Continuous Tense (-miş’li Geçmiş Zaman)	44
3.8.1. Yapısal Özellikleri.....	44
3.8.2. Anlamsal Özellikleri	45
3.9. The Future Tense (Gelecek Zaman).....	45
3.9.1. Yapısal Özellikleri.....	45
3.9.1.1. will/shall	45
3.9.1.2. be going to.....	46
3.9.2. Anlamsal Özellikleri	46
3.9.2.1. Usage of future tense in time clauses (Zaman cümleciklerinde gelecek zamanın kullanımı)	47
3.10. The Future Continuous Tense (Sürekli Gelecek Zaman)	47
3.10.1. Yapısal Özellikleri.....	47
3.10.2. Anlamsal Özellikleri	47
3.11. The Future Perfect Tense (Tamamlanmış Gelecek Zaman).....	48
3.11.1. Yapısal Özellikleri.....	48
3.11.2. Anlamsal Özellikleri	48
3.12. The Future Perfect Continuous Tense (Devamlı Gelecek Zaman)	48
3.12.1. Yapısal Özellikleri	48
3.12.2. Anlamsal Özellikleri	49
4. İNGİLİZCE KİP BELİRTEÇLERİ.....	50
4.1. Modal Auxiliaries (İngilizcede Kip Belirteçleri)	50
4.2. Modal’ların ortak yapısal özellikleri:.....	50

5. TÜRKÇE GENİŞ ZAMAN KULLANIMININ İNGİLİZCE DENKLİK İLİŞKİSİ VE EĞİTBİLİMSEL YAKLAŞIMLI KARŞITSAL ÇÖZÜMLEMESİ	52
5.1. -(I)r Ekinin Yapısal Ve Anlamsal Eşdeğerlilik Ve Denklik İlişkisi.....	53
5.1.1. Geniş Zaman (Simple Present) Denkliği.....	54
5.1.2. Gelecek Zaman (Future) Denkliği.....	71
5.1.3. Geçmiş Zaman (Simple Past) Denkliği	76
5.1.4. Şimdiki Zaman (Present Continuous) Denkliği	77
5.1.5. Yakın Geçmiş Zaman (Present Perfect) Denkliği	77
5.1.6. Kısmi Denklik	78
5.2 -mAz Ekinin Yapısal Ve Anlamsal Eşdeğerlilik Ve Denklik İlişkisi	87
5.2.1. Geniş Zaman (Simple Present) Denkliği.....	88
5.2.2. Geçmiş Zaman (Simple Past) Denkliği.....	91
5.2.3. Önceki Geçmiş Zaman (Past Perfect) Denkliği	91
5.2.4. Gelecek Zaman (Future) Denkliği.....	92
5.2.5. Kısmi Denklik	93
5.3 -(I)rdI Ekinin Yapısal Ve Anlamsal Eşdeğerlilik Ve Denklik İlişkisi.....	98
5.3.1. Geçmiş Zaman (Simple Past) Denkliği	99
5.3.2. Yakın Geçmiş Zaman (Present Perfect) Denkliği	101
5.3.3. Kısmi Denklik	101
5.4. -mAzdI Ekinin Yapısal Ve Anlamsal Eşdeğerlilik Ve Denklik İlişkisi	107
5.4.1. Geçmiş Zaman (Simple Past) Denkliği	108
5.4.2. Önceki Geçmiş Zaman (Past Perfect) Denkliği	109
5.4.3. Kısmi Denklik	109
5.5 -(I)rmİş Ekinin Yapısal Ve Anlamsal Eşdeğerlilik Ve Denklik İlişkisi	112
5.5.1. Geçmiş Zaman (Simple Past) Denkliği	113
5.5.2. Kısmi Denklik	114
5.6. -mAzmdIş Ekinin Yapısal Ve Anlamsal Eşdeğerlilik Ve Denklik İlişkisi.....	115
5.6.1. Geçmiş Zaman (Past Simple) Denkliği	116

6. BULGULAR VE YORUMLAR	118
7. YÖNTEM	123
7.1. Araştırmanın Modeli	123
7.2. Evren / Örneklem	123
7.2. Veri Toplama Süreci ve Araçları	123
8. SONUÇ VE ÖNERİLER	124
KAYNAKÇA.....	128
EK 1. Öğrencinin Akademik Özgeçmişi	133

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 1 İngilizce zaman çizelgesi. (The English timeline).....	34
Tablo 2 Geniş zaman eklerinin kullanım oranı.....	52
Tablo 3 Araştırmada incelenen kitaplar.....	123

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1. Geniş Zaman Eklerinin Kullanım Oranı.....	53
Şekil 2. <i>-(I)r</i> ekinin İngilizcedeki Denklikleri.....	54
Şekil 3. <i>-mAz</i> ekinin İngilizcedeki Denklikleri.....	88
Şekil 4. <i>-IrdI</i> ekinin İngilizcedeki Denklikleri.....	99
Şekil 5. <i>-mAzdI</i> ekinin İngilizcedeki Denklikleri	107
Şekil 6. <i>-(I)rmIş</i> ekinin İngilizcedeki Denklikleri	113
Şekil 7. <i>-mAzmIş</i> Ekinin İngilizcedeki Denklikleri	116

ÖZET

TÜRKÇE GENİŞ ZAMAN KULLANIMININ İNGİLİZCE DENKLİK İLİŞKİSİ VE EĞİTBİLİMSEL YAKLAŞIMLI KARŞITSAL ÇÖZÜMLEMESİ

Gelişen dünyada küreselleşmenin de etkisiyle birlikte, uluslararası ilişkiler günden güne artmakta ve önem kazanmaktadır. Gerek diplomatik ilişkilerde gerekse yaşanan göçlerle ve bundan doğan sirkülasyonla birlikte uluslararası iletişim kaçınılmazdır. Bunun doğal bir sonucu olarak da bir dili konuşabilmek, yeni bir dil öğrenmek de bu bağlamda oldukça önemli bir hal almıştır. Son zamanlarda ülkemizin de dışardan göç konusunda talep gören bir ülke haline dönüşmesiyle birlikte yabancı dil olarak Türkçe öğretiminin önemi de artmış ve zorunlu bir talep haline gelmiştir. Eğitim görmek için gelen öğrenci sayısının da yadsınamaz olduğu göz önünde bulundurulduğunda, anadili veya ikinci dili İngilizce olan kişilere Türkçe öğretirken kullanılacak kaynakların kısıtlı olduğu görülmüştür. Buna ek olarak yurt dışında yaşayan Türklerin sayısının da son yıllarda hızlı bir artış göstermesinin bir sonucu olarak, yurt dışında yaşayan Türk aileleri ve diğer Türkçe öğrenmek isteyen kişiler için de yabancı dil olarak Türkçe öğretiminin önemi artmıştır. İngilizcenin uluslararası ortak iletişim dili olduğunun bilinmesiyle birlikte, bu alanda kullanılacak kaynak azlığının tespit edilmesinin ardından; Türkçe-İngilizce geniş zaman karşılaştırması yapılmasına karar verilmiştir. Bu yüksek lisans tezinin yazılma amacı yabancılara Türkçe öğretilirken duyulan kaynak ihtiyacını gidermektir. İngilizcede bu yapının tek bir denkliğinin olmaması ve yazılı kaynaklarda detaylı ve kapsamlı şekilde daha önce hiç incelenmemesi dolayısıyla Türkçe geniş zaman konusu seçilmiştir.

Farklı dil ailelerine mensup oldukları için Türkçedeki geniş zamanın İngilizcede tek bir zaman ve yapıda karşılığı yoktur. Bundan dolayı bu çalışmada tüm ana zaman yapıları ve bir zamana karşılık gelmeyen yardımcı yapılar tanıtılıp açıklanmıştır. Çalışmanın amaçları çerçevesinde araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden doküman incelemesi kullanılmıştır. Çıkış dili Türkçe olarak seçilmiş bu çalışmada, ek kaynak oluşturması açısından Sabahattin Ali'nin dünyaca ünlü eseri "*Kürk Mantolu Madonna*" kitabı ve İngilizce çevirisi "*Madonna in a Fur Coat*" kitabındaki geniş zaman, geniş zamanın hikayesi ve geniş zamanın rivayetine ilişkin yapılar biçimbirimsel açıdan incelenmiş ve açıklanmış; söz konusu yapıların İngilizcedeki denklik ilişkisi ve eğitbilimsel açıdan karşıtsal çözümlemesi yapılmıştır. Sonuç olarak, çalışma sürecinde elde edilen bulgular, hem istatistiksel hem de teorik olarak analiz edilmiş ve bazı öneriler sunulmuştur.

Araştırmanın sonucunda elde edilen verilerin, yurt içinde ve yurt dışında; Türkçeyi yabancı dil olarak öğretenler ve anadili veya ikinci dili İngilizce olan öğrenciler için katkı sağlayıcı bir ek kaynak olarak hizmet etmesi umulmaktadır.

Anahtar sözcükler: biçimbilim, dilbilim, yabancı dil olarak Türkçe öğretimi.

ABSTRACT

THE EQUIVALENCE RELATION OF THE USAGE OF SIMPLE PRESENT TENSE IN TURKISH AND ENGLISH AND ITS CONTRASTIVE ANALYSIS WITH A PEDAGOGICAL APPROACH

With the impact of globalisation in the evolving world, international relations are gaining increasing importance day by day. International communication is inevitable, both in diplomatic relations and due to the migrations and resulting circulation. Consequently, being able to speak a language and learning a new language has become significantly important in this context. Recently, as our country has become a sought-after destination for immigration from abroad, the importance of teaching Turkish as a foreign language has increased and become a mandatory demand. Considering the undeniable number of students coming to study, it has been observed that there is a limited availability of resources for teaching Turkish to individuals whose mother tongue or second language is English. In addition, the number of Turks living abroad has shown a rapid increase in recent years, naturally leading to an increased importance of teaching Turkish as a foreign language for Turkish families living abroad and other individuals who want to learn Turkish. With the knowledge that English is lingua franca, it was decided to make a Turkish-English present tense comparison after determining the scarcity of resources to be used in this field. The purpose of this master's thesis is to satisfy the resource need when teaching Turkish to foreigners. As there is no single equivalence for this structure in English, and it has never been analysed in detail and comprehensively in written sources, the Turkish present simple tense has been chosen.

Since they belong to different language families, the simple present tense in Turkish does not correspond to a single tense and structure in English. Therefore, in this study, all main tense structures and auxiliary structures that do not correspond to a tense are introduced and explained. Document analysis, one of the qualitative research methods, was utilized in the research within the framework of the study's objectives. In this study, in which Turkish was chosen as the language of origin, the structures related to the Turkish aorist and its past and evidential forms in Sabahattin Ali's worldwide known novel "*Madonna in a Fur Coat*" and its English translation were analysed and explained from a morphemic point of view; the equivalence relationship of these structures in English and their contrastive analysis with a pedagogical approach were made. In conclusion, the findings obtained during the study were analysed both statistically and theoretically and some suggestions were presented.

It is hoped that the data obtained as a result of the research will serve as a contributing additional resource for those who teach Turkish as a foreign language in both Turkey and abroad and for students whose mother tongue or second language is English.

Keywords: morphology, linguistics, teaching Turkish as a foreign language.

1. GİRİŞ

Bu bölümde problem durumu, amaç ve önem, çalışma problemi ve araştırma yöntemi, Türkçe ve İngilizcenin özellikleri ve geniş zaman kullanımının yapısal ve işlevsel açıdan karşılaştırılması (denklik ilişkisi) ile ilgili bu çalışmanın çerçevesini oluşturacak bilgiler yer almaktadır.

Türkçe geniş zaman kullanımının İngilizce denklik ilişkisi ve eğitbilimsel yaklaşımla karşıtsal çözümlemesine yönelik bu çalışmada Türkçe ve İngilizcenin geniş zaman kullanımının tipolojik farklılıkları da göz önüne alınarak yapısal ve işlevsel kullanımları denklik ilişkisi bağlamında irdelenmektedir.

Yapısal özellikleri itibariyle Türkçe Ural-Altay dil ailesinin Altay dilleri koluna mensuptur ve bu özelliğiyle eklemeli diller grubuna giren Türkçe bu dil grubunun özelliklerini taşımaktadır. Eklemeli dillerde kelime üretimi ve çekimi biçimbilimsel açıdan sözcüğe eklenen eklerle yapılır ve üretime ve çekime giren sözcüğün kökü değişmez. Sesbilgisi açısından hiç değişmeyen köke dilbilgisel işlevli çeşitli görevleri olan biçimbirimler sıralı ve düzenli şekilde son ek olarak bağlanır. Türkçe'nin temel sözcük dizilişi ÖNY(özne-nesne-yüklem)'dir. İngilizce ise Hint-Avrupa dil ailesine mensup olup Avrupa dilleri kolunun Germen dillerinde yer almaktadır. İngilizce yapı bakımından bütün Avrupa dilleri gibi çekimli bir dildir. Çekimli dillerde çekim ya da türetim yapılırken hem kökteki bazı sesler değişir hem de ekler eklenir. Bazen çekime ya da türetime giren kök tamamıyla değişime uğrar ve tanınmaz hale gelir. Bu dilin temel ya da belirtisiz sözcük dizilişi ÖYN (özne-yüklem-nesne)' dir. İngilizce bükümlü (çekimli) diller arasından gövde bükümlülerde yer alır. Hint-Avrupa dillerinde, bir kök çekim aldığı anda içsel olarak değişikliğe uğrar, bu da onun tamamen tanınmaz hale gelmesine yol açar; fiiller farklı formlara bürünür.

Bu iki dilin temel özellikleri büyük ölçüde farklılıklar gösterdiği için yabancı dil öğretimine katkı sağlayacak ve Türkçe öğrenimini kolaylaştıracak birçok dil bilgisi konusu üzerinde araştırmalara ihtiyaç duyulmaktadır.

1.1.Problem Durumu

Bu çalışmanın problem durumunu Türkçedeki geniş zaman yapısının İngilizcede karşılık bulan kullanımlarının farklı yönlerinin olması ortaya çıkarmıştır. İki dil arasında söz konusu yapıya yönelik farklılıkların bulunmasının Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenme sürecinde birtakım zorluklara yol açacağı varsayılmaktadır. Ancak, bu çalışma sayesinde ilk olarak öğreticinin,

ardından da öğrencinin hedef yapıya dair bir farkındalık elde etmeleri sağlanacak, böylelikle olası hatalar en aza indirilecektir.

Bu çalışmanın temel konusu olarak da Türkçedeki geniş zaman yapısı seçilmiş ve İngilizce ile karşılaştırma yapılarak İngilizceyi zaten bildikleri varsayılan öğrencilerin Türkçeyi daha kolay ve etkili bir biçimde öğrenmeleri amaçlanmıştır. Aynı zamanda, ana dili ya da yabancı dili İngilizce olan bireylere Türkçe öğretmeyi hedefleyen öğretmenlerin geniş zaman yapısı konusunda iki dil arasındaki benzerlik ve farklılıklar hakkında bilinçlenmeleri sağlanacak ve bu sayede daha verimli bir öğretme ve öğrenme süreci gerçekleştirilecektir. Ayrıca, Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenen bireylerin ana dilleri ya da yabancı dillerinin etkisiyle hedef dili öğrenme sürecinde ortaya çıkabilecek güçlüklerle yönelik farkındalık düzeyleri artırılacağı için tipik hatalardan kaçınmaları da sağlanacaktır. Buna ek olarak da, bu kullanımların hangilerinin ne kadar sıklıkta geçtiği tespit edilecek; bu da dil öğretiminde öncelikli olarak hangi işlevinin öğretilmesi gerektiğini ortaya çıkaracaktır. Hem Türkçesi hem İngilizcesi incelenip geniş zaman karşılaştırılması yapılacak olan Kürk Mantolu Madonna kitabında, en çok kullanılan geniş zaman yapısının tespit edilmesi ve ilk olarak öğretilmesi gereken işlevler konusunda öğreticiye yol göstermesi beklenmektedir. Böylece geniş zaman yapısıyla alakalı en öncelikli kullanım tespit edilmiş olup; eğitsel açıdan öğreticiye ve öğrenciye kolaylık sağlamış olacaktır.

Sonuç olarak, Türkçedeki geniş zaman yapısına yönelik daha etkili bir öğretme ve öğrenme sürecine ulaşılması hedeflenmektedir.

Bu karşılaştırmada Türkçe Ural-Altay dil ailesinin Altay dilleri kolundan; İngilizce Hint-Avrupa dil ailesinin Germen dillerine mensup olmak üzere bu iki dilin temel dilbilgisel unsurlarından biri olan zaman yapıları incelenecektir. Özellikle yabancı dil öğretiminde bu temel konularından biri karşılaştırılacak iki dilde birçok farklılık göstermektedir. Bu çalışmada Türkçede ve İngilizcede bulunan geniş zaman yapılarının işlev bakımından benzerlik ve farklılıkları incelenip, veriliş biçimleri karşılaştırılacaktır.

1.2.Amaç ve Önem

Ana dili ya da ikinci yabancı dili İngilizce olup Türkçeyi öğrenmeyi hedefleyen bireylerin ana dillerinden hedef dillerine farkında olmadan da olsa olumlu ve/veya olumsuz birtakım aktarımlarda bulunması bu alanda çalışma yapılmasının gerekliliğini ortaya koymaktadır. Bu iki dil arasındaki benzerlikler ve aynılıkların olumlu transferi, farklılıkların ise olumsuz transferler (interferenzler) tetikleyeceği varsayılmaktadır. Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde zorluklara yol açan asıl etken

olarak bu farklılıklar gösterilmektedir. Nitekim Türkçe ve İngilizcenin farklı dil ailelerine ait olması pek çok farklı özelliği de beraberinde getirmektedir. Bu durumda, Türkçe ile İngilizce arasındaki sapma ve farklılıklar belirlenerek öğrencilerin hedef dilleri (Türkçe) konusunda bilinç düzeyleri artırılmalı ve bu sayede muhtemel hatalardan kaçınmaları sağlanmalıdır.

Özellikle Türkçe ve İngilizcede zamanların kullanımında gerek yapı bakımından gerekse anlamsal ve işlevsel açıdan farklılıklar göstermesi sebebiyle Yabancı Dil Olarak Türkçe öğretiminde birtakım öğretim güçlükleri görülmekte ve bu da Türkçenin Yabancı Dil olarak öğretiminde geniş zaman yapısının üzerinde çalışılması gereken önemli konulardan birini oluşturmaktadır .

Türkçe geniş zaman kullanımının İngilizce denklik ilişkisi ve eğitimsel yaklaşımla karşıtısal çözümlemesine yönelik bu çalışmada Türkçe ve İngilizcenin geniş zaman kullanımının tipolojik farklılıkları da göz önüne alınarak yapısal ve işlevsel kullanımları denklik ilişkisi bağlamında irdelenmektedir.

Yapısal özellikleri itibarıyla Türkçe Ural-Altay dil ailesinin Altay dilleri koluna mensuptur ve bu özelliğiyle eklemeli diller grubuna giren Türkçe bu dil grubunun özelliklerini taşımaktadır. Eklemeli dillerde kelime üretimi ve çekimi biçimbilimsel açıdan sözcüğe eklenen eklerle yapılır ve üretime ve çekime giren sözcüğün kökü değişmez. Sesbilgisi açısından hiç değişmeyen köke dilbilgisel işlevli çeşitli görevleri olan biçimbirimler sıralı ve düzenli şekilde son ek olarak bağlanır. Türkçe'nin temel sözcük dizilişi ÖNY(özne-nesne-yüklem)'dir. İngilizce ise Hint-Avrupa dil ailesine mensup olup Avrupa dilleri kolunun Germen dillerinde yer almaktadır. İngilizce yapı bakımından bütün Avrupa dilleri gibi çekimli bir dildir. Çekimli dillerde çekim ya da türetim yapılırken hem kökteki bazı sesler değişir hem de ekler eklenir. Bazen çekime ya da türetime giren kök tamamıyla değişime uğrar ve tanınmaz hale gelir. Bu dilin temel ya da belirtisiz sözcük dizilişi ÖYN (özne-yüklem-nesne)'dir. İngilizce bükümlü (çekimli) diller arasından gövde bükümlülerde yer alır. Hint-Avrupa dillerinde, bir kök çekim aldığıında içsel olarak değişikliğe uğrar, bu da onun tamamen tanınmaz hale gelmesine yol açar; fiiller farklı formlara bürünür.

Bu iki dilin temel özellikleri büyük ölçüde farklılıklar gösterdiği için yabancı dil öğretimine katkı sağlayacak ve Türkçe öğrenimini kolaylaştıracak birçok dil bilgisi konusu üzerinde araştırmalara ihtiyaç duyulmaktadır.

1.3. Problem Cümlesi

Türkçede geniş zaman içeren tümcelerin yapısal, anlamsal ve işlevsel açıdan İngilizce ile karşılaştırılması Türkçenin yabancı dil olarak öğretim sürecine ne gibi katkılar sağlar?

Alt Problemler

Yukarıdaki problem durumu ve araştırma sorusu göz önünde bulundurularak şu alt problemler oluşturulmuştur:

- 1) Türkçedeki geniş zaman yapısı İngilizcede hangi biçimlerde karşımıza çıkmaktadır?
- 2) Bütüncede ortaya çıkan İngilizce eşdeğerliliklerin Türkçedeki geniş zaman yapılarıyla anlamsal, yapısal ve işlevsel açıdan benzerlik ve farklılıkları nelerdir?
- 3) Bütüncede ortaya çıkan benzerlik ve farklılıklardan yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde nasıl yararlanılabilir?
- 4) Türkçedeki geniş zaman yapısının İngilizcede en çok hangi işlevde kullanıldığının tespit edilmesi öğretici ve Türkçeyi Yabancı Dil Olarak öğrenenlere nasıl bir katkı sağlar?
- 5) Türkçedeki geniş zaman yapısının İngilizcede en çok hangi işlevde kullanıldığının tespit edilmesi öğrencilerin dil öğrenme hızına etki eder mi?

1.4. Sınırlılıklar

Bu çalışmanın temeli olan Türkçede geniş zaman yapılarının örnekleri Türkçede yazılmış *Kürk Mantolu Madonna* adlı romandan alınacaktır. Bu yapıların İngilizcede karşılıkları romanın çevirisi olan *Madonna in a Fur Coat* adlı eserinden alınacaktır. Bu şekilde oluşturulan bütüncü sayesinde karşılaştırma konusu olan Türkçede geniş zaman yapıları uygun ve elverişli şekilde bu iki dilde karşılaştırılacaktır. Karşılaştırma sonucu ortaya çıkan kullanımlar yapısal ve anlamsal olarak incelenecek ve bu açılardan değerlendirilecektir. Bir roman ve onun çevirisi üzerinden oluşturan bütüncenin hedef yapının kullanım alanı ve anlamsal denklik oluşturabilecek bütün yapıları konusunda tümünü göstermesi gibi bir durum mümkün olmasa da Türkçedeki geniş zaman yapılarını içeren tümcelerın İngilizcedeki anlamsal denkliklerinin önemli bir bölümünü gösterme fırsatını sunacağı düşünülmektedir. Çünkü incelenen kitaplarda geniş zaman yapısına önemli oranda ve çeşitli kullanımlarda rastlanmıştır.

1.5. Varsayımlar

Türkçedeki geniş zaman yapıların, yapısal ve anlamsal açıdan İngilizce ile karşılaştırılması neticesinde elde edilen İngilizcedeki eşdeğer kullanımların, Türkçe ile benzer ve farklı yönlerinin tespit edilmesinin yabancı dil olarak Türkçe öğrenme sürecini kolaylaştıracağı, farklılıklarında hem öğretmen hem öğrenciyi, karşılaştırma konusu olan yapıya dair bilinçlendirerek; hata oranını önemli ölçüde düşüreceği varsayılmaktadır.

1.6. Tanımlar

Dilbilgisi - (Alm. Grammatik, Fr. grammaire, İng. grammar). 1. Bir dilin yapısını ve fonksiyonlarını belirleyen, özellikle biçimbilim ve sözdizimle ilgili çalışma. Bazı dilbilgisi çalışmaları, sözcük oluşturma sürecini de içerir. 2. Dilin belirli kullanımlarını kurallara dayandıran yönlendirici ve normatif inceleme. Geleneksel dilbilgisi esasen normatif bir disiplindir. 3. Üretici-dönüşümsel yaklaşımda, dilin konuşucu-dinleyici tarafından kabul gören ifadeleri oluşturabilecek bir yapıyı tanımlamak amacıyla dilbilimci tarafından oluşturulan formel sistem. 4. Bir bireyin ifadeleri oluşturma ve anlama yeteneğine katkıda bulunan içsel yapı ve bilgi; yetenek (Vardar, 2007; 73)

Dilbilim: (Alm. Sprachwissenschaft, Linguistik, Fr. Linguistique, İng. Linguistics). Dil fenomenini genel anlamda ve özellikle doğal dillerin yapısını, işlevlerini ve tarihsel evrimlerini ele alan bir insan bilimi dalıdır. Dilbilim, insan bilimleri arasında en ileri gelenlerinden biri olarak kabul edilir ve günümüzde öncelikli olarak sözlü dili vurgular. Hem dedüktif hem de indüktif yöntemlere dayalı, tarafsız gözlemlere ve objektif perspektiflere dayanırken, tanımlayıcı ve/veya açıklayıcı bir özellik gösterir. Bu özellikleriyle, emir verici ve kural bazlı geleneksel dilbilgisinden, doğrulanmayan spekülasyonlara dayalı uygulamalardan ve yazılı kaynaklara ağırlık veren yazın biliminden ayrılır (Vardar, 2007; 73)

Karşılaştırmalı Dilbilgisi – (İng. contrastive grammar, Alm. Kontrastive Grammatik) Her bir dilin gramer sisteminde somut olarak gerçekleşen yapının karşılaştırılmasını kapsar. Akşamları kitap okursun, pazar sabahları yürüyüşe çıkarsın vb.

Karşılaştırmalı Dilbilim (comparative linguistics) - Ortak bir tarihsel kökene sahip olduğu varsayılan diller arasındaki bağlantıları inceler. Dillerin benzer yönlerini, ilişkilerini ve akrabalıklarını karşılaştırarak belirlemeye çalışır ve bu sayede dil ailesi sınıflandırmalarını oluşturmaya hedefler. 19. yüzyılda bir inceleme tekniği olarak ortaya çıkan karşılaştırmalı dilbilim, tarihsel dilbilimle birlikte evrimleşmiştir. F. Bopp ve R. Rask gibi dilbilimcilerin katkılarıyla bu alanda önemli ilerlemeler kaydedilmiş ve özellikle Hint-Avrupa dilleri üzerine yoğunlaşmıştır. Çeşitli dillerin kaynağını oluşturan ana dili saptama çabalarının yanı sıra, ses değişikliklerinin analizi de büyük bir odak noktası olmuştur. Bu dönemde dil, canlı bir varlık gibi ele alınmış ve doğa bilimlerindeki yaklaşımlar dil çalışmalarında da benimsenmiştir. Bu alana aynı zamanda karşılaştırmalı filoloji de denir (İmer, Kocaman, Özsoy, 2001)

Karşılaştırmalı Gramer - (Alm. vergleichende Grammatik; Fr. grammaire comparie; İng. comparative grammar.) Aynı dil grubuna dahil olan dilleri ya da bir dilin farklı lehçelerini

sesbilim, biçimbilim, sözdizimi ve semantik açıdan karşılaştırarak ele alan gramer dalıdır (Korkmaz, 1992; 98).

Karşılaştırmalı Analiz – (İng. contrastive analysis, Alm. Kontrastive Analyse) dil sistemindeki bir kısmi sistemin, örneğin Türkçe-İngilizce zaman sistemi gibi yapıların karşılaştırmalı olarak ortaya konması.

Bütünce - (Alm. Korpus, Fr. corpus, İng. corpus). Bir dilin tanımlanması ve analizi için toplanan yazılı veya sözlü metin koleksiyonu ya da dil örnekleri toplamıdır. Her bütünce, belirli bir seçim sonucudur. Betimleyici dilbilim yaklaşımında, bir dilbilimci, çalışacağı konuyu en doğru şekilde temsil eden ve uygun gözlem için sağlam bir temel oluşturan bir bütünce seçmelidir. Öte yandan, üretici dilbilimde bütünce kavramı bu bağlamda kullanılmaz. Ayrıca, bu çalışma alanına karşılaştırmalı filoloji de denilmektedir (Vardar, 2007; 53).

2. KURAMSAL ÇERÇEVE / KAVRAMSAL ÇERÇEVE / İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

2.1. Geniş Zaman Ekinin Tarihsel Süreci

Eski Türkçemizdeki geniş zaman ekleri; “-ur, -ür” çok nadir “-ar, -är; tek tük -ır, -ir” fiil tabanları ünlü ile bitmesi halinde “-yur, -yür” nadirde “-r” nadir bir şekilde aynı fiil tabanlarına farklı geniş bir zamanda ünlüsü gelmektedir. Alışılan gelen “tägin-ür”in yanındaysa “tägin-är” de bulunmaktadır (Gabain, 2007, s. 80).

Gabain (2007) geniş zaman ekleri ünlüsünün fiiline göre, değişim göstermiş olduğu belirlenerek hangi fiile hangi ünlü ekinin geldiği de şu şekilde belirtilmektedir; “-ar, -är” başkalarının yanı sıra, şu fiillerin tabanına gelmektedir “tart-, çekmek”, “al- almak”, “kan- kanmak”, “uğ- anlamak”, “ärgür- (zaman) geçirmek”, “bälgür belirlemek”, “bat- batmak”, “tut- tutmak”, “tuğ- doğmak”, “oz- kaçmak/kurtarılmak”, “öç- sönmek”, “ün- yükselmek”, “kod- koymak”, “ögir- sevinmek”, “ür- üflemek”, “büt- bitmek”, “siş- şişmek”, “it- etmek”, “böz- titirmek”, “käs- kesmek” “-ır, -ir: bar- varmak, gitmek”, “käl- gelmek”, “kal- kalmak”, “arıt- temizlemek”, “bil- bilmek”, “tit- denmek”, “soğıt- soğutmak”, “köyir- yakmak”, “oğşat- benzetmek”, “ämgät- ızdırap vermek” “başla- başlamak”, “boşa- kurtarmak”, “ti- demek” fiilleri geniş zaman ekinde büyük bir çoğunluk ile “-yur” bazı durumlarda da “-r” iye oluşturulmaktadır. Eski Türk dilinde bu eklerin genel olarak şimdiki zamanlarda bazı durumlarda geniş zaman anlamı verilmektedir. “Sıfat, nadiren isim yapılmaktadır ve yüklem olmaktadır (s. 80).

Gabain (2007), aynı fiil tabanına farklı bir geniş zaman ünlüsü gelmektedir. İfadesiyle Eski Türk dili döneminden başlanarak, geniş zaman eklerinin eyleme gelme hususlarında kural dışlıklarına işaret edilmiştir.

Karahanlı Türkçesinde “-r; -ur / -ür; -ır / -ir; -r; -ar / -er” geniş zamanda kullanılan eklerdendir. Eylemden sonra hangi eklerin geleceğine Türk dilinin tarihinde ve günümüzdeki şivelerin çok olduğu vb. belli bir kurala bağlı olmadığı belirtilmektedir (Hacıeminoğlu, 2008, s. 182). Hacıeminoğlu da geniş zaman eklerinin eyleme gelişinde kuralsızlıklara değinilmektedir. Harezmi Türk dilinde geniş zaman “-r (-ar, -ur) + şahıs zamiri” şeklinde kullanılmaktadır (Eckmann, 2003, s. 30).

Çağatay Türk dilinde “geniş zaman, – (a, u)r + şahıs zamiri” olarak oluşturulmaktadır (Eckmann, 2003, s. 103). Aynı zamanda bu dönemde geniş zamanın ortacında yapılmış olan eylem kipidir. Geniş zaman “eylem tabanına –(a, u)r + şahıs zamirleri”nin getirilmesi sureti ile oluşturulmuştur (Eckmann, 2005, s. 119).

Eski Anadolu Türk döneminde geniş zamanında değiştirilen ünlülerin yanında çeşitli kişi ekleri de görülmüştür. Gülsevin, geniş zaman eklerinin ünlüsü hangi nitelikte ve şartta gelecekleri konusunda başlı başlarına bir problem olduğu ve günümüze kadar konu ile ilgili farklı çalışmaların yapılmış olduğu görülmüştür. Eski Anadolu Türk dönemi metninde “düz-dar” ünlülerin yerinde “yuvarlak-dar” ünlülerin tercih edildiği görülmektedir. Bu dönemin eklerinde görülmüş olduğu yuvarlaklaşmaların eğilimi ile ilişkilidir (Gülsevin, 2011, s. 92).

Ülkemizdeki Türk dilinde geniş zaman ekleri Ergin (2013)’e göre “-r ve -Ar” biçiminde “-r” ekleri yaygın olan ektir. Tüm fiil gövdelerinin ve köklerinin çok büyük bir kısmına “-r” getirilmektedir. “-Ar” ise tek bir hecede fiil tabanına gelmektedir (Ergin, 2013, s. 292). Yine Ergin, günümüzde “-r” ile çekimlenmiş olan fiilin eskiden de “-Ar” ile geçmişte “-Ar” ile çekimlenmesindeyse “-r” ile çekimlenerek belirtilmektedir. Bunların içinde “kıl-ur > kıl-ar, gör-er > gör-ür” vb. örnekler ile verilebilmektedir. Ergin’in değinmiş olduğu Türkçe’nin tarihsel süreçlerde gerçekleştirilen bu değişimlerin aslında geniş zaman eklerinin kural dışına sebep olabilmektedir.

Banguoğlu (2000), Türk dilinde zaman eklerinin ana ve yan zamanlar olarak 2’ye ayrılmaktadır. Geniş zamanlar da yan zamanların içerisinde değerlendirilmektedir. Geniş zaman içerisinde günümüzdeki zaman bölümlerinden de olduğu ana geleceğe ve geçmişe dönük kullanışları ile olduğu da belirtilmektedir (s. 442).

Korkmaz (2009), geniş zaman tüm zamanların içerisinde bulunan bir devamlılık taşımış olduğu ve ekin “-r ve -(I / -U)r” biçimde olduğu belirtilmektedir. Fakat, geniş zaman pozitif çekimlerinde hangi eklerin hangi fiile geldiği hususunda problemlerden bahsedilmektedir. Geniş zaman ekinde ünsüzle bitmiş olan tek heceli fiile eklenilmesi hususunda “-(I)r/(U)r” ekişle “-Ar” eki arasında birbirine geçen eklerin bulunmasıyla “(böl-er, iç-er, gez-er, göç-er, diz-er, üz-er, al-ır, bil-ir, gör-ür, ver-ir vb), -(I)r/(U)r” eki hangi türle “-Ar” ekinde hangi tür ile fiile geldiği problemlerde ortaya çıktığı görülmektedir. Bu hususta ekin tarihsel gelişmenin süreci içinde izlenin bazı çalışmalar yapılmaktadır. Bu çalışmalar genel olarak Türkçe dilinin en başında gelen bir özellik olarak geniş zaman içinde basit fiillerde “-Ar” türeyen fiildeyse “-r,-(I)/(U)r” ekinin eklenmiş olduğu neticesini ortaya koymaktadır (s. 638-756). Korkmaz’ın belirtmiş olduğu bu geçişler, bir heceli eylemlerle gelmesi gerekli olan geniş zaman eklerinin belirsizliklerini de birlikte getirmiştir.

Ercilasun’a göre (1984) dilimizdeki geniş zaman eklerinin “-ur / -ür ve -ar / -er” şeklinde olmasının üstüne, başlangıç olarak 2 şekil bulunmaktadır. “-Ur ve -Ar. -Ur” ekleri genel

olarak türeyen fiilde “-Ar” ise, basit fiilde kullanılmaktadır (s. 102-133). Ercilasun’a göre (2007) ise “-Ir ve -r” de bu 2 ekten türediği görülmektedir (s. 359-363).

Özel (2018), geniş zaman eylemi de tüm zamanlarda yapıldığı ve yapılabilecekleri belli zamanlar olduğu belirtilmektedir. Eyleme “-r” varyasyonları getirildiğinde çekimlenmiş olduğu vurgulanmaktadır (s. 358).

Boz (2015) da “Türkiye Türkçesi Biçimsel ve Anlamsal İşlevli Biçimbilgisi” isimli eserinde geniş zamanda “gelecek, şimdi ve geçmiş” içerisine alınarak anlamsal bir genişliğe sahip oldukları belirtilmektedir. Fakat, geniş zaman ekinin eyleme getirmede yaşanan kuralsızlığından bahsedilmediği görülmektedir (s. 68).

2.2. Türkçede Geniş Zaman

Dilimizde 6 adet basit zaman bulunmaktadır ve bunlara ek olarak birleşik zaman yer almaktadır. Diğer dillerde oldukları gibi, ülkemizde de benzeyen işlevler çeşitli zamanların içinde olduğu ifade edilmiştir. Bu zamanların bir tanesi olan biri olan geniş zaman geçmişinde ise, günümüze ve geleceğe gönderim yapılabilir. Bu zaman ise İngilizce dilinde “Aorist” olarak bilindiğinde birtakım kaynaklarda “present tense” (e.g., Underhill, 1976, s. 145) veya “muzari” (e.g., Reichenbach, 1947/2005, s. 73) olarak ifade edilmiştir. Türkçe dilinde geniş terimi geniş zamanın belli bir zamanın dışına çıktığına işaret edilmektedir. Nakipoğlu-Demiralp (2002, s. 137) dilimizdeki geniş zaman işlevini düşündüğümüzde hem kip, hem görünüş, hem zaman sınırı içinde olduğu ve “-Ir” geniş zamanı ifade etmesinin yanı sıra alışkanlıkların görünüşü ve düz kipliliği anlamada ifade edildiği belirtilmektedir. Aynı biçimde Yavaş (1979, s. 41) da dilimizde geniş zamanın çok fazla kiplilik ve görünüş olduğu belirtildiği söylenilerek geniş zamanda belli bir zaman çizgisinin yönünden incelenmesi yetersiz bir değerlendirmemi olduğu iddia etmektedir.

İngilizcede kullanılmış olan “Aorist” kuramı Yunan dilinde sınırsız ve gelir anlamına geldiği görülmektedir. Türkçe dilinde ismi olan geniş zaman güzel bir biçimde içerisinde barındırmaktadır (Lewis, 2000). Türkçedeki dil bilgisinde “geniş zaman -(X)r” ekiyle gösterilmektedir ve 3 biçimde gerçekleştirilmektedir. Cümlelerin sonuyla bitmekte olan kökler “-r” eklendiğinde sonları sessizle bitmiş olan tek heceli köklerin “-(a/e)r” sonu da sessiz ile bitmiş olan çok heceli köklerin “-(i, ı, u, ü)r” eklenmektedir. Bu kurallara da uyulmaması on üç adet sonu sessizle bitmekte olan tek heceli kökler şu şekildedir: “al-, ol-, öl-, bil-, bul-, kal-, gel-, var-, ver-, vur-, dur-, gör-, san”dır (Lewis, 2000, s. 116). Geniş zamanda ekler “-r” ve önceden kullanılmış olan sesliler ile ilişkin Tekin (1995, s. 176) şu şekilde belirtmektedir “Eski

Türk dillerinin ana temelini geniş zaman ekleri sadece “-ı” ekinden oluştuğu görülmektedir.” Orta ve Eski Türk dili bu ekten önce gelmiş olan seslide Ana Türkçe’nin fiil köklerinden düşen seslinin kalıntısı olduğu da eklemektedir. Tekin’e göre, Ana Türk dilinde kök sonlarında seslilerin düştüğü, fakat sonralardan geniş zaman eklerini de tekrar ortaya çıktığı görülmektedir. Aynı zamanda, şu iddiada bulunmaktadır. “Eski Türk dilindeki birden fazla tek heceli fiillerin muhtemel ve eski asıl geniş zaman yapıları olan “-Ur’u” 11’nci yy. kaybedilerek yeni geniş zaman yapıları olan “-Ar’ı” almaya başladığı görülmektedir” (Tekin, 1995, s. 173). Bu hususta Johanson (1989, s. 99) “Eski Batı Oğuz Türkçe dilinde, Eski Anadolu Türkçe dilinde gözlemlenmiş olduğu, sessizlikle bitmiş olan kök sınıflandırması 2’ye indirildiği vb. gözükmediği görülmüştür. Genel olarak tek heceli kökün “-A(r)” vb. birden fazla heceli ve bazı tek hecelerin -U(r) aldığı varsayılmıştır” denilmektedir. Aynı zamanda “Eski Doğu Türkçesiyle {-i(r)} alan az miktarda fiil haricindeki sesliler dağılması yönünden çok güzel bir benzerliğin olduğu belirtilmektedir. “{-i(r)}” kategorisi gelişmesi ile ilgisinin olduğu, bu kategorilerin fonetik merkezlenmenin neticesinde “[u, ü]’den [ə]’ye doğru bir fonetik kaymadır. (Johanson, 1989, s. 100). Bu merkezilenme olgularının modern 4 yönde sesli uyumların sistemleri doğru bir eğilim oluşturulduğu görülmektedir. Buda günümüzdeki “i, ı, u, ü” olarak yazılmış olan “{X}” ses şekli birimlerinde kendisini göstermektedir (Johanson, 1989, s. 101).

Bu dil bilimcinin görüşünü de pozitif filde geniş zaman eklerinin gelişmesine ışık tuttuğu görülmektedir. Bununla beraber geniş zaman eklerinde negatif bir biçimi çeşitli şekiller ile oluştuğu görülmektedir. Diğer zamanın tersinde geniş zaman negatif bir şekilde çeşitli şekillerde oluştuğu görülmektedir. Diğer zamanın tersine geniş zamanın negatif fiillerinde pozitif fiillerde kullanılmış olan eki almamaktadır. Bu eklerin yerine, negatif ek olan “-mA” 1’nci tekilde ve çoğunlukta olan, “-mAz” ekleri de diğer şahıslar ile kullanılmıştır. Geniş zaman negatif soru halindeyse, tüm şahısların içinde “-mAz” ekleri kullanılmıştır. Fakat, geniş zaman negatif haliyle, nelerin geniş zaman ekleri olduğu, hangi eklerin olduğu ile ilgili dil bilimcilerin aralarında, düşüncelerinden söz edilmesi mümkün gözükmediği görülmektedir. Bu hususta da 2 görüş bulunmaktadır. 1’nci görüşe göre de, tek bir şekil birimi “(-mA ve -mAz)” bulunmaktadır. Diğer görüşlere göre de, “-mA” ekleri negatifikler eki iken “-z” ekipleri de 2’nci ve 3’ncü tekil, çoğul yapılar ile eklenen geniş bir zaman ekidir (Alyılmaz, 2010, s. 111).

Yavaş (1979, s. 45) şimdiki zaman ile geniş zamanda eş anlamlı gibi düşünülmüş olduğu belirtilmektedir. Bunlara karşı çıkılarak “geniş zaman bir varlık ile nitelendirilen

şimdiki zamanda ise, varlığının belli davranışlarını bildirmektedir” denilmektedir. Aşağıdaki örnekler ile ilgili bu durumu gösterdiği görülmektedir.

“Murat geç yatmaz.

Murat geç yatmıyor.”

Yukarda belirtilmiş olduğu gibi, geniş zaman hem görünüş, hem kiplilik hem de zaman ifade etmektedir. Buda şimdiki zamanın içerisinde doğru olmaktadır. Sözcüksel görünüşler ile ilgili her 2 cümlede de aynı oldukları için, 2 cümle arasında anlam farkıysa dil bilgisel görünüşte farktan kaynaklanmadığı görülmektedir. Türkçemizde dil bilgisel ve sözcüksel görünüşle ilgili tartışmaların olduğu için, Dilaçar (1974) ve Benzer (2008)’e belirttiği kaynağa bakın. Yukarda her 2 cümle içinde Murat’ın geç yatmamış olduğu belirtilmesine karşı, geniş zamanın içindeki cümle Murat’ın geç yatılmayan bir birey belirtilir iken, şimdiki zamanda cümle Murat’ın bir özelliğinde çok onların olduğu bir alışkanlık olarak ifade edilmiştir. Bununla beraber “şimdiki zaman ve geniş zaman” kimi zamanları yaklaşık olan eş anlamlı olarak kabul edilebilmektedir. Belli anlamlar ile ifade edilmesi için, birbirlerinin yerine kullanılabilirlerdir.

“Tatlı sevmem.

Tatlı sevmiyorum.”

Bu 2 cümle arasında ilk 2 cümle arasında gözlemlenmiş olan bir fark bulunulmamıştır. Bu 2 cümle arasında da pek bir farkın olmamasının muhtemel bir sözcüksel görünüşten kaynaklandığı görülmektedir. Sevmek fiilinin değişim içermediği bir durumu ifade etmiş olduğu için, her 2 cümle arasında aynı görünüm olarak aynı anlamı taşıdığı görülmektedir. Bunlar ile beraber böyle bir eş anlamlılığın, bu tip sözcüksel görünüşleri taşımış olan fiiller ile sınırlı olmadığı görülmektedir.

Tüm 2 zamanında kullanıldığı durumlar ile ilgili olduğu, Underhill (1976, s. 149) “konuşma dilimizde şimdiki zamanda –Iyor çok yavaş bir şekilde geniş zaman alışkanlığını bildirmiş olan anlamın yeri alınmaktadır. Resmi bulunmayan mektuplar, konuşmalar vb. metinler ile genel olarak şimdiki zaman ile kullanıldığı görülmektedir.” Kullanılmasındaki bu kaymalara odaklanılarak, bu araştırma da sözlü Türkçe derlemesinde şimdiki zaman ve geniş zaman işlevlerinde, her 2’sinde kullanıldığı durumlar ile geniş zaman yerini şimdiki zaman hangi ölçüde kullanılmış olduğu çalışmaya amaçlandığı görülmektedir.

2.2.1. Geniş Zamanın İşlevleri

Geniş zamanda dil bilimcilerle ilgili farklı şekilde kuramsallaştırıldığı görülmektedir. Kiplilik, zaman ve görünüş vb. farklı işlevler ile ifade edildiği görülmektedir. Göksel and Kerslake (2005), geniş zaman işlevi “istemli, hipotezler ve genellemeler” ifade olunması üstün 2 grupta toplanmaktadır. *“1’nci grupta (a) genel ya da devamlı geçer ifadelerin, (b) varsayımlarına dayandırılan ya da karşı olgusal durumların (c) varsayımında bahsedilmektedir. Aynı zamanda, genel geçer ve devamlı ifadelerin içerisinde (i) ahlaki aksiyomlar ve bilimsel (ii) kural cümleleri, (iii) grub davranışı ve özelliklerini betimleyen ifadeler ve (iv) birey davranışı ve özelliklerini betimleyen ifadeleri sayarlar. İkinci grup olan istemli ifadeleri de (a) öneri ve rica ve (b) taahhüt ifadeleri”* şeklinde 2’ye ayrıldıkları görülmektedir. Görülmüş olduğu üzere, bu işlevler tüm zamanlarda hem kiplilik hem de görünüş işlevlerini görmektedirler.

Bunlar ile birlikte, Lewis (2000, s. 116-117) “geniş zamanın işlevlerini (a) alışkanlık ifadeleri, (b) kişilik özellikleri, (c) rica, (d) söz, (e) sahne yönetimi, (f) atasözleri, (g) öykü anlatımı ve (h) izinler” şeklindeki grupturlar (Kanık, 2015).

Yabancıların içinde, Türk kitaplarında ise Öztopçu (2009, s. 71-72) şu işlevlerden söz edilmektedir: “(a) söz, istek, niyet, (b) alışkanlık, (c) tahmin, şüphe, (d) gerçeklik, geçerlik veya atasözleri, (e) öykü ve fıkra anlatımı, (f) rica, söz, davet ve (g) yaygın” şeklinde ifadeler olduğu belirtilmektedir (Kanık, 2015).

Yukarda yazarlarında bahsetmiş olduğu işlevlerin bu şekilde özetlenerek örneklendirilebilmektedir. Ahlaki ve bilimsel aksiyomların “gerçeklik ve geçerlik” dünyanın içerisinde kendi çevresinde dönüştüğü yirmi dört saatte tamamlanmaktadır. Kural cümleleri ise (Kanık, 2015);

“İnşaat sahasına baretsiz girilmez.

“Bir grubun karakter özelliklerini ya da alışkanlıklarını belirten cümleler Japonlar çok çalışır.”

“Bir kişinin karakter özelliklerini ya da alışkanlıklarını belirten cümleler”

Sinan araba kullanmaz.”

“Varsayıma dayalı veya karşı olgusal durumlar”

“Bunu yapma, pişman olursun.”

“Varsayım, tahmin, şüphe”

“Derbiyi Fenerbahçe kazanır.”

“Rica, öneri, davet”

“Su verir misiniz?”

“Söz verme, taahhütte bulunma”

“Seni havaalanına ben bırakırım.”

“Atasözleri”

“Armut dalının dibine düşer.”

“Öykü, fıkra anlatımı”

“Kapıyı açar, içeri girer.”

İzin

“A: Akşam maça gitmek istiyorum. Olur mu?”

B: Olur.”

“Yaygın ifadeler”

“Teşekkür ederim.”

Yukarda yazarın listelemiş olduğu işleve ek bir şekilde geniş zaman yeterlilik bildirilmesi anlamında da olduğu söz edilebilmektedir. Örnek verecek olursak eğer, bir bireyin bir eylemin yapacakları hususunda bir meydan okuma durumlarında yeterlilik anlamı barındırmaktadır (Kanık, 2015).

“A: Buradan atlayamazsın.”

“B: Atlarım.”

Bu örnek “A” bireyi eylemi yeterlilik kipinde ifade edilir iken, cevap geniş zaman ile verilmesi ile beraber, yeterlilik anlamı bildirmiş olduğundan, geniş zaman yeterlilik kipi

işlevinin de olduğu kabul edilebilmektedir. Fakat, bu işlevin yukarıdaki örnekler bir bireyin karakter özelliğini veya alışkanlığını belirtme işlevinin içerisinde düşünülebilmektedir. Çünkü, bu örneğin “atlarım” diyen birey “ben bu tarz bir yüksekliğinden atlayan bir birey” vb. de yorumlanabilmektedir. Fakat, bu işlev, bu çalışmada veri olarak kullanılmış olan sözlüde, Türkçe derlemesinde rastlanılmadığı görülmektedir (Kanık, 2015).

2.3. Geniş Zaman Ekleri ve İşlevleri

Türkiye Türkçesinde kullanılan beş temel zamandan biri geniş zamandır. Geniş zamanın, dil bilgisi kitapları incelendiğinde genellikle “Bildirme Kipleri” nin içinde yer aldığı görülür. Korkmaz; geniş zaman kipi başlığı altında; “Adından da anlaşılacağı üzere geniş zaman kipi, geçmişten geleceğe uzanan geniş bir zaman kesimindeki oluş ve kılışları içine alır” şeklinde bir giriş yapar (Korkmaz, 2009: 637).

Ergin, geniş zamanı bildirme kipleri başlığı altına alır ve geniş zaman ekleri bölümünde şunları ifade eder: *“Bu ekler hem şekil hem de zaman ifade eden eklerdir. Şekil olarak bildirme, zaman eki olarak da geniş zaman ifade eder. Geniş zaman, adından da anlaşılacağı gibi, her zamanı içine alan, fiilin her zaman ortaya çıktı-ğını ve çıkacağını ifade eden zamandır”* (Ergin, 2005: 291).

Eker (2009), haber kipinin içerisine zaman ekini almaktadır ve geniş zaman da burada da örnekler ile göstermektedir. Türkçe dil tarihi incelenmiş olduğu geniş zaman eki şimdiki zamanlar ifade edilmesi amacı ile kullanılmış olduğu görülmektedir. Şimdiki zaman veya geniş zaman anlamı, aynı ekler cümle içinde kullanılması ile anlam kazanmıştır (Eker, 2009: 341).

Geniş zaman işaretleyicisi; pozitif fiiller ile “-r,-Ir ve -Ar” negatif fiiller ile 1’nci çokluk ve teklik şahıslar ile kullanılan kipin olumsuzluk eki “-mA” ve “-mAz”dır. Fiilin pozitif biçimlerindeki eklerin kullanılmasında kesin bir kuralında söz edilmediği görülmektedir. Bu konuya da değinilmiş olan Korkmaz (2009), “Geniş zaman eki ünsüzle bitmiş olan tek heceli fiile eklenmiş olması durumunda “-(I)r/(U)r” ekiyle “-Ar” ekinin arasında birbirlerine geçişlerinde “böl-er, iç-er, gez-er, göç-er, diz-er, üz-er, al-ır, bil-ir, gör-ür, ver-ir vb”, “-(I)r/(U)r” kullanılması, ekin hangi türde “-Ar” ekini de hangi tür fiillere getirilmiş olduğu problemini de ortaya çıkartmıştır. Bu hususta eklerin tarihsel gelişme süreçlerinde izlenen bazı çalışmalar yapılmaktadır. Bu çalışmalar genel olarak Türkçe dilin başlangıcında gelmiş olan bir özellik olarak geniş bir zaman için en basit fiilde “-Ar, türemiş

fiillerde ise -r, -(I)/(U)r” ekinin eklenmiş olduğu neticesi de ortaya çıkmıştır ve bu şekilde belirtilmiştir (Korkmaz, 2009: 638).

Dil bilgisi kitabında yazılmasında genel olarak zaman odağında yaklaşımlar benimsendiği görülmektedir. Bu durum, zaman ekinin ana işlevinin ön plana çıkartılmasına neden olduğu görülmektedir. Zaman işaretleyicisinin çeşitli bir zaman ifade edilecek biçimde kullanılması ile “Zaman Kayması” şeklinde adlandırılmaktadır. Aynı zamanda, bu durum ekinin görünüşünden kaynaklandığı görülmektedir. Geniş zaman işaretlenmiş ekinde, ana işlevin dışında, çeşitli kullanımına rastlanılmıştır (Yılmazoğlu, 2013).

Büyük atalarımızın uzun seneler tecrübe edilerek söylemiş oldukları atasözlerinin de, geniş zaman eki ile de kurulan örnekler olduğu görülmektedir. Bu cümleler, senelerden beri süregelen olan geçmişimizde, geleceğimizde ve şimdiki zamanda geçerli olmuş olabilecek, olağan bir durumun ifade ettiği için geniş bir zamanı göstermektedir. Bu kullanımda geniş zaman ekinin ana işlevi olduğu görülmektedir (Yılmazoğlu, 2013).

“Ağaç yaşken eğilir.

Üzüm üzüme baka baka kararır.

Görünen köy kılavuz istemez.

Doğru söyleyeni dokuz köyden kovarlar (Yılmazoğlu, 2013). ”

Bu ana işlevinin dışında da geniş bir zaman işaretlemesinin görünüş nedeni ile şimdiki zaman anlamı ile kullanılmış olduğu da tespit edilemediği görülmektedir. Eklerde söz konusu olan kullanımlarına “Sağırdere” isimli romanından alınmış olan şu kelimeler ile örnek verilebilmektedir (Yılmazoğlu, 2013):

“-Gavura bak!...

-Gavur dersin...

Aman Murat Ağa nerede demezsin.

Hani Murat Ağa? Battal’ın sağdııcı değil mi? (Tahir, 2006: 98). ”

Gelecekteki zaman anlamı ile kullanılmasında ise şu kelimeler ile işaret edildiği görülmektedir (Yılmazoğlu, 2013):

“Yarın size uğrarım.

Birazdan yemeği hazırlarız.

Bu rapor o kadar zor ki haftaya bitmez.”

Eklerdeki anlatım tabanları olarak kullanılmış olduğu da gözüktüğü görülmüştür. Bu durumda da şu kelimeler örnek olarak verilebilir (Karaismailoğlu, 2004: 105): *“Ali Necati, 1925 doğumlu, ama nüfusta 1930’luydu. Çocukluk yılları babasından uzakta, anasının dizinde, dedesi Topal Hafız’ın yönetiminde Of’un Halman/Saraçlı köyünde geçmektedir”* (Karaismailoğlu, 2004: 105).

Söz konusu ekin anlatım tabanı olarak kullanılması durumu da özetlerde de görülebilmektedir. Örnek verecek olursak eğer “Beyaz Kale” isimli roman özeti, alıntı yapılmış olan web sitesinde şu kelimeler ile başladığı görülmektedir: “Venedik şehrinden Napoli devletine doğru seyrettikleri gözlemlenmiştir. Türk gemisi yollarını kesmektedir. Üstelik olarak onlar toplamda 3 gemi iken, Türk gemisinin ardı arkası da kesilmediği görülmektedir. Bu Venedik gemisi kürekçi esirde Türk olduğundan kaptan onları kırbaçlamamaktadır. Kaptanında bu korkusu, yazarın yaşamını değiştirmiş olduğunda bir haberi olmadığı görülmektedir. Kaptan bu korkusunda, yazar yaşamını değiştirmedikten haberi bulunmamaktadır. Türk gemisi geldiğinde diğer 2 Venedik gemisi geminin arasından sıyrılarak kaçmaktadır. Yazarın oldukları gemi ise kaçmamaktadır ve Türk gemisinin arasında kalmaktadır (Yılmazoğlu, 2013).

2.3.1. Âdetler

Türkçemizde “âdetler” söz konusu olmuş olduğu için, büyük bir çoğunluk ile geniş zaman ekinde kullanılmaktadır. Böylesine bir durum, geniş zamanda tekrarlanmış olan işleri anlatmasının da doğal bir sonucu olduğu görülmektedir. Örnek verecek olursak eğer; “Isparta’daki” gelenekleri anlatmakta olan bir yazılı anlatımda “nişan” maddesi şöyle ifadeler ile kullanıldığı görülmüştür (Yılmazoğlu, 2013):

“Nişan: oğlan evinin uygun bulunmuş olduğu bir günün içinde nişan töreninin yapıldığı yere, önceden bildirilmektedir. Nişan, kız ailesinin evini yeteri kadar kız evinde, değil ise “düğün salanı, sinema” vb. geniş bir yerde yapılmaktadır. Oğlan ve kız evi “eş, dost, akraba ve arkadaşları” nişan yerinde toplandığı görülmektedir. Oğlan evin ekonomik ve sosyal durumlarına göre, takılması gerekli takılar ile takılmaktadır. Oğlan evi finansal ve sosyal durumuna göre, takılan gerekli takılar takılmaktadır. Oğlan tarafı büyüklerinden bir tanesine

oğlanın ve kızların isimlerini söyleyerek nişan yüzüğünü takarak mutluluk dilemektedir. Nişanlı 2 gençte daha sonradan misafirin ellini öpmektedir.”

2.3.2. Alışkanlıklar

Gündelik yaşamdaki alışkanlıklar anlatıldığında, genel olarak geniş zaman eki de kullanılmaktadır. Bunun nedeni, alışkanlığı tekrarlanan durumların olası olması olduğu belirtilmektedir (Yılmazoğlu, 2013):

“Her gece oğluma masallar okurum.

Günde iki defa dişlerini fırçalar.

Sabahları erkenden kalkar, elimi yüzümü yıkarım.

Evde dolaşırken ayağından terliği çıkarmaz.”

2.3.3. Çıkarım

Bir veriden netice çıkartma işi olarak belirtilmiş olan çıkarım: cümlede ifade edilmiş olan dinleyicilerin kendi dünyası bilgisi ile algılanmış olduğu netice olarak düşünülebilmektedir. Böylesine bir durumun ifade edilmesi amacı ile geniş zaman ekinin kullanılmış olduğu görülmektedir (Yılmazoğlu, 2013):

“Ankara-Bursa arası beş saat. Saat dokuzda otobüse bindi. Saat ikide Bursa’ya varır.

Kitaplarının bu kadar çok satılması yazarın kitaplarının okunduğunu gösterir.

Necip Bey ve ağabeyi Necati Bey birbirlerine küs olduklarına göre Necip Bey ağabeyinin kızının düğününe gelmez.”

2.3.4. Rica

Gündelik yaşam ile büyük bir sıklık ile kullanılmış olan birbirlerinde bir şeyi rica etme durumları genel olarak geniş zamanda kurulan, soru kalıbı ile ifade edildiği görülmektedir (Yılmazoğlu, 2013):

“Biraz sessiz olur musunuz?

Bana yardım eder misiniz?”

“Alo, sizi duyamıyorum. Lütfen söylediklerinizi tekrar eder misiniz?”

Rica anlamı, yeterlik ekleriyle de belirgin hale getirilebilmektedir.”

“Müsait bir yerde durabilir misiniz?”

Bana numaranızı verebilir misiniz?”

2.3.5. Bilimsel Gerçekler

Çevrede değiştirilmeyen durumların ve bilimsel gerçeklerin ifade edilmesi için, geniş zaman kullanılabilmektedir. Örneğin (Yılmazoğlu, 2013);

“OMURGASIZ HAYVANLAR”

- Büyük bir çoğunluk ile nemli bölgelerde ve sularda yaşamaktadırlar.
- Hayvanlar en basit bireyleri içermektedirler. Karada yaşamakta olanlar trake ve deri solunu yapar iken, sularda yaşamakta olanlar solungaç ve yüzer solunumu yapmaktadırlar. Altı gruba ayrılarak incelenebilmektedirler (Yılmazoğlu, 2013).

“Güneş doğudan doğar ve batıdan batar.

Ayılar kış uykusuna yatar.”

2.3.6. Tahmin

Geniş zaman eklerinde, bazı durumlar tahmin anlamını da karşılayabilmektedir. Bu kullanımlarda “kim bilir, belki vb.” tahmin anlamı bildirmekte olan işaretleyicinin kullanma anlamı daha çok güçlendirilmektedir (Yılmazoğlu, 2013):

“Belki Ali de bizimle pikniğe gelir.

Kim bilir belki de bu sene okulu biter ve evlenir.”

2.3.7. Emir

Birtakım durumların geniş zaman ekiyle emir anlamı ifade edilmiş olduğu görülmektedir (Yılmazoğlu, 2013):

“Yarın teyzenlere uğrarsın, tabaklarını teslim edersin ama tabaklar boş gitmez sen de kek yapar tabakları öyle verirsin.

Telefon çalarsa evde yok dersin.

Aldığın kitapları kütüphane görevlisine verir, yenilerini öyle alırsın.”

2.3.8. Teklif

Geniş zaman teklifinin belirtilme amacı ile kullanımına rastlandığı görülmektedir (Yılmazoğlu, 2013):

“Benimle evlenir misin?”

“Benimle dans eder misin?”

“Bir çay daha alır mısınız?”

2.3.9. Çaresizlik

Konuşmacıların “vurgusu ve ses tonu” geniş zaman ekinin cümledeki çaresizlik anlamı katabildiğini de göstermiştir. Özellikle de “Ne yaparsın!” ibaresi de çaresizlik anlamına ve yapacak başka bir şeyin olmadığı bilgisine de karşı tarafa aktarmakta kullanılmış olan bir kalıp ifadesinin olduğu belirtilmektedir (Yılmazoğlu, 2013):

“Ne yaparsın abla ekmek parası işte!”

Hayat işte ne yaparsın!”

2.3.10. Tehdit

Konuşmacıların vurgusu ve ses tonları geniş zaman ekinin cümleyi tehdit anlamı katabildiğini göstermiştir (Yılmazoğlu, 2013):

“Gününü görürsün!”

Görürsün sen!

Bunların hesabı sorulur!”

2.4. Geniş Zaman Yapısının Yapısal Özellikleri

2.4.1. “-(I)r” biçimbirimi

Geniş zaman çekimi de fiil kökünü geniş zamanın eki ve 1'nci tip şahıs ekine getirerek yaptığı görülmektedir: “-Im, -sIn, -Ø, -Iz, -sInIz, -lAr”. Geniş zaman eki, “-r” şekil birimi ile ilgili dil bilimcilerin görüşünü az bir fark ile değiştirmektedir.

Ergin (2013: 292) ve Güneş'e (2009: 108) göre, geniş zaman ifadesiyle fiile “-r” ya da “-ar/-er” eki getirilerek sağlanmaktadır. “-ar / -er” eki ünsüz ile bitmiş olan tek heceli fiile “(yaz-ar, çiz-er); -r” ekiyse, ünsüz veya ünlü biten çok heceli fiile getirilmektedir “(dile-r, konuş-ur). -r” eki, ünlü ya da “-l, -n, -r” ünsüzden biri ile biten belli bir sayıda tek heceli fiilden sonra gelmesi de mümkün olduğu belirtilmektedir “(de-r, gel-i-r).”

Korkmaz (2014: 569) geniş zaman kipi ekleri ismi altında “-r, -(I)r/-(U)r, -Ar” eklerinde toplanmıştır. “-(I)r/-(U)r” eki de ünsüzle bitmiş olan bazı tek ve çok heceli fiillere getirilmiş olduğu belirtilmektedir “(bilin-ir, inan-ır, gel-ir)” “-Ar” eki genel olarak tek heceli fiiller ile getiril iken, bazı tek heceli fiiller ile de kullanılmaktadır (al-ır, bil-ir, gör-ür).

Ediskun (2005: 181) bu konun sonunda “l, -n, -r” ünsüzü ile bitmiş olan bir heceli 15 tane fiil kökünde ünlü uyumlarına göre “-(I)r” şeklinin eklenmiş olduğu belirtilmektedir. Bunlar: “gel-ir, bil-ir, al-ır, kal-ır, öl-ür, ol-ur, bul-ur, den-ir, yen-ir, san-ır, ver-ir, var-ır, dur-ur, vur-ur, gör-ür” vb.dir.

2.4.2. “-mAz” biçimbirimi

Geniş zaman kipi negatif olarak bilinmekte olan “-mAz” eki diğer kipten farklı olmaktadır. Diğer kip çekiminde negatif bir biçimde kip ekinde hiçbir değişim gözükmediği görülmemektedir. Benzer kip ekleri de genellikle hem negatif hem de pozitif çekimlerde kullanılmaktadır. Ancak, geniş zaman eklerinin de durumu farklı olmaktadır. “-mAz” ekiyle hem zamanı hem de negatif durumları ifade edilmektedir. Korkmaz (2014: 570) geniş zaman kipi de olumsuzlukları, 1'nci çokluk ve teklik şahsında “-mA” eki, 2'nci ve 3'ncü çokluk ve teklik şahsındaysa “-mAz” ekiyle kurulduğu söylenmektedir.

Ergin (2013: 294) ve Güneş (2009: 109) “-mAz” eki hem olumsuzluk hem de zaman ifade etmekte olan bir ek olarak nitelendirmektedirler. “Eski Türkçe dilinde tabii bu çekim de -maz, -mez”den sonra şahıs zamirleri getirilerek yapılmıştır. Eski Anadolu Türkçesi ve Osmanlıca dilinde bu çekimler, günümüzdekinden çeşitli olarak 1'nci şahıstan “-maz/-mez” ile yapılmasıdır (Ergin; 2013: 295). Geniş zamanda negatif et almış fiillerse “git-me-m, gel-mez-sin, oku-maz, sev-me-y-iz, uyu-maz-sınız, bak-maz.”

2.4.3. Geniş Zaman Yapısının Anlamsal Özellikleri

İsminden de anlaşılmış olduğu üzere, geniş zaman kipleri, geçmişinde geleceğe uzanmış olan bir geniş zaman kesiminde kılışları ve oluşları içine almaktadır. Her 3 zamanın arasında gidip gelmekte olan bir esnekliği bulunmaktadır. Ekinde esas itibarı ile “her zamanı” içerisine alan bir devamlılık işlevi bulunmaktadır (Korkmaz; 2014: 569). Geniş zaman, eylem başlayarak devam edip etmediğini göstermektedir. Geniş zamanlarda, hiçbir kesinlik ya da sınırlama bulunmamaktadır. Gelecek, şimdiki ve geçmiş içine alınmış bir zaman olduğu görülmektedir (Ediskun; 2005: 180).

Banguoğlu (2011: 462) geniş zaman 3 zaman diliminde günümüzdeki zamana ait olan, ancak her üçünün arasında sınırsız denilecek kadar geniş bir kullanıma sahip olduğu belirtilmektedir. Geniş zaman bulunmayan dilde “Türkologlar” onu çeşitli isimler ile adlandırılmış olduğu görülmektedir. Türk dilciler geniş zaman dediği bu zamanda “Alman Türkologlar ve onların” etkilerinin altında birtakım “*Balkan Türkologlar, Bajraktarević (1962: 69) ve Đinđić (1989: 197) gibi, Aorist (Alm. Aorist, Ing. aorist) adını veriyorlar. Balkan Türkoloğu Šabanović (1944: 60) Prezent II (Şimdiki Zaman II) ve sonra Čaušević (1996: 242) Prezent na –r (-r’li Şimdiki Zaman)*” ismini vermektedir. Bu çeşitli isimlendirmeler hususunda “Türkologlar” birliktelik içinde olmaları, geniş zamanı belli özelliklerden kaynaklandığı görülmektedir.

Geniş zaman kullanılmasının en kapsamlı Korkmaz (2014: 571), Ediskun (2005: 180) ve Čaušević (1996: 242) belirtmektedirler. Bu sebeple, onların betimlenmiş olduğu geniş zaman yan ve asıl işlevine değinilmektedir. “Eklerin zaman sınırında her zaman ve esneklik kayabilme özellikleri onu geniş zamandan geçiren, gelecek ve şimdiki zamanlarda da kaydırılmıştır. Ona bu zaman işlevini de yüklemektedir. Ekin zaman sınırında her zaman ve esneklik kayabilme özellikleri, onu geniş zamandan gelecek, şimdiki ve geçmiş zamana kaydırmıştır. Bu zamanların işlevini de yüklediği görülmektedir. Fakat, geniş zaman kipi ile karşılaşmış olan “geleceklik, geçmişlik ve şimdiki” “–DI/-DU, –mİş/-mUş ve –AcAk” ekinde vb. belirli ve kesin olmadığı görülmektedir. Nispi bir belirsizlik bulunmaktadır. Çünkü, burada zaman ve cümledeki özenlerin dayanmış olduğu maksat, öznenin söylediği amacı belirlenmiştir. Buda doğrudan doğruya fiilin görünüş olaylarıyla ilgilidir ve zaman kaymasına yol açtığı belirtilmektedir (Korkmaz; 2014:59).

1) Geniş zamanın asıl işlevlerinin oluşturulmasında, devamlılık ve genellilik taşımaktadır. Bu sebeple “hiç değişmeyen, devamlı, sabit kılış, sabit oluş” genel geçer hakikatin anlatılmasında kullanılmaktadır (Anusıc, 2016):

“Dünya güneşin etrafında döner.

Tuna nehri Belgrat’tan akar.”

2) Aynı zamanların “kurallar, genel yargılar, vecizeler, kanunlar, atasözleri” geniş zaman ile anlatılmaktadır (Anusıc, 2016):

“Bal, bal demekle ağız tatlı olmaz.

Böyle gelir, böyle gider.”

3) Devamlı tekrarlanmış olan ve alışkanlık haline gelen bir hareket anlatılmaktadır (Anusıc, 2016):

“Sabahları parkta koşar.

O çok sigara içer.”

4) Herhangi bir varlıkta özellik bildirmektedir (Anusıc, 2016):

“Bir varlığın özelliğini bildiriyor:

Ayşe iki dil bilir.

Orhan uçakla yolculuk yapmayı sevmez.”

5) Geniş zaman ekinin gelecek zaman yönelimi bulunmaktadır. Bazı durumlarda da geniş zaman kipleri gelecek zamanın yerine kullanılmaktadır ve böylelikle gelecek zaman işlevini de üstlenmektedir. Böylece geniş zaman “istek, olasılık, tahmin, vaat, zaman” vb. işlevleri bulunmaktadır. Gelecek zamanları ifade etmiş geniş zaman kipi “-AcAk” gelecek zaman ekleri vb. kesinlik ifade taşınmamaktadır ve nispi belirsizlik taşımaktadır (Anusıc, 2016):

“İnşallah akşama kadar burada olur.

Vallahi darılırım... Yüzüne bakmam, dedi.”

6) Geçmiş zamanda anlamı verebilmektedir. Bir fıkra ya da olayın anlatılmasında kullanılmaktadır. Tarihin olaylarının anlatılmasında yer almaktadır (Anusic, 2016):

“Nasreddin Hoca bir gün heybe almak için pazara gider.

Mustafa Kemal, 19. Mayıs 1919 tarihinde Samsun’a çıkar.”

7) Belli bir zamandan çıkan işlev artık “kiplik” anlamı taşımaktadır. Soru şeklinde bulunmuş olduğu zaman inkar veya rica bildirmektedir (Anusic, 2016):

“Bana bir kalem verir misiniz?

Ben, öyle sözler söyler miyim?”

8) Emir kipinin yerini tutmaktadırlar:

“Dükkâna gidip kahve alırsın.

Sabah erken kalkıp bize kahvaltı hazırlarsınız.”

2.5. Türkçede Geniş Zaman Hikâyesi

2.5.1. Geniş Zaman Hikâyesi Yapısının Yapısal Özellikleri

“-(I)rdİ” biçimi geniş zamanda birleşik kipi bulunan geniş zaman hikayesi ekleridir. Asıl geniş zaman kipindeyse “i-” fiili görülmüş geçmiş zaman birleşimi ile ortaya çıkmış olan bir birleşik zaman eki olduğu görülmektedir. Hikâyenin bileşik çekimlerinde 2’nci tip şahıs ekleri de kullanılmıştır. “(-m, -n, - Ø, -k, -nİz, -lAr)” “-rdİ” Bu ekleri alan fiiler: “al-ır-dı-m, takar-r-dı-n, ver-ir-di, düşün-ür-dü-k, sev-er-di-niz, bil-ir-di-ler”. Olumsuzları da geniş zamanın negatif eki kurulmaktadır. Bunlar: “al-maz-dı-m, tak-maz-dı-n, ver-mez-di, düşün-mez-di-k, sev-mez-di-niz, bil-mez-di-ler (Anusic, 2016).”

2.5.2. Geniş Zaman Hikâyesi Yapısının Anlamsal Özellikleri

Ediskun (2005: 195) hikayesinde bileşik kiplerinin anlamlandırılmasının, konuşmuş olan kimselerin geçmiş zamanlarda görülmüş olduğu dilek veya bildirme kipi ile ilgili eylemlerin, günümüzde hikâye etmek, yani anlatılması için kullanılmış olduğu şekil olarak gösterilmektedir. Geniş zaman hikayesindeyse, konuşmuş olan kimseler geçmişte görülmüş olduğu geniş zaman ile ilgili bir eylem, günümüzde kesin olarak anlatma ve hikâye etme şekli olarak açıklanmaktadır.

Geniş zaman hikâyesi, geniş zaman tüm anlamları da geçmişe aktardıklarına göre, kullanımlarının da geniş zamana benzemektedir. Ancak, konuşulmuş olduğu anda sürdürmemektedir. Belli bir geçmişte de “eski alışkanlıklar, devamlılık, eskiden tekrarlanmış olaylar, devamlılığı bitmiş eylemler, belli bir geçmişte varlığın özelliğini, belli geçmişin niyetin ve gerçekleştirilmesi muhtemel eylemleri ifade edilmektedir. Bahsetmiş olduğumuz farklı işlevler için, örnekler farklı olarak örnekler olarak sıralanabilmektedir (Anusıc, 2016):

1) Eskide alışkanlık ve devamlılık bildirmekte olan (Anusıc, 2016):

“Günlerce insan yüzü görmezdim.

Türk gibi sigara içerdi.”

2) Devamlılığı biten, hareketleri bildirmekte (Anusıc, 2016):

“Çocukken küçücük sevimli bağ evinde yaşırdık.

O zamanlar onu iyi biri sanırdım.”

3) Geçmişlerinde özellik bildirmekte olan (Anusıc, 2016):

“Artık genç sayılmazdı.

Tek başına eğlenmeyi bilirdi.”

4) Geniş zamanda geleceklerine yönelik “umut, ihtimal, istek, niyet ifade verirken” geniş zaman hikayesi onların geçmişine aktarıldığında, gerçekleşmesi muhtemel olan bir zamanı mümkün olan ve istenilmiş olan, ancak gerçekleştirilmeyen eylemlerin anlatılmasında kullanılmaktadır. Belli bir geçmişte muhtemel hareketler bildirmekte olan (Anusıc, 2016):

“Genç avukata gerçekten ihtiyacı olduğuna inansaydı onunla evlenirdi.

Onunla tek başına idare edemez miydi?”

2.6. Geniş Zaman Rivayeti

2.6.1. Geniş Zaman Rivayeti Yapısının Yapısal Özellikleri

“(I)rmış” geniş zaman bileşik kipi de olan geniş zaman rivayet ekleridir. Asıl geniş zaman kipiyle “i-” filde öğrenildiği duyulmuş olan geçmiş zaman birleşmesiyle ortaya çıkartılan bir bileşik zaman eki olduğu görülmektedir. Rivayet bileşik çekimlerinde 1’nci tıp şahıs eki kullanılmıştır “(-Im, -sIn, -Ø, -Iz, -sInIz, -lAr)”. “-(I)rmış” eki alan filler: “öğren-ir-miş-im,

ağla-r-mış-sın, aç-ar-mış, uy-ar-mış-ız, kapat-ır-mış-sınız, sev-er-miş-ler.” Olumsuzluk da geniş zamanın olumsuzluk eki ile kurulmaktadır. “Öğren-mez-miş-im, ağla-maz-mış-sın, aç-maz-mış, uy-maz-mış-ız, kapat-maz-mış-sınız, sev-mez-miş-siniz (Anusıc, 2016).”

2.6.2. Geniş Zaman Rivayeti Yapısının Anlamsal Özellikleri

Ediskun (2005: 200) rivayette bileşik kipini de konuşan kimselerin “dilek kipi veya bildirme kipi” ile ilgili eyleminin haberi yoktur veya başkalarında işitilen gibi, kimi zamanlarda küçümser vb. anlatma şekli olarak gösterilmiştir. Geniş zaman rivayetinde “konuşulmuş olan kimselerin bir eylemi, tüm zamanlarda farkında olunmayarak veya başkalarında işitilen vb. yapan anlatım şekli olarak açıklanmaktadır (Anusıc, 2016).”

1) Ara işlevi de belirsiz geçmişinde devamlılık aktarmaktadır (Anusıc, 2016):

“Dedem hep atla yolculuk yaparmış.

Eskiden buraya yağmur hiç yağmazmış.”

2) Tüm zamanlarda geçmişte devam edilen bir eylemi aktarmaktadır. Bazen de geniş zaman anlamı taşımış olan bir eylem ve hareketlerin başkalarından duyularak aktarılmış olduğu belirtilmektedir (Anusıc, 2016):

“Sen çevrenle kolayca kaynaşabilirmişsin.

Söylediklerine göre çalışmayı severmişim.”

Burada “-mİş” eki bir zaman değil, bir duyumun anlatılmasını ifade ettiği görülmektedir. Kip işlevlerinde kullanıldığı görülmektedir. Ergin (2013: 323) rivayeti de bir zaman kipi şeklinde değil, birden fazla bir biçim kipi olarak nitelendirildiği görülmektedir. Hikâye kipindeyse, bir zaman kipi olarak nitelendirilmektedir.

3) Bir hareketin ardından, farkına varılmayı ifade etmektedir:

“Meğer onu ne kadar severmişim, gidince anladım.

Halbuki bize iyi niyetli görünmek için neler yaparmış.”

4) “-(I)rmiş” eki asıl işlevlerinde “alaya almak, aldırış etmeme, inanmama, küçümseme” işlevini de ele almıştır (Dolunay; 2012: 111).

“Nasıl olsa borcunu ödermiş.

Bensiz yaşamazmış. Yalanın batsın!”

2.6.2.1. Geniş Zaman Eklerinin İçerdiği Anlamlar ve Görünüş Bakımından Değerlendirilmesi

Geniş zaman; “gelecek, şimdi ve geçmiş” zamanı da bünyesine alan bir zaman olmuş olduğu için, geniş zaman ilerleyen ekleri de birçok anlamlarda kullanılabilmektedir. Fakat, Yılmazoğlu’nun (2013) da belirtmiş olduğu üzere, dil bilgisi kitaplarının genel olarak zamanı odağına alan bir yaklaşım ile ele alarak yazmıştır (s. 65-67). Bu yüzden de, zaman işaretleyicisinin çeşitli bir zamanı ifade etmesi halinde “Zaman Kayması” olarak isimlendirilmiştir. Bunun sebebiyse, özellikle de geniş zaman ekinin görünüşlerinden kaynaklandığı belirtilmektedir. Yılmazoğlu (2013) “geniş zaman” eklerine anlam bilimsel yönden bakmış olduğu araştırmasında geniş zaman eki incelenerek geniş zamanın on anlamında kullanılmış olduğu belirtilmektedir. “Alışkanlık, adetler, rica, bilimsel gerçekler, çıkarım, tahmin, teklif, çaresizlik ve emir” tehdididir (s. 65-67).

Benzer (2012), geniş zaman ekinin konuşma sırasından önce başlamış olan ve konuşma sırasında ya da sonrasında devam etmekte olan durumlar için, kullanılmış olduğu belirtilerek, ekin bu kadar geniş bir zaman dilimine atıfta bulundurulmasının kullanım sıkıntısına sebep olduğu belirttiği görülmektedir (s. 193). Türkçedeki ekler, kimi zamanlarda birden çok işlevi de üstlenebilmektedirler. Geniş zaman çekimlerinde kullanılmış olan eklerin de hem görünüş hem de zaman yönünden bir kiplilik işlevini aynı anda verebilmektedir ve diğer eklerle göre de, geniş zaman ekinde tüm bunları birbirlerinden ayırabilmemiz zor olabilmektedir (Benzer, 2012, s. 195). Geniş zaman eklerinde, insanlık tarihinde gerçekleşen bir olay ya da durum anlatılır iken, hikayelerde ve masallar canlılık arttırmaktadır. Aynı zamanda, konuşma sırasında gerçekleşmekte olan bir olayda anlatıldığında ya da gerçekleşmesi olası olan durumlar vurgulanır iken kullanılabilmektedir.

Üzüm’ün (2018) çalışmasına göre ise “-(A)r” geçmişten günümüzdeki zamana ve geniş zamanı bildirmesinin yanı sıra, daha fazla görünüşsel bir ulam olarak kullanılmaktadır (s. 59). Ülkemizdeki dilde ise, anlam alanı genişletilerek kiplilik anlamı kazandığı görülmektedir. Bu anlamlar: “sigara içer (alışkanlık), gelirim (niyet), (birazdan) gelir (tahmin)” vb. Aynı zamanda Üzüm (2018), konu ile ilgili açıklamasına şu şekilde devam etmektedir: “Geniş zaman yapıların beraber çekimlenmiş olduğu diğer şekil birimlerin ana anlamını ortaya çıkartma özelliklerine sahip olduğu görülmektedir; “Annesine demeyebilir (epistemik), Eve kadar koşabilir (deontik). Bu özellikler yeterlilik ve alışkanlıklar arasında bir

ilişkinin kurulmasına olanak tanımaktadır. Geniş zamanda verilmiş olan olayların, zaman periyodundan ziyade, cümlelerin öznesine odaklanılmaktadır” (s. 59).

Kornfilt (1997), dilimizde zaman eklerinin kip ve görünüş işlevinin olduğu belirtilmiştir (s. 336) Aydemir (2010) Yavaş (1982) ve Uzun (2015) vb. araştırmacıları, birbirlerine benzeyen görüşler ile “-r” şekil biriminden zaman ifade edilmemesinden daha fazla görünüş ve kiplik etmiş olduğu belirtilmektedir (s. 45-46; s. 48; s. 19). Ayrıca Uzun (2015) dilimizde 2 zaman olduğu “geçmiş ve geçmiş olmaya” geçmiş zaman içinse “-tI” geçmiş olmayan zaman içinse, sıfır olmayan şekil birim olduğu belirtilmektedir (s. 336). Uzun’a göre “-(A/I)r” eki dahil olunması üstüne, geri kalan ekleri zaman göstermemişler. Burada kip “(gramatical mood) ve görünüş” ifade etmektedirler.

2.7. Geniş Zaman Eklerinin Kurlsızlığı Üzerine

TDK tarafından hazırlanan Türkçe Sözlükte (2011) tama tarandıktan sonra, listelenmiş olan eylemlerde ünlüyle bitmiş olan tek heceliler ve ünlü ile bitmiş olan çok heceler eylemin tutarlı bir şekilde “-r” geniş zaman eki almış olduğu gözlemlenmiştir. Ancak, geniş zaman ekinde de özellikle “-Ar ile -Ir/-Ur” eklerinden birisinin kullanılması hususunda birtakım karışıklıkların mevcut olduğu görülmektedir. Aynı zaman “-Ar” eki tek heceliler ve basit hecelilerle, “-Ir ile -Ur”un ise, türeyen ve çok heceli eylemlerin gelmiş olduğu görülmüş ise, bu hususta basit ve tek heceli olan birtakım eylemler ile “-Ir ve -Ur” gelmiş olduğu görülmektedir: “al-ır, gör-ür, kal-ır...”

Literatürde tarihsel sürecin içerisinde, geniş zamanlı ilgiyle yapılan araştırmalarda, bu konulara değinilmiş olsa da, konu üstünde pek durulmamış olduğu gözlemlenmiştir. Bu hususta, Gümüştam (2009) bir araştırma yapmıştır ve bu durum kural dışılık olarak isimlendirildiği görülmektedir (s. 1).

Ergin (2013) geniş zaman eklerinde “-r ve -Ar” biçiminde olduğunu belirtmektedir. Ayrıca “-r” ekinin daha fazla bir kullanım alanı olduğu belirtilmiştir. Bir heceli fiilin kısmına, çok heceli bütün fiil gövdelerine ve köklerine “-r” eki getirilmektedir şeklinde açıklama yapmıştır. Aynı zamanda Ergin’ vermiş olduğu örneklerde göze çarpmış olan durumsa, eklerin günümüzde “-Ir/-Ur” şeklinde almış olduğumuz eklerin olması olmuştur. Bunlar: “açıl-ı-r, unut-u-r, ye-r, başlar, den-i-r, gel-i-r.” Ergin’e göre “-Ir ve -Ur” ekindeki ünlülerin bağlayıcı ünlüler olabilmektedir. “-r ve -Ar” tek heceli olarak getirilmektedir.

Ergin (2013), Türkçede “-r, -Ar ve-Ur” olmak sureti ile 3 geniş zaman ekinin olduğundan bahsetmiş “-Ur” ekinde diğer 2 ekten daha eski olduğunu dile getirmiştir (s. 387-388). Bu durum “-Ur” ekinde “u” sesinin yardımcı ses şeklinde kabul edilmiş olduğu, Kuznetsov (1997)’in belirtmiş olduğu üzere, geniş zaman eklerinin kökeni de “yori” eylemine dayandırıldığı kabul edilmiş olsa da “-Ur” ekibi “-yUr” biçiminden türemiş olduğu anlaşılmaktadır. “-Ir” ekinde “-ı” sesi için ise, yardımcı ses denildiği gibi “-u” sesinin daralması ile ortaya çıkmış olduğu söylenebilmektedir.

Ergin’in (2013)’de, belirtmiş olduğu gibi günümüzdeki geniş zaman çekimi de “-r” ile yapılmış olan bazı fiillerin eskiden “-Ar” kullanılmış olduğu görülmüştür. “-Ar” ile çekimi yapılmış olan fiile ise, eskiden “-r” getirilmiş olduğu da dikkat çekmektedir:

“(TT) *gör-ür* < *gör-er* (EAT)

(TT) *kıl-ar* < *kıl-ur* (EAT) (s. 388)”

Korkmaz (2009) “-r” eki genel olarak ünlü ile bitmiş olan tek heceli bir kelimedir ve ünlü ile bitmiş olan çok heceli eyleme geldiği de belirtilmektedir. “-Ar” eki ise, genel olarak ünsüz ile bitmiş olan tek heceli sözcükler ile geldiği vurgulanmaktadır. “-Ir ve -Ur”un ise, ünsüz ile bitmesi ile birtakım tek heceli fiillerinde ünsüz ile bitmesi de, çok heceli fiile geldiği belirtilmektedir (s. 756). Korkmaz “-Ar ile -Ir/-Ur” eklerinin arasında geçişlerden bahsederek ve “-Ar” ekinin basit fiilde “-Ir ve -Ur” ekinin ise, türeyen fiilde kullanılmış olduğu öne sürülmektedir. Fakat, bazı örnekler ile basit fiilde “-Ir ile -Ur” ekinin kullanılmış olduğu gözlemlenmiştir. Bunlar “al-ır, gör-ür, kal-ır, ol-ur, var-ır, ver-ir, vur-ur” vb.

Özçelik de (2001) gerçekleştirmiş olduğu araştırmasında, geniş zaman ekinin bu kuralsızlıklarından bahsetmektedir. Öncelik olan 3 geniş zaman ekinin ve bu eklerden “-r” eki, en eski ek olduğu belirtildiğinden “-Ar ve -Ir” ekinin neden ve nasıl ortaya çıkmış olduğu, en eskisi de hangisinin olduğu sorgulanmaktadır. Üstelikte, geniş zaman ekinin bu kuralsızlıklarından “Orta Türkçe Dönemine” kadar gitmiş olduğu belirtilmiş “Orta Türkçede” birtakım eylemlerin hem “-Ar” hem de “-Ir” ekinin getirilmiş olduğu vurgulanmaktadır (s. 410). Özellikle ise, araştırmamızda bahsetmiş olduğumuz üzere “l, n, r” ve Uygur Türkçesine de ek bir şekilde d ünsüzü ile bitmiş olan durumun oldukça karışık olduğu belirtilmektedir (Özçelik, 2001, s. 410). Aynı zamanda Özçelik (2001) araştırmasında on üç (s. 410), Gencan ise (1973) on iki, eylemdeki kuralsızlığından (s. 329) bahsetmektedir. Fakat, gözüken o ki, kuralsız fiilin sayısını da on sekize çıkartmış olduğu görülmektedir.

2.8. Eğitbilimsel Yaklaşımlar

Eğitbilimsel incelemelerin çeviri eğitim yöntemine odaklanması gerektiği, çeviri eğitim amaçlarının vurgulanması yönünden önemli olmaktadır. Daha önceden de ifade edilmiş olduğu gibi, akademik çeviri eğitimlerinin genel amacı, çeviri edincilerin kazandırılması olduğu belirtilmektedir. Tümünden bir yapı olarak gözükmesi gerekli çeviri edincilerin, farklı alt edinçlerden oluşmuş olduğu ve tüm bunları alt edenlerin bir araya gelerek etkileşim içerisinde olduğu belirlenmiştir. Bu kapsamda alan yazında yapılmış olan incelemeler doğrultusunda, bütüncü olan ve özellikle de alt edinçlerin tek bir elde toplanması, karşıt duran görüşler irdelenmiştir. Örnek verecek olursak eğer “Running before Walking Designing a Translation Programme at Undergraduate Level” isimli araştırmasında çeviri edincilerin bütün alt edinçlerin birlikte, bir bütün içerisinde ele alınması gerekli bir kuram olduğu vurgulanmaktadır ve çeviri eğitiminde de alt edinçlerin birbirlerinden bağımsız bir şekilde edinçler olarak ele alınmasının da, bütünselliği yansıtmamış olduğu ifade etmiştir (Schäffner, 2000: 146).

Schäffner (2000)’in bütünsel bir yaklaşımının alt edincilerin, ayrı ayrı bir şekilde ele alınan araştırmasında, adımlamalı olarak öncelikle alt edinçler geliştirilmektedir ve bütünselliğin oluşması amacı ile yapılmış olan bir eylem olduğu görülmektedir. Alt edincilerin öncelikli olarak ayrı bir şekilde ele alınmış olması, diğer edinçler ile devamlı bağlantılı bir biçimde ilişkilendirilmesi de, araştırmamızın uygulama kısmında daha net bir şekilde ortaya koyulacaktır.

Alan yazındaki incelemeler kapsamında. Çeviri edincileri bütüncü olan özellikle de alt edincilerin oluşturmuş olduğu ve bu bütünselliğin içerisinde görülmesi gerekli olduğu, kuramların tanımları ve daha fazla çeviri süreçlerinde etken edinciler olarak belirtilmiş olduğunun da vurgulanması gerekmektedir. Alt edinçlerin birbirlerinden ayrı bir şekilde ele alınması ve geliştirilmesi, çeviri süreçlerini, eylemin bir kendisi olarak değil de, çeviri süreçlerinin hazırlığını yansıtmıştır. Çeviri eğitimlerinde bir başlangıç ve ilerleyen seviye ayrımlarına dikkat çekmiş olan Schäffner (a.e.:143) düzeyine uygun bazı kriterler ile dikkat edilmesinin önemi vurgulanmıştır. Dört senelik lisans eğitiminden mezun olan öğrencilerin çevirmenlik mesleklerine yönelik edinçlerinin yetersiz olması, eğitimlerinin devamında “(postgraduate)” yararlı olduğu belirtilmiştir.

“...dört yıldan sonra, öğrenciler nitelikli profesyonel çevirmenler olmayacaklar. Çeviri Çalışmaları ile Modern Diller alanında lisans derecesi ile mezun olacaklar.

Profesyonel çevirmen olarak kariyer yapmak isteyen öğrencilerin çeviribilim alanında bir lisansüstü programa geçmeleri tavsiye edilir, hatta gerekli olacaktır. Bu öğrenciler, birinci dereceleri ile böyle bir programı başarıyla tamamlamak için yeterli niteliklere sahip olacaklardır. Aslında bazı temel çeviri yeterliklerini zaten edinmiş olduklarından, mevcut bilgi ve becerilerini pekiştirip üzerine inşa ederek lisansüstü programdan maksimum fayda sağlayabilirler (a.e.: 154)."

Schäffner (2000)'in bu sözlerinin çeviri edinici gelişmede hangi derecede zorluğu ve salt lisans seviyesinde alınmış olan eğitimlerin sınırlandırılmadığının anlaşılması gerekmektedir. Tam anlamı ile, bu sebepten yanı çeviri edinici gelişimlerin uzun zaman alması sebebi ile, yapılandırıcı ve adımlamaları bir eğitim yöntemi anlamlı gözükmemektedir. Başka bir ifade ile öğrencilerin ilerleyen dönemlerde "çeviri sektöründe koşabilmesi için" öncelikli olarak adımla, adımlar iken dengede durmayı öğrenmesi kadar, hedeflerine devam hızlanmayı da öğrenmiş olması gerekli olmaktadır.

Çevirilerin iletişime dayalı bir olgu olması ile hareket edilerek, çok geniş bir anlamda tüm iletişimsel eylemlerin aynı zaman doğrultusunda çeviri olduğu söylenebilmektedir. Araştırmalarda eğitsel ve kavramsal içerikli bölümlerde iletişim eyleminin kendine ve iletişime dayandırılan anlayışın önemsenmiş olması, bu çeviri olgusunu da aynı zamanda iletişim olgusu olunmasından kaynaklandığı görülmektedir.

Sınıf içindeki etkileşim ve iletişim eğitimlerin birçok alanda olmuş olduğu gibi, kuşkusuz çeviri eğitimlerinin de en önemli problemlerinden birisi olduğu görülmektedir. Kurultay (1989) bu problemi şöyle ifade etmiştir.

"Çeviri eğitiminin en büyük problemlerinden birisi de, ders içindeki iletişim güçlüğünün olmasıdır. Gerek öğretici ile öğrenci arasında, gerek ise öğrencilerin kendi arasında devamlı yaşanmış olan iletişim güçlüğü, ne kast etmiş olduğunu dile getirmek ve karşı tarafından söylemiş olduğunu yanlış anlama şeklini ortaya çıkartmıştır. Bu problem kimi zamanlarda sınıfın içinde aynı şeylerden söz edilmiş gibi gözükmüş olsa da, kastedilenlerin çeşitli olması derecesine varılabilmektedir. Böyle bir durum ile çeviri dersinin, kendinden beklenen işlevi yerine getirmiş olmasını da olanaksızlaştırmaktadır. Öğrenci bu durum ile, öğreticilerin yönlendirilmiş olmasına da uyum sağlayamayacaktır. Sınıf ortamındaki araştırmada gereği kadar yararlanılmadan ve çözüme dair eleştirileri doğru şekilde algılamamaktadır." (Kurultay, 1989: 138-139).

Çeviri olgusunda “yöntem, yaklaşım ve kuram” kuşatılmış olan bir olgu olduğu görülmektedir. Bu yüzden uygulamalara ve araçlara odaklı bu araştırma da, ağırlıklı olarak yöntemsel bir araştırmanın olduğu görülmektedir. Yöntemsel yönden eğitimle ilişkili oluşları kaçınılmayan çeviri eğitim yöntemine uzanılmasını da gerektirmektedir. Öğrenciyi merkezine alan ve iletişim odaklı “Kooperatives Lernen” vb. eğitim bilimsel araştırmalar “Holz-Mänttari”nin çeviri eyleminin içerisinde ortaya koymuş olduğu “iş bölümüne dayalı toplum (arbeitsteilige Gesellschaft)” ile bağdaşabilir. Çeviri bir eylem olması ve bu yüzden “belli bir amaca hizmet etmiş olması gerektiği için” vurgulanmakta olan çeviri bilim, bu amaçların içerisinde yaşamış olduğu sürece “iş bölümüne dayalı toplum” tarafından belirlenmiş olduğu dile getirilmiştir. Bu yönü ile “Vermeer’in Skopos Kuramı” iş bölümü yönünden benzerlik gösterdiği görülmektedir.

Mänttari’nin iş bölümüne dayandırılan çeviri bilimsel yaklaşımda eğitim alanlarının son zamanında büyük bir sıklık ile pozitif bir katkısının olduğunu belirtilmiş olan “iş birlikli öğrenme (kooperatives Lernen)” ile aynı amaçlara hizmet etmiş olduğu söylenmektedir. Çeviri işinin salt kişisel olmadığı, kişiden fazla katılımcının yer aldığı ve aynı amaçlar kapsamında her katılımcıya farklı roller yüklemiş olduğu gerçeği de, çeviri eğitiminin de yansımaları ve öğrencilere bizzat kapsamına aldığı savunulabilmektedir (Meriç, 2016):

“Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü UNESCO”nun okulda ve okul dışındaki öğrenme ortamını gündeme getiren, önde kuramlar bulunmaktadır. Bunlar; “etkin öğrenme, çoklu zekâ kuramı, iş birliğine dayalı öğrenme, yaşam boyu öğrenme, eleştirel düşünme, yaratıcı öğrenme, yapılandırmacılık ve yansıtıcı düşünme” vb. en başlı kuramlar öğretim ve eğitimin taşınmasını, dikkate alması gerektiği nitelikler olarak ifade edilmiştir. Eğitim öğretim ortamının niceliğinden çok niteliklerinin önemini de dile getirmiş olan araştırmasında, yukarıda sıralanmış kuramların “yaklaşım, program ve yöntem” belirlenmesinde, dolaylı olmadan doğru bir etkinin olduğu ortaya çıktığı görülmektedir (Gültekin, 2007: 124).

Sıralanan bu kuramlar, ayrıca yöntemle ve yaklaşımla ismini vermiş olan kuramlardan olduğu görülmektedir. Günümüzde de eğitim alanlarından birden fazla yöntem ve yaklaşım türü yer almaktadır. Bu türler sayısız olmaktadır. Çeviri eğitiminde eylemsel ve işlevsel uygulama şekillerine uygun olması gerektiği, günümüze dair kullanılan yöntem ve yaklaşımların hepsinde değil, eylem ve işlevsel odaklı bir yöntemin, yaklaşımın yararlanabilmesi yönünden daha anlamlı olduğu görülmektedir (Meriç, 2016).

UNESCO'nun programın geliştirilmesi kapsamında belirlemiş olduğu kuramların arasında öğrenme ve öğretme ortamında yöntemin ve yaklaşımların tam anlamı ile neyi ifade etmiş olduğunu anlayabilmek için, bu 2 kuramın birbirlerinden ayrı bir şekilde ele alınması gerekmektedir. Her iki kuramda strateji kuramı ile bağdaşık bir şekilde algılanması doğal olduğu görülmektedir. Bunun nedeni, hem yaklaşımların hem yöntemlerin öğrenme ve öğretme ortamında yeni öğretmenlerin veya öğrencilerin benimsemiş olduğu, uygulamış olduğu stratejileri kapsamaktadır. Yöntem ve yaklaşım kuramları genel kapsamda öğretmenlerin ve öğrencilerin belli bir amaca ulaşmalarını sağlamış olan bir yol olarak görebilmektedir. Buradaki amaca yönelik yapılmış olan planların bütününde, strateji kuramı ile karşılaşılması olanak olmaktadır (Meriç, 2016).

2.8.1. İşlevsel Yaklaşımlar

Eğitbilim alanında işlevsel yaklaşımların, özellikle de yabancı dil eğitimlerinde hızlı bir gelişim gösteren ve iletişim olgusuyla ilişkilendirilmektedir. Eğitbilimsel yöntemler, özellikle dil öğrenimim iyileşmiş olması yönünde gelişmiş olsa da, eğitimin tüm alanlarına uygulanabilmesiyle yansımaya olan yöntemlerdir. Burada, çeviri eğitimlerine dair işlevsel yaklaşımlar ilişkilendirilmesi için, kaçınılmayan ana temel dil öğreniminden yola çıkılarak, oluşturulmuş olan yöntem ile amacın dil eğitim olduğu vurgulanarak, uzanmasının da anlamlı olduğu görülmüştür (Meriç, 2016).

“İşlevsel/iletişimsel ve iletişim işlevli (kommunikativ-funktionaler Ansatz)” bu yaklaşımla eğitbilim, örneğin 18’nci yy. baskın olmuş olan “dilbilgisi-çeviri (Grammatik-Übersetzungsmethode)” yöntemi vb. geleneksel yöntemlerden her geçen gün uzaklaştığı görülmüştür. 19’ncü yy. başında dolaysızlık ifade etmiş olan direkt yaklaşımlar “(Direkte Methode)” ile beraber yazılı bir sözcük telaffuzu, dil bilgisi aktarılmış olan içeriğin görsel ile desteklenmiş olmasına da önem vermektedir (Meriç, 2016).

Örnek, dilbilgisi araştırmaları öncelerde bağlamsız ve daha fazla sözcük seviyesinde gerçekleştirildiğinde “iletişimsel ve işlevsel” kuramlar ile beraber bağlam, örneğin iletişimi yansıtmış olduğu bir diyalogun içinde verilmeye başladığı görülmektedir. Bu yaklaşım 1980’li senelerde eğitim ile iletişim işlevini önemsemiş olan iletişim odaklı yaklaşıma da bir ana temel olduğu görülmektedir. Eğitbilim alanında bu devrim ile beraber, eğitim salt okuma ve yazma becerisini değil, işitme ve konuşma becerisini de geliştiren içerikler ile yapılandırıldığı görülmektedir (Meriç, 2016).

İşlevsel ve iletişimsel yaklaşımlar ayrıca, ders işleme biçimlerinin de şekillendirmiştir ve grup araştırmaları vb. sınıf etkileşimlerinin dinamikleştirmek için araştırma şekillerine ağırlık verdiği görülmektedir. Ders araçlarının seçilmesinden daha fazla güncel içerik, öğrencinin ilgisi çekebilir ve öğrencilerin kendi içerisinde bulunduğu araçların belirleyicileri olabilmektedir (Meriç, 2016).

İşlevsel yaklaşımlar, çağdaş öğrenme anlayışını yansıtmış olan ve iletişimi de en ön planda tutmuş olduğu için, öğrencilerin sosyal edinçlerini geliştirmiş olan bir yaklaşım şeklinde özetlenebilmektedir. Çeviri vb. sosyal bir platformda eyleme dayandırılan iletişimsel etkinliğin, işlevsel yaklaşımına dayanan dersler ile yapılandırılmış olması, kuşkusuz olarak çeviri eğitimlerinin dinamik yapılarına uygunluğunu göstermektedir. İşlevsel yaklaşıma yönelik yapılmış olan bütün incelemeler ile, bu yaklaşım iletişimsel becerileriyle ilişkilendirmesi olarak ele alınması ve çeviri eğitiminin sosyal düzenlemesine de vurgulayan nitelikte olmaktadır. Aynı zamanda, akademik becerinin işlevsel temeli üstüne oturtması, öğrencinin ilerleyen dönemde işlevsel olarak durması ve çeviri eğitim yönünden düşündüğümüzde, işlevsel çeviri etkinliğinde bulunulmasının da ana temelini oluşturduğu söylenebilmektedir (Meriç, 2016).

2.8.2. Eylem Odaklı Yaklaşımlar

Çeviri etkinliği, eyleme dayandırılan birer etkinlik olması gerçeğinden hareket ile eğitim bilim alanından iletişimi odağına alan yaklaşıma koşut olarak geliştirilmiş olan eylem odaklı yaklaşımların ÖMÖ anlayışına uygunluk gösterdiği görülmektedir. Bu yaklaşımlar yeni bulunmayan temelleri 18'nci yy. dayandırılmıştır. Yaklaşımlar en büyük amacı, öğrenciliği deneyimleyerek ve yaparak öğrenmiş olmasını ifade etmiştir (Meriç, 2016).

Öğrencilerin öğrenme süreçleri amaçları kapsamında farklı eylemlere ve etkinliklere bulunmasını önemsemiş olan eylem odaklı yaklaşımların “okuma, dinleme, görme ya da tekrar etme” vb. etkinliğin yayında daha fazla etkinlikte bulundurularak, öğrenmeyi de vurguladığı görülmektedir (Meriç, 2016).

3. İNGİLİZCE ZAMAN YAPILARI

“Birbirleriyle işlevsel olarak ilişkili olan zaman yapıları, zaman kategorisi adı verilen bir sistem oluşturur. Zaman kategorisinin temel işlevi ve amacı, fiil tarafından ifade edilen eylem veya durumun konuşma anındaki zamanını belirlemektir” (Dudoiyte, 2016, s. 27). Fiil çekimi, İngilizcede temel dilbilgisi konularından biridir. Çekimli bir dil olarak, İngilizce, Almanca, Danca, İsveççe, Norveççe ve Flemenkçe gibi aynı dil ailesindeki diğer dillerle yapı bakımından benzerlikler gösterir. Daha önce de belirtildiği gibi, bu çalışmanın ana konusu olan geniş zamanın İngilizcede doğrudan bir karşılığı vardır; ancak Türkçedeki kullanımına kıyasla farklı işlevlere sahiptir. Bu nedenle, İngilizcede ana zaman yapılarını ve işlevlerini kısaca belirtmek faydalıdır:

Çoğu dilde olduğu gibi, İngilizcede de zaman sistemi geçmiş, şimdiki ve gelecek olmak üzere üç kategoriye ayrılmıştır. Bu sistem içinde, İngilizcede üç temel zaman yapısı bulunmaktadır: geçmiş zaman (*past tense*), şimdiki zamanın sürekli hali (*present continuous tense*) ve gelecek zaman (*future tense*).

İngilizce zaman sisteminin zaman çizgisi üzerindeki gösterimi şu şekildedir:

Tablo 1. İngilizce zaman çizelgesi. (The English timeline)

3.1.The Simple Present Tense (Basit Geniş Zaman)

Uzbay (2012) "Geniş zaman" Türkçede bir eylemin sürekli olarak, şu anda ya da ileride meydana geldiğini belirtir.

3.1.1. Yapısal Özellikleri

Tekil bir özneyle kullanılan olumlu bir cümlede geniş zamanda fiilin sonuna "-s" eklenir. Fakat cümleyi olumsuz ya da soru yapısına dönüştürdüğünüzde bu "-s" takısı kaldırılır.

Geniş zaman olumlu cümle dizilimi ‘‘*subject (I, we, you, they) (özne) + (main) verb (fiilin yalın hali); subject(he, she, it) (özne) + verb (fiil) + - s*’’ şeklinde oluşturulur. ‘‘(I walk. – yürürüm./She walks. -yürür.)’’

Geniş zaman olumsuz cümle dizilimi ‘‘*subject (özne) + do/does + not + verb (fiil)*’’ şeklinde oluşturulur. ‘‘(I do not walk. – yürümem./She does not walk. -yürümez.)’’

Geniş zaman soru cümle dizilimi ‘‘*Do/Does + subject (özne) +verb (fiil)*’’ şeklinde oluşturulur. ‘‘(I walk. – yürürüm./She walks. -yürür.)’’

3.1.2. Anlamsal Özellikleri

Yinelenen işleri, alışkanlıkları ve becerileri anlatır:

- (1) *We always get up late on Sundays. (Biz her pazar geç kalkarız.)*
- (2) *She speaks several languages. (O birkaç dili konuşabiliyor.)*

Atasözleri ve doğa gerçekleri gibi ifadeler, zamanla ilgili olmayan genel hükümleri ifade eder:

- (3) *The brave only die once. (Cesurlar sadece bir kez ölür.)*
- (4) *Water boils at a hundred degrees Celsius. (Su yüz santigrat derecede kaynar.)*

Genellikle doğru olan veya belirli bir süre boyunca sürekli olan durumları ifade eden bir durumu açıklar:

- (5) *Atatürk ranks as the greatest national hero of all times. (Atatürk tüm zamanların en büyük ulusal kahramanıdır.)*

- (6) *The Baltic Sea has a lot of fish. (Baltık denizinde çok balık var.)*

Özür dileme, teşekkür etme, resmi bağlamlarda tanıtma ve yargılarda bulunma gibi durumlarda kullanılır:

- (7) *Thank you very much. (Çok teşekkür ederim.)*
- (8) *I promise I won't do it again. (Bir daha yapmayacağıma söz veriyorum.)*

Planlanmış faaliyetleri ifade eder. Bu özellikle seyahat planları yaparken yaygın bir kullanımdır:

- (9) *The president speaks at 12. (Başkan saat 12’de konuşuyor.)*

(10) *We visit the National Museum in the morning in Copenhagen and leave for Malmö.*
(Sabah Kopenhag'da Ulusal Müze'yi ziyaret ediyor ve Malmö'ye doğru yola çıkıyoruz.)

Gelecek zaman zarflarıyla gelecek zaman bildirir:

(11) *Our president goes to Sweden next month.* (Cumhurbaşkanımız gelecek ay İsveç'e gidiyor.)

(12) *School begins next september.* (Okullar önümüzdeki Eylül ayında başlıyor.)

Zarf tümcelerinde gelecek zaman yerine tercih edilir:

(13) *We can't go until they go.* (Onlar gidene kadar gidemeyiz.)

(14) *They will give up pencils as soon as the bell rings.* (Zil çalar çalmaz kalemeleri bırakacaklar.)

Tarihsel olayların tasvirinde kullanılır:

(15) *The industrial revolution begins in the 18th century.* (Sanayi devrimi 18. yüzyılda başlar.)

(16) *Atatürk lands in Samsun on 19 May 1919.* (Atatürk 19 Mayıs 1919'da Samsun'a çıkar..)

Sanat yapıtları üzerine tartışmalarda kullanılır.

(17) *Throughout the play, Hamlet seeks revenge for his father's murder.* (Oyun boyunca Hamlet, babasının cinayetinin intikamını almaya çalışır.)

(18) *George Orwell depicts a totalitarian regime in 1984.* (George Orwell 1984'te totaliter bir rejimi tasvir eder.)

Medya dilinde geçmiş zaman yerine kullanılır:

(19) *A bomb explodes in Ankara on 10th October.* (Ankara'da 10 Ekim'de bomba patladı.)

Spor karşılaşmaları nakledilirken kullanılır:

(20) *Arda Güler traps the ball and heads it across Emre Mor. Emre passes the ball to Arda.*
(Arda Güler topu yakalıyor ve Emre Mor'a kafa atıyor. Emre topu Arda'ya pas veriyor.)

Fıkra anlatımında kullanılır.

3.2. The Present Continuous Tense (Şimdiki Zaman)

(Uzbay, 2012) Türkçedeki 'şimdiki zaman' olarak adlandırılan bu zaman, temelde konuşma anında gerçekleşen eylemleri ifade etmek için kullanılır.

3.2.1. Yapısal Özellikleri

İngilizce daha önce de bahsedildiği gibi çekimli bir dildir. Şimdiki zaman eki olan ‘-ing’ eki fiilin sonuna eklenerek yapılır ‘verb+ing’. Şimdiki zaman olumlu cümle dizilimi ‘subject (özne) + am/is/are (yardımcı fiil) + (main) verb (fiil)+ing’ şeklinde oluşturulur. ‘(I am walking. -yürüyorum./She is walking. -yürüyor.)’

Şimdiki zamanda olumlu soru cümle dizilimi: ‘am/is/are (yardımcı fiil) + subject (özne) + (main) verb (fiil)+ing’ şeklinde oluşturulur. ‘(Am I walking? -yürüyor muyum? / Is she walking? -yürüyor mu?)’

İngilizcede şimdiki zamanın olumsuz cümle dizilimi ‘subject (özne) + am/is/are (yardımcı fiil) + not + (main) verb (fiil)+ing’ şeklinde oluşturulur. ‘(I am not walking. -yürümüyorum / She is not walking. -yürümüyor.)’

3.2.2. Anlamsal Özellikleri

Uzbay’ın (2012) İngilizceyi yabancı dil olarak öğrenenler için yazılmış kitabında İngilizcenin *şimdiki zaman* özellikleri şu şekilde açıklanmıştır:

En temel işlev olarak konuşma anında süregelen durumları anlatırken kullanılır. Bu anlamda eylemin şu anda yapıldığını vurgulamak için kullanılan bazı zaman zarfları vardır: Bunlar ‘now, right now, at the moment, at present, still’ dir.

(1) *Hurry up! Everyone's waiting for you.* (Acele et! Herkes seni bekliyor.)

(2) *It is snowing outside now.* (Şu anda dışarıda kar yağıyor.)

Belirli fillerin geçici olarak belirli bir süre için yapıldığını açıklarken kullanılır. Bu bağlamda en sık kullanılan zaman ifadeleri şunlardır: ‘nowadays, these days, this year, this term’.

(3) *We are staying with Emma this week.* (Bu hafta Emmalar’da kalıyoruz.)

Kimi zaman zarflarıyla ‘always, constantly, continually...’ birlikte kullanılarak sürekli olarak gerçekleştirilen işleri ifade ederken kullanılır.

(4) *I'm always losing my cards.* (Kartlarımı hep kaybediyorum.)

Bu yapı, özellikle beklemediğimiz veya önceden planlamadığımız durumlarda kullanılır. Geniş zamanla kıyaslandığında, bu yapı daha yaygın olarak kullanılır:

- (5) *When my boyfriend comes to see me, I always meet her at the airport.* (Erkek arkadaşım beni görmeye geldiğinde ben onu hep havalimanında karşılarım.)
(=düzenli, planlanmış fiil)

Bazı fiillerle, geniş zamanın anlamını taşıyarak kullanılır:

- (6) *I am attending Aarhus University.* (Aarhus Üniversitesine gidiyorum.)

Belirli bir yer veya zamanı içeren ve daha önceden planlanmış durumlar için gelecek zaman ifadeleriyle birlikte gelecek zamanı ifade ederken:

- (7) *The Nielsens are having a party next friday.* (Nielsen'ler önümüzdeki cuma parti veriyorlar.)
(8) *We're moving to Copenhagen next year.* (Seneye Kopenhag'a taşınıyoruz.)

Kararlılık ifade eden cümlelerde:

- (9) *You are not smoking here.* (Burada sigara içemezsin.)

Değişen durumları ifade etmek için kullanılır.

- (10) *Freja two and is getting bigger every day.* (Freja iki yaşında ve her gün büyüyor.)

3.3. The Present Perfect Tense (Yakın Geçmiş Zaman)

“The Present Perfect Tense, genel olarak, geçmişte başlamış ve sürmekte olan işlerle, geçmişte olup bitmiş ama etkisi devam etmekte olan işleri anlatır. Türkçede bu tense'in doğrudan bir karşılığı yoktur. Türkçe, present perfect tense ile ifade edilenleri birden çok tense kullanarak ifade eder. “(Sezer, 2004, s. 373)

3.3.1. Yapısal özellikleri

The present perfect tense olumlu cümle dizilimi: “*subject (özne)+ have/has + verb3*” şeklinde oluşturulur. “*(He has gone.–gitti./They have read? –okudular.)*”

The present perfect tense olumlu soru cümle dizilimi: “*have/has + subject (özne) + verb3*” şeklinde oluşturulur. “*(Has he gone? –gitti mi/ Have they read? –okudular mı?)*”

The present perfect tense olumsuz cümle dizilimi '*subject (özne) + have/has + not + verb3*' şeklinde oluşturulur. ''(He has not go. –gitmedi / They have not read. –okumadılar.)''

3.3.2. Anlamsal Özellikleri

Bu kullanımda, geçmişte başlamış ve halen devam eden faaliyetler ifade edilir; bu tür ifadelerde "since" ve "for" bağlaçları oldukça yaygın bir şekilde kullanılır.

- (1) *How long have you had your present job? (Şu anki işinizi ne zamandır yapıyorsunuz?) - For fifteen years. (On beş yıldır.)*
- (2) *We met in school in 2003. It is now 2023. I have known him for twenty years./ I have known him since 2003. (2003'te okulda tanıştık. Şimdi 2023 yılındayız. Onu yirmi yıldır tanıyorum./ Onu 2003'ten beri tanıyorum.)*

Geçmişte gerçekleştirilmiş olmasına rağmen hâlâ etkisini sürdüren eylemleri ifade eder.

- (3) *She has lost all her wealth. (Bütün servetini kaybetti./Hiç malı mülkü yok.)*
- (4) *I have run the virus program. (Bilgisayarımda virüs yok.)*

Geçmişte belirsiz bir zamanda yapılan işleri anlatır:

- (5) *I have read the book. (Kitabı okudum.)*
- (6) *We have heard those lies before. (Bu yalanları daha önce de duyduk.)*

Bu ifade, son zamanlarda bitirilmiş işleri tanımlar.

- (7) *Zinde have just finished typing her new book. (Zinde yeni kitabını yazmayı yeni bitirdi.)*
- (8) *We have just returned from a long journey. (Uzun bir yolculuktan yeni döndük.)*

Aşağıda verilen kullanımlarda kimi bağlaçlar bu "tense"i gerektirebilir:

- (9) *She is penniless because she has had her purse stolen. (Beş parasız çünkü cüzdanı çalınmış.)*
- (10) *I will travel abroad after I have paid all my debts. (Tüm borçlarımı ödedikten sonra yurt dışına gideceğim.)*

Eğer bir zaman dilimi tamamlanmamışsa, bu ifade geçmişte gerçekleşmiş olanı ifade etmek için kullanılır.

- (11) *She has cut several classes this week. (Bu hafta birkaç dersi bıraktı.) (= Henüz hafta tamamlan- mamış.)*

- (12) *European countries have been the supporters of international terrorism in the information-age colonialism. (Avrupa ülkeleri bilgi çağı sömürgeciliğinde uluslararası terörizmin destekçisi oldular.)(Bilgi çağı sömürgeciliği hâlihazırda devam ediyor.)*

3.4. The Present Perfect Continuous Tense (Devam Eden Yakın Geçmiş Zaman)

3.4.1. Yapısal Özellikleri

The present perfect continuous tense olumlu cümle dizilimi: ‘*subject (özne)+ have/has +been+ verb+ing*’ şeklinde oluşturulur. ‘*He has been working for 3 hours.–3 saattir çalışıyor./They have been studying since 2010 –2010’dan beri okuyorlar.*’

The present perfect continuous tense olumlu soru cümle dizilimi: ‘*have/has + subject (özne) +been+ verb+ing*’ şeklinde oluşturulur. ‘*Has he been watching TV for an hour? –Bir saatir TV mi izliyor?/ Have they been working for 5 years in here? –5 yıldır burada mı çalışıyorlar?*’

The present perfect continuous tense olumsuz cümle dizilimi ‘*subject (özne)+ have/has +not +been+ verb+ing*’ şeklinde oluşturulur. ‘*He has not been working for 3 hours.–3 saattir çalışmıyor./They have been studying since 2010 –2010’dan beri okumuyorlar.*’

3.4.2 Anlamsal Özellikleri

Bu ifade, başlangıcı geçmişte olan ve hala sürmekte olan işleri açıklar.

- (1) *We've been walking for hours! Let's have a rest. (Saatlerdir yürüyoruz! Biraz dinlenelim.)*

İşin süreklilik gösterdiğini vurgulamak için kullanılır. İş kısa bir süre önce bitmiş olabilir:

- (2) *My eyes are aching because I have been working on the computer for ten hours. (Gözlerim ağrıyor çünkü on saattir bilgisayar başında çalışıyorum.)*

Kimi eylemlerle yarım kalmış işleri anlatır.

- (3) *I have been working on this thesis for 4 years. (4 yıldır bu tez üzerinde çalışıyorum.) (= Ama hâlâ bitiremedim.)*

3.5. The Simple Past Tense (Geçmiş Zaman)

Uzbay’a göre (2012) Türkçesi 'belirli bir geçmiş zaman' veya '-di'li geçmiş zaman' olan bu zamanla oluşturulan olumlu cümlelerde fiilin geçmiş zaman hali ‘*worked, slept, went...*’

kullanılır. Bu nedenle, önce İngilizce fiil yapısını incelemek gerekmektedir. İngilizcede fiiller, düzenli ve düzensiz olmak üzere iki kategoriye ayrılır.

3.5.1. Yapısal Özellikleri

İngilizcede geçmiş zamanın olumlu cümle dizilimi ‘*subject (özne) (I, you, we, they, he, she, it) + did + verb1 (fiilin yalın hali)*’ şeklinde oluşturulur. ‘*He walked. –yürüdü / They looked.- baktılar.*’

Geçmiş zamanda olumlu soru cümle dizilimi: ‘*did + subject (özne) + verb1 (fiilin yalın hali)*’ şeklinde oluşturulur. ‘*Did he go? –gitti mi/ Did they read? –okudular mı?*’

İngilizcede geçmiş zamanın olumsuz cümle dizilimi ‘*subject (özne) (I, you, we, they, he, she, it) + did + not + verb1 (fiilin yalın hali)*’ şeklinde oluşturulur. ‘*He did not/didn’t go. – gitmedi / They did not/didn’t read. –okumadılar.*’

3.5.1.1. Regular verbs (Düzenli fiiller)

İngilizcede düzenli fiiller, sonlarına "-d", "-ed", veya "-ied" takısı eklenen fiillerdir.

3.5.1.2. Irregular verbs (Düzensiz fiiller)

Uzbay’a göre (2012) düzensiz fiiller, adlarından da anlaşılacağı gibi, belirli bir kurala uymayan fiillerdir. Bazı fiillerin üç hali aynıdır ‘*cut, cut, cut*’, bazılarının üç hali farklıdır ‘*go, went, gone / begin, began, begun*’, ve bazılarının farklı halleri vardır, yani ilk halleri diğer hallerinden farklıdır ‘*sleep, slept, slept*’. Sözkonusu düzensiz fiiller için oluşturulmuş ayrı düzensiz fiiller listesi bulunmaktadır. İngilizcede çok fazla kelime olduğu için en sık kullanılan kelimelerden oluşturulan ve kaynaktan kaynağa değişiklik gösterebilen listeler vardır.

3.5.2. Anlamsal Özellikleri

Bu ifade, geçmişte tamamlanmış olayları anlatır, özellikle belirli bir zaman dilimi belirtilmişse ‘*last week, yesterday, two days ago, in 1996, when I was a child, the other day, last night...*’:

(1) *I went to Granada in 2021.* (2021’de Granada’ya gittim.)

Bu ifade, geçmişte düzenli aralıklarla tekrarlanmış olan işleri tanımlar:

(2) *Last month I run hard every day.* (Geçen ay her gün koştum.)

Bu ifade, dolaylı anlatımda (*indirect/reported speech*) geniş zamanın (*the simple present tense*) yerine tercih edilir.

(3) *Ezgi says 'keep the butter in the fridge.'*

Ezgi said (that) she kept the butter in the fridge. (Ezgi tereyağını dolapta sakladığını söyledi.)

Kimi yapılarla geniş ya da gelecek zaman anlamında kullanılır:

(4) *If I had the money now, I'd move to Europe.* (Şimdi param olsa Avrupa'ya taşınırım.)

(5) *Suppose we spent next weekend in Paris.* (Farz et ki önümüzdeki hafta sonunu Paris'te geçirdik.)

3.6. The Past Continuous Tense (Sürekli Geçmiş Zaman)

Uzbay'a göre (2012) bu zaman dilimi, geçmişte sürekli olarak devam eden eylemleri anlatmak için kullanılır ve Türkçe'de "sürekli geçmiş zaman" olarak adlandırılır.

3.6.1. Yapısal Özellikleri

Sürekli geçmiş zaman olumlu cümle dizilimi ‘‘*subject (özne) + was/were (yardımcı fiil) + (main) verb (fiil)+ing*’’ şeklinde oluşturulur. ‘‘*I was walking. –yürüyordum./She was walking. –yürüyordu.*’’

Sürekli geçmiş zaman olumlu soru cümle dizilimi: ‘‘*was/were (yardımcı fiil) + subject (özne) + (main) verb (fiil)+ing*’’ şeklinde oluşturulur. ‘‘*Was I walking? –yürüyor muydum? / Was she walking? –yürüyor muydu?*’’

Sürekli geçmiş zaman olumsuz cümle dizilimi ‘‘*subject (özne) + was/were (yardımcı fiil) + not + (main) verb (fiil)+ing*’’ şeklinde oluşturulur. (I was not walking. –yürümüyordum / She was not walking. –yürümüyordu.’’

3.6.2. Anlamsal Özellikleri

Bu zaman dilimi, geçmişte belirli bir anda devam eden eylemleri ifade eder. Bu zamanı kullanmak için, ilgili fiilin şu anki zaman diliminde kullanılan "progressive" (devam eden) bir fiil olması gereklidir:

(1) *I was talking to the deputy last evening.* (Geçen akşam milletvekiliyle konuşuyordum.)

(2) *He was driving a Porsche.* Bir Porsche kullanıyordu.

Eğer iki olay geçmişte aynı anda gerçekleştiyse, sürekli olarak devam eden eylem bu zaman dilimiyle ifade edilir. Her iki olay da sürekli bir şekilde gerçekleşiyorsa, her ikisi için de bu zaman dilimi kullanılır. Bu tür durumlarda, en yaygın kullanılan bağlaçlar "when," "while," "as," ve "just as" gibi bağlaçlardır:

(3) *The phone rang while I was sleeping. (Uyurken telefon çaldı.)*

Bazı yapılarla, varsayım veya dilek ifade etmek için kullanılır:

(4) *If you were staying here longer, you would like Frederiksberg. (Burada daha fazla kalıyor olsan Frederiksberg'i severdin.)*

Kimi durumlarda, daha nazik bir dil kullanarak önerileri ve ricaları ifade etmek için bu yapılar kullanılır:

(5) *I was wondering if you'd like to drink coffee with me one evening. (Benimle bir akşam kahve içer miydin acaba?)*

Bu zaman dilimi, şu anki zaman diliminde kullanılmayan fiillerle 'non-progressive' kullanılmaz. Örnek olarak, "istiyordum, hatırlıyordum, nefret ediyordum, seviyordum" gibi ifadeler geçmiş zamanın basit hali ile oluşturulur:

(6) *I hated spinach when I was a child. (Çocukken ıspanaktan nefret ediyordum/ederdim.)*
(= *I was hating... diyemeyiz*)

3.7. The Past Perfect Tense (Önceki Geçmiş Zaman)

Bu tense'in doğrudan karşılığı Türkçede bulunmamaktadır. Past Perfect Tense, geçmişte yapılan iki işten önce yapıları anlatmaktadır.

3.7.1. Yapısal Özellikleri

The past perfect tense olumlu cümle dizilimi: 'subject (özne) + had + verb3' şeklinde oluşturulur. 'He had gone.–gitti./They had read? –okudular.'

The past perfect tense olumlu soru cümle dizilimi: 'Had + subject (özne) + verb3' şeklinde oluşturulur. 'Had he gone? –gitti mi/ Had they read? –okudular mı?'

The past perfect tense olumsuz cümle dizilimi 'subject (özne) + had + not + verb3' şeklinde oluşturulur. 'He had not go. –gitmedi / They had not read. –okumadılar.'

3.7.2. Anlamsal Özellikleri

Geçmişte gerçekleşen bir olaydan önce meydana gelmiş başka bir olayı anlatırken:

(1) *I realized that my money had been stolen. (Paramın çalındığını fark ettim.)*

Dolaylı anlatımda (reported speech) the present perfect tense ve the simple past tense yerine kullanılır:

(2) *Selçuk said that she had broken the phone. (Selçuk, telefonu kırdığını söyledi.)*

Bu tür kullanımlarda, gerçekleşmemiş niyet ve benzeri durumlar için (bu bağlamda "had" kelimesi vurgulu bir şekilde kullanılır):

(3) *I had intended to prepare dinner, but I ran out of time. (Akşam yemeği yapmaya niyetlenmişim ama zamanım kalmadı.)*

"If, I wish, if only, would rather, as if" kalıplarıyla birlikte kullanılır:

(4) *If you hadn't arrived, I don't know what I would have done. (Eğer sen gelmeseydin ne yapardım bilmiyorum.)*

"Before, after, by the time, when, as soon as" gibi zaman bağlaçlarıyla yaygın bir şekilde kullanılır:

(5) *By the time I married, I had finished my master's degree. (Evleninceye yüksek lisansımı bitirdim.)*

3.8. The Past Perfect Continuous Tense (-miş'li Geçmiş Zaman)

3.8.1. Yapısal Özellikleri

The past perfect continuous tense olumlu cümle dizilimi: 'subject (özne)+ had +been+ verb+ing'' şeklinde oluşturulur. 'He had been working for 3 hours when you came.–Sen geldiğinde 3 saattir çalışıyordu.'

The past perfect continuous tense olumlu soru cümle dizilimi: 'Had + subject (özne) +been+ verb+ing'' şeklinde oluşturulur. 'Had he been watching TV for an hour when your mother came? –Annen geldiğinde bir saatir TV mi izliyordu?'

The past perfect continuous tense olumsuz cümle dizilimi ‘*subject (özne) + had + not + been + verb + ing*’ şeklinde oluşturulur. ‘*He had not been working for 3 hours when you came. –Sen geldiğinde 3 saattir çalışmıyordu.*’

3.8.2. Anlamsal Özellikleri

İki işten bahsedilirken önceden yapılmakta olan işin sürekliliğini vurgular:

- (1) *In 2022 she had been working in London for two years. (2022 yılında iki yıldır Londra’da çalışıyordu.)*

Dolaylı anlatımda (reported speech), “*past continuous*” ve “*present perfect continuous*” yerine bu zaman yapısı kullanılır:

- (2) *The scientist said, "I have been studying this topic for years." The scientist said that he had been studying this topic for years. (Bilim insanı bu konu üzerinde yıllardır çalıştığını söyledi.)*

3.9. The Future Tense (Gelecek Zaman)

Uzbay (2012) tarafından belirtildiğine göre, İngilizcede gelecek zamanı ifade etmenin birçok farklı yöntemi bulunmaktadır. Bunlar arasında en öne çıkanlar; ‘*will, shall ve be going to*’dur.

3.9.1. Yapısal Özellikleri

3.9.1.1. will/shall

“*Shall,*” “*I*” ve “*we*” özneleri ile kullanılırken, “*will*” ise tüm özneler için kullanılabilir. Modern İngilizcede ise “*will*” tüm öznelerle kullanmak daha yaygındır.

İngilizcede gelecek zamanda will kalıbıyla olumlu cümle dizilimi ‘*subject (özne) + will + verb (fiil)*’ şeklinde oluşturulur. ‘*You will go. –gideyeceksin / She will say. –söyleyecek.*’

Gelecek zamanda olumlu soru cümle dizilimi: ‘*will + subject (özne) + verb (fiil)*’ şeklinde oluşturulur. ‘*Will you go? –gidecek misin? / Will she say? –söyleyecek mi?*’

İngilizcede gelecek zamanın olumsuz cümle dizilimi ‘*subject (özne) + will + not + verb (fiil)*’ şeklinde oluşturulur. ‘*You will not/won’t go. –gitmeyeceksin / She will not/won’t say. –söylemeyecek.*’

3.9.1.2. be going to

Gelecek zamanda “be going to” kalıbıyla olumlu cümle dizilimi: ‘subject (özne) + am/is/are + going to + verb (fiil)’ şeklinde oluşturulur.

Gelecek zamanda be going to ile olumlu soru cümle dizilimi: ‘am/is/are (yardımcı fiil) + subject (özne) + going to + verb (fiil)’ şeklinde oluşturulur. ‘Are you going to move? – taşınacak mısın? / Is she going to meet? – görüşecek mi?’

İngilizcede gelecek zamanın olumsuz “be going to” ile cümle dizilimi ‘subject (özne) + am/is/are + not + going to + verb (fiil)’ şeklinde oluşturulur. ‘You are not/aren’t going to move. – taşınmayacaksın. / She is not/isn’t going to meet. – görüşmeyecek.’

3.9.2. Anlamsal Özellikleri

Gelecek zaman ifadelerinde üç “modal” (kip belirteci) kullanılmaktadır: be going to / shall / will. Günümüz İngilizcesinde, “gelecek zaman” ifadesinde shall ve will birbirinin yerine kullanılmaktadır. Genel olarak “will” önceden tasarlanmadan yapılacak işleri anlatır.

“Be going to” ise, önceden genellikle bir şeyin özne tarafından önceden tasarlandığını ve öznenin bu işi yapmaya kararlı olduğunu gösterir. Ancak, bu ayrımın çoğu zaman belirsizleştiği veya silindiği gözlemlenmektedir.

Yakın gelecek zaman ifadesinde daha çok “will” kullanılır:

- (1) *As it is so foggy, the flight will probably be delayed. (Hava çok sisli olduğu için uçuş muhtemelen rötar yapacak.)*
- (2) *If you tell him the truth, he'll be disappointed. (Ona doğruyu söylersen, hayal kırıklığına uğrayacak.)*

“Will” geleceğe ilişkin tahminlerin ifadesinde kullanılır:

- (3) *Usable fresh water supplies of the world will decrease. (Dünyanın kullanılabilir tatlı su kaynakları azalacaktır.)*

“Be going to” konuşanın kararlılığını vurgulayabilir.

- (4) *I am going to sell my car and buy a bigger one. (Arabamı satacağım ve daha büyük bir araba alacağım.)*

“Be going to” kesinlik anlamı üstlenebilir:

(5) *I have left Denmark because I am going to live permanently in Turkey. (Türkiye’de temelli yaşayacağım için Danimarka’dan ayrıldım.)*

3.9.2.1. Usage of future tense in time clauses (Zaman cümleciklerinde gelecek zamanın kullanımı)

“When, after, before, as soon as” gibi zaman bağlaçları kullanıldığında, eğer ana cümle gelecek zaman ise, yan cümle ‘present tense’ lerden biri olur:

- (1) *After Sümeýra completes her apprenticeship, she is going to set up his own bussines. (Sümeýra stajını tamamladıktan sonra kendi işini kuracak.)*
- (2) *I will read my book while my sister is playing in the park. (Kardeşim parkta oynarken ben kitabımı okuyacağım.)*

3.10. The Future Continuous Tense (Sürekli Gelecek Zaman)

3.10.1. Yapısal Özellikleri

Sürekli gelecek zamanda olumlu cümle dizilimi ‘subject (özne) + will + be + verb (fiil) + -ing’ şeklinde oluşturulur. ‘You will be flying tomorrow. –Yarın uçuyor olacaksın.’

Sürekli gelecek zamanda olumlu soru cümle dizilimi: ‘will + subject (özne) + be + verb (fiil) + -ing’ şeklinde oluşturulur. ‘Will you be flying tomorrow? –Yarın uçuyor olacaksınız?’

Sürekli gelecek zamanda olumsuz cümle dizilimi ‘subject (özne) + will not/ won’t + be + verb (fiil) + -ing’ şeklinde oluşturulur. ‘You will not be flying tomorrow. –Yarın uçuyor olmayacaksın.’

3.10.2. Anlamsal Özellikleri

Gelecekte belirli bir süre boyunca devam edecek işleri ifade etmek için kullanılır:

- (1) *Eymen will be flying to Madrid at ten o’clock tomorrow. (Eymen yarın saat 10’da Madrid’e uçuyor olacak.)*
- (2) *At this time next month I will be working at the new company. (Gelecek ay bu zamanda yeni şirkette çalışıyor olacağım.)*

Gelecekte yapmayı planladığınız niyetleri ifade ederken kullanılır:

- (3) *I will be sunbathing in Maldives tomorrow. (Yarın Maldivler’de güneşleniyor olacağım.)*

Soruları nazik bir şekilde sormak istendiğinde kullanılır:

(4) *Will you be staying at this hostel? (Bu pansiyonda mı kalıyor olacaksınız?)*

3.11. The Future Perfect Tense (Tamamlanmış Gelecek Zaman)

3.11.1. Yapısal Özellikleri

Future Perfect Tense olumlu cümle dizilimi ‘*subject (özne) + will + have + verb3*’ şeklinde oluşturulur. ‘*By tomorrow evening, you will have finished your work. –Yarın akşama kadar işinizi bitirmiş olacaksınız.*’

Future Perfect Tense olumlu soru cümle dizilimi: ‘*will + subject (özne) + have + verb3*’ şeklinde oluşturulur. ‘*Will you have finished your work by tomorrow evening? –Yarın akşama kadar işinizi bitirmiş olacak mısınız?*’

Future Perfect Tense olumsuz cümle dizilimi ‘*subject (özne) + will + have + not + verb3*’ şeklinde oluşturulur. ‘*By tomorrow morning, you will not have finished your work. –Yarın akşama kadar işinizi bitirmiş olmayacaksınız.*’

3.11.2. Anlamsal Özellikleri

Bir işin, gelecekte belli bir andan önce yapılacağını anlatırken kullanılır. Bu zaman yapıyla en fazla kullanılan zaman bağlaçları ‘*by*’ ve ‘*by the time*’ dir.

(1) *The Nielsens will have arrived by the time my mother finish her making cookies. (Annem kurabiyeleri yapana kadar Nielsenler gelmiş olacak.)*

Nadiren olasılık ya da varsayım ifade edilebilir:

(2) *It is midnight. Julia will have arrived her home by now. (Gece yarısı oldu. Şimdiye kadar Julia evine varmıştır.)*

3.12. The Future Perfect Continuous Tense (Devamlı Gelecek Zaman)

3.12.1. Yapısal Özellikleri

Future Perfect Continuous Tense olumlu cümle dizilimi ‘*subject (özne) + will + have been + verb (fiil) + -ing*’ şeklinde oluşturulur. ‘*At 9 o'clock, you will have been flying for 3 hours. –Saat 9’da üç saattir uçuyor olacaksın.*’

Future Perfect Continuous Tense olumlu soru cümle dizilimi: ‘*will + subject (özne) + have been + verb (fiil) + -ing*’ şeklinde oluşturulur. ‘*Will you have been flying for 3 hours at 9 o’clock? –Saat 9’da üç saattir uçuyor olacak mısın?’*’

Future Perfect Continuous Tense olumsuz cümle dizilimi ‘*subject (özne) + will not/ won’t + have been + verb (fiil) + -ing*’ şeklinde oluşturulur. ‘*At 9 o’clock, you will not have been flying for 3 hours. –Saat 9’da üç saattir uçuyor olmacaksın.*’

3.12.2. Anlamsal Özellikleri

Gelecekte belli bir andan önce tamamlanacak işin sürekliliğini vurgulamak için kullanılır:

‘*Future Perfect Tense*’ ile bunun dışında anlam farklılığı göstermez.

- (1) *By the end of this year, I will have been travelling in Europe for two years. (Bu yılın sonuna kadar, Avrupa’yı iki yıldır geziyor olacağım.)*
- (2) *At 8 o’clock, Simone will have been crying for eight hours. (Saat 8’de Simone sekiz saattir ağlıyor olacak.)*

4. İNGİLİZCE KİP BELİRTEÇLERİ

4.1. Modal Auxiliaries (İngilizcede Kip Belirteçleri)

İngilizcede kurulan cümleleri bazen bir zamanla ifade etmek mümkün olmayabilir. Böyle durumlarda İngilizcede *modal auxiliaries* adı verilen ve İngilizceden Türkçeye *kip belirteci* olarak çevrilen belirteç grubuna ihtiyaç duyarız.

“*Kip belirteçleri (Modal Auxiliaries)*”, birlikte kullanıldıkları eylemlere “*yetenek, zorunluluk, yasak, olasılık, kararlılık, izin isteme/verme, akıl yürütme, öneride bulunma*” gibi değişik anlamlar yüklerler.” (Sezer, 2004, s. 241)

Uzbay’a göre (2012) Modal olarak adlandırılan kelimeler şunlardır: “*Can, could, may, might, will, would, shall, should, must ve ought to*”. Ayrıca, tam anlamıyla *modal* olmasa da aynı kategoriye giren diğer kelimeler ve ifadeler de bulunmaktadır. Buna örnek olarak: “*need, have to, have got to, had to*” verilebilir. “*Modal*”lar, kullandıkları fiillere “*zorunluluk, olasılık, kararlılık, izin verme, izin isteme, akıl yürütme, öneride bulunma*” gibi anlamlar eklemek amacıyla kullanılırlar.

4.2. Modal’ların ortak yapısal özellikleri:

Modal kelimeler üçüncü tekil şahıslarda “*he, she, it*” “*-s*” eki almazlar ve ayrıca “*-ing*” veya “*-ed*” eklerini kullanmazlar:

(3) *Uğur may know my instagram account. (Uğur instagram hesabımı bilebilir.)*

“*Modal*” kelimeler soru ve olumsuz cümlelerde genellikle “*modal*” kelimenin başına getirilir veya kendisinden sonra “*not*” eklenir. Yardımcı fiiller olarak “*do*” veya “*did*” kullanılmaz. Bu kural, gerçek modal kelimeler için geçerlidir, yani “*can, could, should etc...*”. Gerçek “*modal*” olmayan, ancak “*modal*” kelimelerine benzer özellikler taşıyan kelimeler “*have to, had to...*” ise soru veya olumsuz cümlelerde “*do*” veya “*did*” yardımcı fiilleriyle kullanılırlar. Soru takıları için de benzer bir kural geçerlidir:

(4) *Can you tumble? (Perendeatabiliyor musun?)*

(5) *You should not drink alcoholic beverages. (Alkollü içecek içmemelisin.)*

(6) *Did you have to come? (Gelmek zorunda mı kaldın?)*

Modal’ların ardından fiilin basit (yalın) hali kullanılır:

(7) *You must give them money tomorrow. (Yarın onlara para vermek zorundasın.)*

Sadece "will, shall ve would" özneyle birleşebilir. Diğer modallar ayrı şekilde yazılmalıdır:

(8) *I'll come soon. (Yakında geleceğim.)*

(9) *Arthur said he'd never forget his old flame. (Arthur, eski sevgilisini asla unutmayacağını söyledi.)*

İki modal kelime aynı cümlede kullanılamaz. Örneğin, "I will can swim" gibi bir ifade kullanılmaz. Bunun yerine cümle "I will swim" veya "I can swim" şeklinde oluşturulabilir.

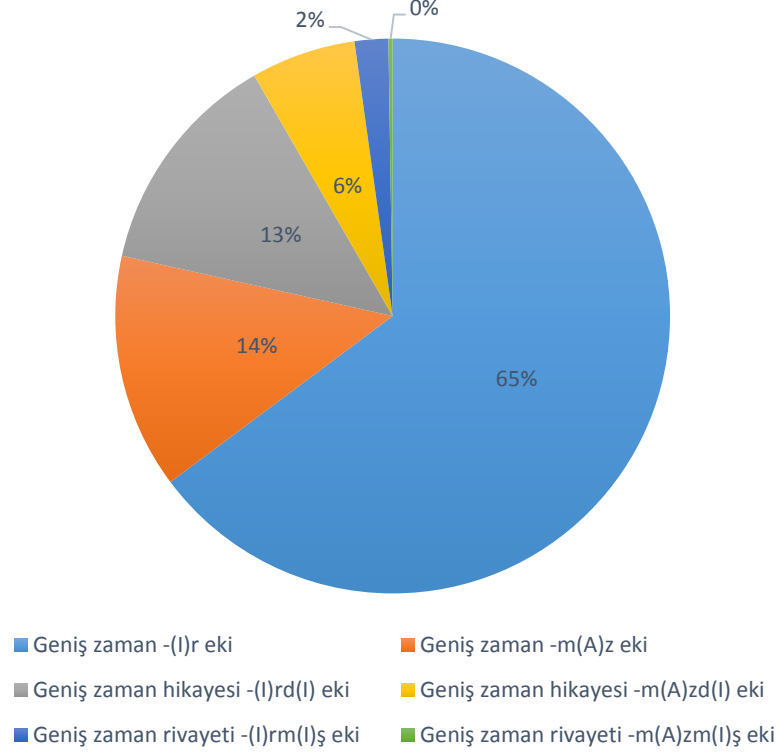
5. TÜRKÇE GENİŞ ZAMAN KULLANIMININ İNGİLİZCE DENKLİK İLİŞKİSİ ve EĞİTBİLİMSEL YAKLAŞIMLI KARŞITSAL ÇÖZÜMLEMESİ

Bu bölümde Türkçede kullanılan geniş zaman yapılarının işlevsel açıdan İngilizce denklik ilişkisi ve eğitbilimbilimsel yaklaşımlı karşıtsal çözümlemesi yapılacaktır. Türkçe yazılmış ‘‘Kürk Mantolu Madonna’’ romanında ve kitabın İngilizce yazılmış ‘‘Madonna in a Fur Coat’’ adlı çevirisinde kullanılan geniş zaman yapılarının örnekleri ve veriliş biçimlerinden oluşturduğumuz bütüncede geniş zaman, geniş zaman hikayesi ve geniş zaman rivayeti ekleri ve bu eklerin anlamsal eşdeğerlilik ve denklik ilişkisi gösterilecektir. İncelenen Kürk Mantolu Madonna adlı eserde en çok ‘‘-(I)r’’ eki ile ifade edilen basit geniş zaman yapısı görülmektedir. İncelenen eserdeki cümlelerden oluşturulan bütünceye göre, geniş zaman ‘‘-(I)r’’ eki incelenen bütün örneklerin %66’sını oluşturmaktadır. Ortaya en az çıkan yapı ise geniş zaman rivayetinin olumsuzu olan ‘‘-mAzmlş’’ ekidir ve sadece 1 örneğe rastlandığı için bütüncenin %0,2’sini oluşturmaktadır. Türkçede kullanılan her geniş zaman eki İngilizcede en sık kullanılan yapılar başta olmak üzere, ağırlıklı rastlanılan denklik örnek ve açıklamalarıyla birlikte çeşitli denklik örnekleri gösterilecektir. İncelenmesi beklenen her geniş zaman ekinin denklik ilişkisi ve eğitbilimbilimsel yaklaşımlı karşıtsal çözümlemesi şekillerle sunulacaktır.

Tablo 2. Geniş zaman eklerinin kullanım oranı.

Geniş Zaman Eki	Kullanım Sayısı
Geniş zaman -(I)r eki	265
Geniş zaman -m(A)z eki	56
Geniş zaman hikayesi -(I)rd(I) eki	54
Geniş zaman hikayesi -m(A)zd(I) eki	25
Geniş zaman rivayeti -(I)rm(I)ş eki	8
Geniş zaman rivayeti -m(A)zm(I)ş eki	1

Şekil 1: Geniş Zaman Eklerinin Kullanım Oranı

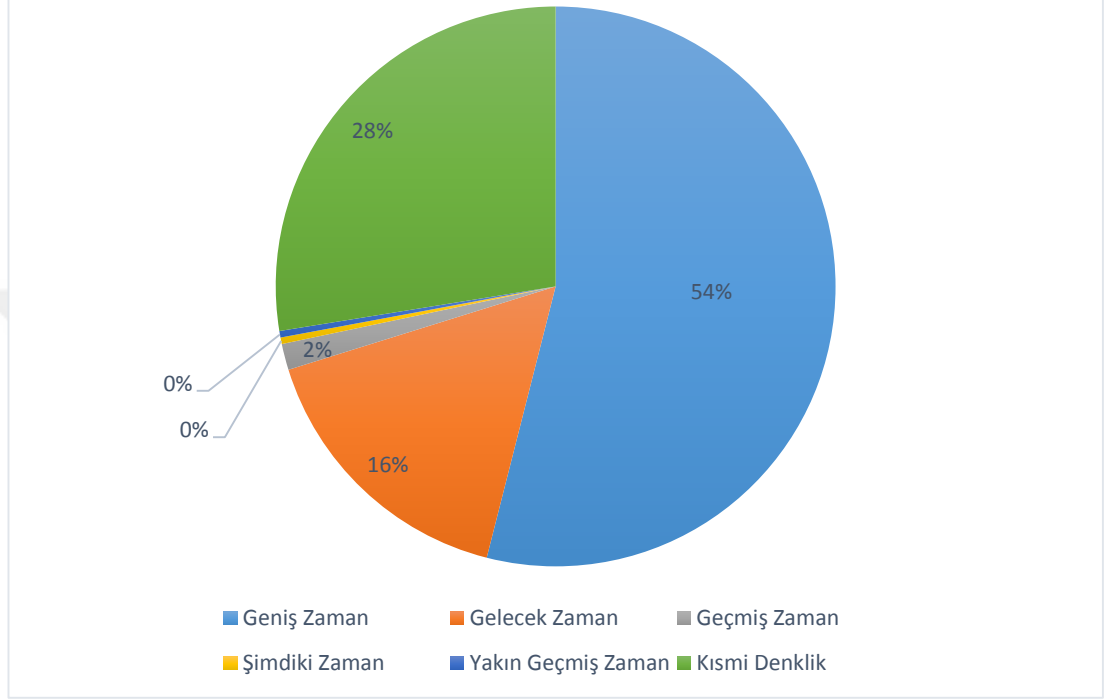
5.1. -(I)r Ekinin Yapısal Ve Anlamsal Eşdeğerlilik Ve Denklik İlişkisi

Kürk Mantolu Madonna romanı ve Madonna in a Fur Coat adlı çevirisinden alınan örnek cümlelerle oluşturulan bütüncede *-(I)r* eki toplam olarak 265 kez karşımıza çıkmış olup en büyük kısmı kaplayan ek olmuş (yaklaşık %65) ve İngilizcede en fazla geniş zamanda “*simple present tense*” denklik bulmuştur. İngilizceye geniş zaman (basit geniş zaman da denilebilir) olarak çevrilen geniş zaman *-(I)r* eki 143 örnekte görünmekte ve bunun sonucu olarak tüm elde edilen bulguların %54’ünü kapsamaktadır.

Buna ek olarak geniş zaman *-(I)r* ekine karşılık; gelecek zamanda 43 (yaklaşık %16), geçmiş zamanda 4 (yaklaşık %2), şimdiki zamanda 1 (yaklaşık %0,3) ve yakın geçmiş zamanda “*present perfect tense*” 1 (yaklaşık %0,3) örnek denklik bulmuştur. Kısmi denklik veya sıfır denklikte ise 73 (yaklaşık %28) örnek karşımıza çıkmıştır. Sonraki altbölümlerde elde edilen bu denklikler anlamsal olarak eğitbilimsel açıdan tek tek incelenecektir.

“*Kürk Mantolu Madonna*” adlı eserde en çok ortaya çıkan geniş zaman –(I)r ekidir. Bu ekin İngilizcede veriliş biçimleri aşağıda verilen örneklerle gösterilmiştir.

Şekil 2: -(I)r Ekinin İngilizcedeki Denklikleri

5.1.1. Geniş Zaman (Simple Present) Denklığı

1) Yinelenen işleri, alışkanlıkları ve becerileri, gerçekleri ifade eden –(I)r geniş zaman eki ve aynı işlevi gören İngilizce geniş zaman denklığını aşağıdaki örneklerle gösterebiliriz:

1. “*Sen zeki çocuksundur, bilirim; pek çalışkan değildin ama, bunun ehemmiyeti yok.*” (syf:11)

“*You’re a smart man, I know you weren’t too hard working but it doesn’t matter.*” (syf:5)

2. “*Biz Frenkçe biliriz.*” (syf:15)

“*We know a European language.*” (syf:9)

3. “*Siz ne bilirsiniz sanki?*” (syf:25)

“*What do you know, I wonder?*” (syf:19)

Aşağıdaki eserden alınan örnekte ‘*yatarım*’ ifadesinin karşılığı olarak ifade direk çevrilmemiş ve paylaşmak anlamına gelen ‘*share*’ ifadesi ile tercüme edilmiştir. Her zaman rutin olarak devam eden bir durumu anlatmak için kullanılmıştır:

4. “*Ben burada çocuklarla birlikte yatarım...*” (syf:22)

“*I share this room with my children.*” (syf:16)

5. “*Yok canım... Ara sıra olur...*” (syf:31)

“*No, my friend! This sometimes happens...*” (syf:26)

6. “*Gece vakti yalnız başıma dolaşmak isterim.*” (syf:31)

“*I feel like walking around alone...*” (syf:26)

7. “*Ana noktalarda asla değişmem...*” (syf:95)

“*I never change the main points...*” (syf:92)

8. “*Hiçbir zaman dönüp bakmam...*” (syf:75)

“*I never look back.*” (syf:72)

Aşağıdaki örnekte orijinal cümlede yeterlilik fiili kullanılmış ve İngilizcede geniş zaman denkliğinde verilmiştir.

9. “*Adımlarının çıkardığı sestten kim olduğunu tayin etmeye çalışırım ve bu şekilde, nasıl geldiğimi anlamadan yol bitiverir...*” (syf:75)

“*Following the footsteps, I try to guess who he is. Thus and so, the time goes by and I arrive.*” (syf:72)

10. “*Ben her zaman buraya gelirim. Hele böyle yağmurlu havalarda.*” (syf:87)

“*I always come here. Especially on such rainy days...*” (syf:84)

11. “*Sonra ben tabiatı çok severim... Tabii olmayan şeylere karşı her zaman çekingen davranırım...*” (syf:94)

“*Indeed I love nature so much, I'm always careful not to do labored things...*” (syf:91)

12. “*Ben hep böyle konusurum.... Bir erkek gibi...*” (syf:73)

‘‘I always speak clearly like this... like a man...’’ (syf:70)

13. ‘‘Zaten birçok taraflarım erkeklere benzer...’’ (syf:73)

‘‘Indeed, I take after the men in many other aspects.’’ (syf:70)

14. ‘‘Sonra bu garip ağaçlar bana daima hasretini çektiğim uzak memleketleri hatırlatır...’’ (syf:87)

‘‘And these weird trees remind me of faraway countries I've always longed to see.’’ (syf:84)

15. ‘‘Ben de sizin gibi tabiatı çok severim.’’ (syf:96)

‘‘Like you, I love nature very too.’’ (syf:93)

16. ‘‘O zamandan beri tabiatı ve onun mantığını her şeyin üstünde tutarım.’’ (syf:96)

‘‘Since then, I put nature and its sense above all else.’’ (syf:93)

Aşağıdaki cümlede ‘‘-(I)r’’ geniş zaman ekinin olumsuzluk eki olan -m(A) eki kullanılmıştır:

17-18-19. ‘‘Ben zaten dans etmekten fazla zevk almam, bazen dans ettiğim kimse hoşuma gider ve bu yüzden o sıkıntıya katlanırım.’’ (syf:106)

‘‘I indeed don't enjoy dancing at all, but I sometimes like my partner and so I don't mind it so much. (syf:103)’’

20. ‘‘Biz isteyemeyiz, kendiliğimizden bir şey vermeyiz...’’ (syf:78)

‘‘But, we can't ask for anything. We do not volunteer for anything.’’ (syf: 75)

21. ‘‘Böyle kimseleri gördüğümüz zaman çok kere kendimize sorarız:’’ (syf:7)

‘‘When we see such people, we frequently ask ourselves:’’ (syf:1)

22. ‘‘Yalnız müşterilerine karşı değil, kendisiyle alışverişi olmayan her kadına karşı...’’ (syf:96)

‘‘Not only to his customers, but also to all women who don't have a deal with him.’’ (syf:94)

2) Her zaman tekrarlanması mümkün olan, genel geçer doğrular, herkes tarafından kabullenen gerçekleri, doğa (bilimsel) gerçekleri ve atasözleri gibi zamana bağımlı olmayan yargıları ifade eden “-(I)r” geniş zaman eki ve aynı işlevi gören İngilizce geniş zaman denkliliğini aşağıdaki örneklerle gösterebiliriz:

23. “Hayat ve zaruretlar insana birçok şeyler öğretir...” (syf:11)

“Life and necessities teach people a lot...” (syf:5)

24. “Genç bir kadınla yemek yiyen delikanlılar daha neşeli ve konuşkan olur!” (syf:91)

“Young men eating out with a young lady for the first time become more cheerful and talkative.” (syf:88)

25. “Asıl ehemmiyetli olan budur, öteki meseleler ikinci derecede kalır...” (syf:95)

“That's what really matters others are secondary.” (syf:93)

26-27. “Ne kadar çok insanı seversek, asıl sevdiğimiz bir tek kişiyi de o kadar çok ve kuvvetli severiz.” (syf:103)

“The more people we love, the stronger and much more we love our unique true love.” (syf:101)

28-29-30-31. “İçinizde mevcut olan sevgi, alaka, sarıh olarak bilinmeyen bazı vesilelerle, zamanı tayin edilemeyecek olan bir anda, birden bire birikir, tekasüf eder; nasıl tatlı tatlı ısıtan güneş ışığı bir adeseden geçtikten sonra bir noktada toplanıyor ve yakmaya başlıyorsa, kuvvetini fevkalade arttıran bu sevgi de sizi sarar ve tutuşturur.” (syf:104)

“The concern exists inside you, at once, comes together and condenses unexpectedly by some indefinite occasions Just as the warm sunlight gathers at one point after passing through a lens and starts to burn, enhancing its power, this love as well supremely embraces and emblazes you.” (syf:101)

32. “Halk her yabancıya adeta zorla evine girmiş biri gibi bakar...” (syf:149)

“The people see foreigners as if they entered their house by force.” (syf:148)

Aşağıdaki cümle İngilizceye çevrilirken noktalama kullanmak yerine cümleler parçalanarak İngilizceye çevrilmiştir ve ‘‘relative clause (sıfat cümlecığı)’’ yapısı kullanılarak cümlecikler birbirine bağlanmıştır:

33-34. ‘‘Fakat bunu düşünürken yalnız o adamların dışlarına bakarız; onların da birer kafaları, bunun içinde, isteseler de istemeseler de işlemeye mahkum birer dimağları bulunduğunu, bunun neticesi olarak kendilerine göre bir iç alemleri olacağını hiç aklımıza getirmeyiz.’’ (syf:7)

‘‘But, we just lay our eyes on their exterior sides as we think about this. We never recall they also have heads in which they have a brain that they have to use willingly or not, and they have an inner world as a result of this.’’ (syf:1)

Aşağıdaki örnekte ‘‘Nasıl tanımam?’’ ifadesi ‘‘tanırım’’ ya da ‘‘iyi tanımam’’ anlamında kullanılmış olup, çeviri cümlede de denklik direk olarak olumlu bir cümle yapısıyla sağlanmıştır:

35. ‘‘Nasıl tanımam, akrabamdır!’’ (syf:74)

‘‘Of course, I do. We’re relatives.’’ (syf:71)

36. ‘‘Belki manasız tafsilat arasında asıl korkunç tarafları boğmak, onların tesirinden kurtulmak mümkün olur.’’ (syf:43)

‘‘Perhaps I can keep down the main evil parts among the meaningless details and get rid of their effects.’’ (syf: 38)

37. ‘‘Aradaki bütün bağlar, ruhlar beraber olmadıktan sonra, ne ifade ederler?’’ (syf:155)

‘‘If all the ties and souls are not together, what do they mean?’’ (syf:154)

Aşağıdaki iki örnek cümlelerin İngilizce denkliği sağlanırken bağlaç olan ‘‘as soon as’’ yapısı kullanılarak cümleye anlamı verilmiştir. Örnekler bir ikilemeden oluştuğundan dolayı aynı örnekler ‘‘-mAz’’ ekinin denkliğini incelerken de karşımıza çıkacaktır.

38. ‘‘Raif Efendi’nin baldızı Ferhunde hanım, üç dört yaşlarındaki iki çocuğu ile uğraşmaktan ve bunları ablasına bırakmak fırsatını bulur bulmaz, sırtına ipekli elbise

geçirip alelacele boyanarak gzmeye gitmekten başka bir şey düşünecek halde değildi.” (syf:24)

“Ferhunde Hanım, Raif Efendi's sisler-in-law would only go for a jaunt, putting on her silk dress and wearing makeup in a hurry as soon as she found the opportunity to leave her two children aged three and four at home with her elder sister.” (syf:19)

39. *“Beni yüzde yüz doymayan, bana tam manasıyla lüzumu görünmeyen şeyleri yapmak, beni kendi gözlerimde küçültüyor...” (syf:93)*

“Doing something that does not satisfy me beyond doubt causes me to upset myself...” (syf:90)

40. *“Dün akşam anlattığın şeylerin, sen gider gitmez, kafama hücum edeceklerini, beni bir dakika bile yalnız bırakmayacaklarını zannediyorum...” (syf:131)*

“I suppose what you told me last night will rush to my head as soon as you go and they won't let me alone a minute.” (syf:129)

3) Genel olarak doğru veya belirli bir zaman diliminde sürekli olan eylemleri ifade etmek için kullanılan “-(I)r” geniş zaman eki ve aynı işlevi gören İngilizce geniş zaman denklğini aşağıdaki örneklerle gösterebiliriz:

41. *“Eskiden her insan hakkında, hiçbir esasa dayanmadan , sırf mukavemet edilmez bir hissin, bir peşin hükmün tesiriyle nasıl: “Bu beni anlamaz!” demişsem, bu sefer bu kadın içini gene hiçbir esasa dayanmadan, fakat o yanılmaz ilk hisse tabi olarak: “İşte bu beni anlar!” diyordum...” (syf:83)*

“Formerly, for no reason but based upon just an irresistible feeling, that's prejudice, I thought nobody might understand me. However this time, again motivelessly but with that unfailing first sense, I guessed this woman would understand me.” (syf:80)

42-43. *“İnsanlar ancak muayyen bir hadde kadar birbirlerine sokulabilirler, üst tarafını uydururlar; ve günün birinde hatalarını anlayınca, yeislerinden her şeyi bırakıp kaçarlar.” (syf:89)*

“People can only cuddle up to each other up to a certain point and dream up the rest. Then one day, when they come to their senses they leave everything and escape.” (syf:86)

44-45. “Herkes tabii olanı kabul eder, ortada ne hayal sükutu, ne inkisar kalır...” (syf:89)

“Everyone agrees with the normally usual one. There remains neither disappointment nor curse.” (syf:87)

46-47. “Boş zamanlarında içerde oturur, kendi işlerine bakarsın...” (syf:13)

In your spare time, you stay in, and do your own work...” (syf:7)

48. “Sonra o zamana kadar ‘siz’ diye hitap ettikleri dostlarına birdenbire ahbapça ‘sen’ diyecek kadar alçakgönüllü ve babacan oluvermek, karşısındakinin sözünün yarıda kesip rasgele manasız bir şey sormak ve bunu gayet tabii olarak, hatta çok kere şefkat ve merhamet dolu bir tebessümle birlikte yapmak...” (syf:10)

“Moreover, happening to be modest and fatherly towards his friends with an informal friendly ‘you’; interrupting one’s speech and asking something meaningless quite naturally, even often with a smile full of affectionate and compassion...” (syf:4)

49-50. “İnanmamak... İnanamamak...” (syf:144)

“To misbelieve, unable to believe...” (syf:142)

51. “Bakın gördünüz mü? Siz de bütün diğer erkekler gibi, her şeyi kabul eder gibi görünerek her şeyi kabul ettirmek yolunu tutuyorsunuz.” (syf:92)

“As you see, you seem to accept everything you make for putting across all, like the other men do.” (syf:90)

4) Emir kipi ifade eden “-(I)r” geniş zaman eki ve aynı işlevi gören İngilizce geniş zaman denkliliğini aşağıdaki örneklerle gösterebiliriz:

İngilizcede “Buyurun” ifadesi kibarlık içerdiğinden dolayı “please” kelimesiyle birlikte kullanılır ve bu şekilde denklik bulmuştur:

52. 'Buyurun.' (syf:21)

'Come in, please!' (syf:15)

53. 'Buyurun siz misiniz?' (syf:30)

'Is that you? Come in, please!' (syf:24)

Türkçede *-me, -ma* geniş zaman olumsuzluk ekinin denkliği İngilizcede fiile *'do not'* ekleri getirilerek sağlanmakta ve bu şekilde denklik bulmaktadır:

54. 'Rahatsız olmayın, ben gidiyorum.' (syf:57)

'Do not be disturbed, I am leaving...' (syf: 53)

55. 'Sözlerime gücenmeyin!' (syf:89)

'Don't take my words the wrong way!' (syf:86)

56. 'Unutma...' (syf:11)

'Don't forget...' (syf:5)

Aşağıdaki örnekte *'buyurun'* ifadesi direk çevrilmemiş onun yerine *'kendinizi evinizde hissedin'* veya *'rahatınıza bakın'* anlamında farklı bir çeviriye gidilmiştir:

57-58. 'Buyurun, oturun.' (syf:10)

'Make yourself comfortable! Sit down!' (syf:4)

59. 'Orada, gözüün içinde ne varsa hepsini getir!' (syf:36)

'Bring me everything there!' (syf: 31)

60. 'Sormayın, sormayın!' (syf:37)

'Don't ask, don't ask!' (syf: 31)

61. 'Yanından ayrılmayın ve akse gelirse o iğnelerden yapın.' (syf:38)

'Don't leave him alone and if he has an attack, give him one of the injections.' (syf: 32)

62. “Sen gitme!” (syf:39)

“You, don't go!” (syf: 33)

63. “Babacığım kolunu çıkarmasına!..” (syf:39)

“Daddy, don't put your arm out.” (syf: 33)

64. “Fakat oraya gelmeyin...” (syf:78)

“But, don't come to the cabaret.” (syf: 75)

65. “Bana sakın darılmayın...” (syf:92)

“Never get cross with me...” (syf:89)

66. “Beni yanlış anlamayın, bu taleplerin muhakkak söz haline gelmesi şart değil...” (syf:77)

“Please, don't misunderstand me; these requests are sometimes without even saying a word.” (syf: 74-75)

Aşağıda incelen eserden alınmış 5 örnekte gördüğümüz üzere “tezlik ve yeterlilik” fiilleri geniş zamanda kullanılmaktadır:

67. “Şuraya oturuverin canım.” (syf:21)

“Sit over there dear, please!” (syf:16)

68. “Eniştem gidip alıversin!” (syf: 27)

“Ask my uncle to buy it!” (syf: 21-22)

69. “Şurada, sağ cebimde bir anahtar olacak, onu al da, benim masanın üst gözüünü aç. Hanımın söylediği havluyu getiriver...” (syf:36)

“Over there, in my right pocket, there is a key; take it and open the top drawer of my desk. Please get the towel that my wife asked for...” (syf: 31)

70. “Haydi, şu bakkaldan sekiz yumurta ile bir şişe rakı aliver.” (syf: 27)

“Come on, please get eight eggs and a bottle of rald.” (syf: 21-22)

71. “Bunu da lehinizde bir nokta olarak kaydedebilirsiniz...” (syf:92)

“Put this into your mind in favor of you, please!” (syf:89)

72. “Ama bana darılmayın...” (syf:92)

“But, please don't take offense...” (syf:89)

Rica ifade eden fiiller geniş zaman eki olan –(I)r ile birlikte kullanılır:

73. “Bana biraz da kendinizden bahseder misiniz?” (syf:99)

“Please, tell me a little bit about yourself!” (syf:96)

74. “Darılma, Raif... Bana darılma!...” (syf:111)

“Don't be cross with me, Raif!...” (syf:108)

Emir kipleri geniş zamanda –(I)r eki ile veya ekin olumsuzluğu olan –me, -ma ekleri ile kullanılmaktadır:

75. “İyiyim, sen keyfine bak ve kışı orada geçir.” (syf:126)

“I'm fine, enjoy yourself and spend the winter there.” (syf:125)

76. “Bir gün bana getirilecek kahve için kızlarının dışarıda birbirleriyle yavaş sesle: “Sen pişir.” diye münakaşa ettiklerini duymuş, hiç sesini çıkarmamış, fakat on gün sonra ikinci bir defa evlerine gidişimde hemen dışarı seslenerek: “Kahve pişirmeyin, içmiyor!” (syf:29)

“One day he had heard his daughters arguing outside about the coffee to be served for silently saying "You make it!" He kept his mouth shut, but ten days later when I visited him for the second time he called them saying: "Don't make coffee! He doesn't drink it!"” (syf:23)

77. “Hayır rahatsız etmeyin...” (syf:30)

“No, let's not disturb him!” (syf:24)

78. “Otursana!” (syf:111)

“Please, sit down!” (syf:109)

79. “Bağırmayın!” (syf:123)

Don't shout!” (syf:121)

80. “Doktorlarla konuş, beni artık çıkarsınlar.” (syf:126)

“Tell the doctors to take me out now.” (syf:124)

81. “Ne yaparsan yap!” (syf:41)

“Do whatever you like!” (syf: 36)

82. “Ben bu yemeği sevmedim, bana yumurta pişir...” (syf: 26)

“I don't like this meal, cook me some eggs!”

83. “Ben doymadım , bana sucuk kızartıver!” (syf: 26)

“I am not full enough, fry some sujuk for me!”

84. “Sözlerime gücenmeyin!” (syf:89)

“Don't take my words the wrong way!” (syf:86)

5) Zaman yerine konuşucunun gerçekleşmiş veya daha gerçekleşmemiş bir eyleme, harekete karşı duruşları, düşünceleri ve hislerini bildiren; istek, teklif, söz verme, özür dileme, teşekkür etme, tebrik etme, fikir sorma, adlandırma ve yargıda bulunma gibi formal konulardaki durumları ifade eden –(I)r geniş zaman eki ve aynı işlevi gören İngilizce geniş zaman denkliğini aşağıdaki örneklerle gösterebiliriz:

85. “Teşekkür ederim, iyiyim.” (syf: 70)

“Thank you... I am fine.” (syf:66)

86. “Fakat bilmem...” (syf:78)

“But, I am not so sure.”

87. “Ne oluyor bilmem.” (syf:30)

“I don't know what is happening...” (syf:24)

88. “Böyle şey sorulur mu?” (syf:71)

“Is it right to ask this?” (syf: 68)

89. “Ne olur?” (syf:89)

“What happens?” (syf:86)

90. “Zannetmem.” (syf:155)

“I don't think so.” (syf:155)

91. “Başkalarının aynı benzeyişi bulacaklarını pek zannetmem.” (syf:18)

“I don't think that others can find these similarities,” (syf:12)

92. “Kahvede ne var bilmem!” (syf:32)

“I don't know what he finds at the cafe!” (syf:26)

93. “Hayır zannetmem... Nasıl olur?” (syf:71)

“No, I don't think so! How can this be?” (syf: 68)

94. “Bilmem.” (syf:76)

“Really, words fail me!” (syf:73)

95. “Olabilir!” (syf: 86)

“I don't care about that!” (syf:83)

96. “Bilmem!” (syf: 86)

“I do not know!” (syf:83)

97. “Siz bilirsiniz!” (syf:87)

“You'd know better.” (syf:84)

Aşağıda görülen örnekte “*acımak*” ifadesi İngilizceye çevrilirken direk *acımak* fiili yerine “*acıma duygusu hissetmek*” anlamına gelen “*feel pity*” ifadesi ile anlam güçlendirilmeye çalışılmıştır ve “*pity*” ifadesi tek başına kullanıldığında da “*acımak*” anlamına gelse de İngilizcede genellikle “*acımak*” ifadesi bu şekilde kullanılmaktadır:

98. “Onların alıştıkları yerden sökülerek buraya getirildiğini ve böyle suni tedbirler, ihtimamlarla yaşatılmaya çalışıldığını gördükçe biraz da hallerine acırum.” (syf:87)

“I feel pity for them as they were brought here from their habitat and tried to be grown in artificial care.” (syf:84)

99. “Yok, Raif bunu istemem. Katiyen...” (syf:89)

“No, Raif, I do not want that. Absolutely not...” (syf:86)

Aşağıdaki eserden alınan örnekte ‘*tahmin etmem*’ ifadesi İngilizceye çevrilirken fiilin hemen arkasından gelecek zaman yapısı kullanıldığı için fiil tek başına kullanıldığında ‘*düşünmem*’ anlamına gelse de buradaki anlamı arkasından gelen gelecek zaman ifadesinden dolayı ‘*tahmin etmem*’ şeklinde çevrilmiştir:

100. “Bu iş için hoşuna gideceğimi tahmin etmem!” (syf:106)

“I don't think you'll like me for this.” (syf:103)

101. “Ben de tahmin etmem...” (syf:106)

“I don't, either,...” (syf:103)

102. “Fakat ben pek iyi bilmem...” (syf:108)

“But I'm not good at it at all.” (syf:106)

103. “Bilmem...” (syf:150)

“I don't know...” (syf:149)

Türkçede ‘*teşekkür etmek*’ ifadesi her zaman geniş zamanda kullanıldığı gibi İngilizcede de aynı şekilde her zaman geniş ifadesi olarak kullanılmaktadır ve bu kullanım Türkçede geniş zaman eki –Ir ile sağlanmakta olup İngilizcede de fiilin yalın haliyle kullanıldığı geniş zaman yapısı ile ifade edilmektedir:

104. “Teşekkür ederim...” (syf:23)

“Thank you...” (syf:17)

105. “Ziyaretinize teşekkür ederim oğlum.” (syf:23)

“Thank you for your visit, my son!” (syf:17)

“*Selamlamak*” ifadesi Türkçede geniş zamanda kullanıldığı gibi İngilizcede de geniş zaman yapısıyla ifade edilmektedir:

106. “*Kürk Mantolu Madonna’yı selamlarım!*” (syf:98)

“*I greet Madonna in a Fur Coat!*” (syf:96)

107. “*Siz bilirsiniz!*” (syf:100)

“*As you wish!*” (syf:98)

108. “*Bunu Yahudiliğime hamletmeyin,*” (syf:106)

“*This is not because I am a Jew.*” (syf:103)

“*Tebrik etmek*” ifadesi Türkçede her zaman “-Ir” geniş zaman ekiyle birlikte ifade edilir ve İngilizceye çevrilirken yine aynı şekilde geniş zaman yapısıyla ifade edilir. Fakat aşağıdaki örnekte herhangi bir özne görmemekteyiz; bunun temel sebebi ise “*congratulations*” ifadesinin direk çevirsinin bu şekilde olmasından kaynaklanmaktadır.

109. “*Tebrik ederim...*” (syf:147)

“*Congratulations...*” (syf: 145)

110. “*Bana hakikaten yaşamak imkanını verdiğin birkaç ay için sana teşekkür ederim.*” (syf:155)

“*Thank you for the few months you gave me the chance to live.*” (syf:155)

111. “*Pazara çamaşır yıkanacak... Şu senin havluyu beyefendi getirirse!*” (syf:36)

“*I will do the laundry on Sunday... It'd be great if your friend fetches your towel!*” (syf: 30)

112. “*Evet, aradığımı bulamayacağım... Fakat ne olur?*” (syf:52)

“*Yes, I won't be able to find what I am looking for... But what happens then?*” (syf: 47)

113. “*Söyledim ya, minnet altında kalmak istemem!*” (syf:79)

“*As I mentioned I don't want to feel under any obligation.*” (syf:76)

114-115. “*Boş zamanlarında içeride oturur, kendi işlerine bakarsın...*” (syf:13)

“In your spare time, you stay in, and do your own work...” (syf:7)

116. ‘Nasıl istersen!..’ (syf:135)

“As you wish!..” (syf:134)

117. ‘Ama keyfiniz isterse...’ (syf:77)

“But, however you wish...” (syf:74)

118. ‘Sizin de hakkımda aynı şekilde düşünmenizi istemem...’ (syf:92)

“I don't even want you to think the same about me...” (syf:89)

119. ‘Ne dersin?’ (syf:106)

“What do you think?” (syf:103)

6) Koşul/şart ifade eden –(I)r geniş zaman eki ve aynı işlevi gören İngilizce geniş zaman denkliliğini aşağıdaki örneklerle gösterebiliriz:

Türkçede ‘-se, -sa’ ekleriyle sağlanan koşul/şart anlamı ‘if clauses (conditionals)’ adı verilen kalıp ifadelerle veya bazen bağlaçlarla ‘when, while vs.’ sağlanmaktadır. Aşağıda incelenen eserden alınmış bazı örneklerde bu denkliliği görebilirsiniz:

120. ‘Herhalde yanlışlar vardır, fakat okumaya kalkarsam Hamdi beyi daha çok kızdıracağım...’ (syf:20)

“There may be mistakes, but if I start reading I'll make Hamdi Bey angrier...” (syf:14)

121. ‘İsterseniz uyandırayım!’ (syf:30)

“He has just fallen asleep... If you like I will wake him up...” (syf:24)

Aşağıdaki cümlede ‘when’ yapısı ‘if (conditionals)’ yapısı anlamında kullanılıp cümlelerin oluşu bir koşula bağlanmıştır ve bir sonraki cümlede bir ihtimalden söz edilmektedir:

122-123-124. ‘Sokakta birisinin arkamdan geldiğini hissettim mi bütün tecessüsümü yenerek, başımı çevirmemekte ısrar ederim ve bu sırada kafamdan birçok yol biti geçiririm. Peşimdeki genç olabilir, ihtiyar ve çökmüş bir kadın avcısı olabilir, zengin bir prens, fakir bir talebe, hatta sarhoş bir serseri de olabilir.’ (syf:75)

“When I feel someone is following me, by insistently not turning my head don't let myself to understand that, and meanwhile many possibilities cross my mind. It could be a young man, or an old feeble womanizer, a rich prince, a poor student, or even a drunken drifter.” (syf:72)

125. “Benimle ahbablık etmek isterseniz birçok şeylere tahammüle mecbur kalacaksınız...” (syf:77)

“If you want to be my friend, you will have to put up with me...” (syf:74)

Aşağıdaki cümlede “*whenever*” bağlacı “*if*” anlamını taşımaktadır. Sadece ilave olarak “*ne zaman çağırırsan çağır*” anlamını vermiştir:

126. “Fakat ne zaman çağırırsan gelirim...” (syf:136)

“But I'll come whenever you call!” (syf:135)

127. “Kimseye minnettar olmak, kimsenin dostluğunu, lütfunu istemek niyetinde değilim... İsterseniz...” (syf:77)

“I've not been of a mind to mean the world to anybody for being friends or doing the favor... Just if you want...” (syf:74)

128. “Nereye isterseniz!” (syf: 86)

“Wherever you like!” (syf:83)

Aşağıda görülen koşul/şart örneği İngilizceye çevrilirken “*if clause type 1*” adı verilen yapı ile çevrilmiştir ve bu yapılar arasında yalnızca “*type 0*” ve “*type 1*” geniş zaman anlamını karşılamaktadır:

129. “Bir iki senede bu işi öğrenip gelirsen, bizim buradaki sabunhaneyi büyütür, ıslah eder ve senin idarene veririm, sen de ticaret hayatına atılarak altın bileziğin sayesinde mesut ve müreffeh olursun!” (syf:46)

“If you learn about this job in a few years, you will expand our soap shop here, improve it and you will be able to manage it; thanks to your golden bracelet, by starting a tradesman's life you will become happy and prosperous!” (syf: 41-42)

130. “Anlaşamayacağımızı anlarsak veda eder ayrılırız...” (syf:89)

“If we realize we can not get on well, we will say goodbye to each other and break up.” (syf:86)

131. ‘İstersen yılbaşından sonra geçen beş günde neler yaptığımı anlatayım, daha çabuk uyursun!’ (syf:128)

“If you want, let me tell you about what I did in the last five days after New Year's Eve, so that you'll sleep sooner!” (syf:127)

Aşağıda çevirisi verilen cümlede “-se, -sa” ekiyle sağlanan şart anlamı İngilizcede bağlaç olarak kullanılan “wherever” yapısı ile sağlanmıştır:

132. “Nereye çağırırsan gelirim!” (syf:136)

“I'll come to wherever you call!” (syf:135)

133. “Tıpkı annem gibi sizi de birinin idare etmesi lazım... Bu ben olabilirim... Eğer isterseniz...” (syf:94)

“Just like my mom, you should be controlled by someone and I myself can be that person. If you like...” (syf:92)

134. “Başka bir yere taşındıysanız, haber verin de polise bildirelim. (syf:133)

If you moved elsewhere, let me know that, so we'll report it to the police.” (syf:131)

135. “O gelirse bana yardımı olmaz, çünkü kendisi yardıma muhtaç... (syf:126)

If she comes, she can't help me as she indeed needs help.” (syf:125)

136. “Ufak tefek kavgalar edersem ehemmiyeti yok. Aldırmazsınız.” (syf:77)

“It doesn't matter if I start little arguments. Never mind them, please!” (syf:74)

137. “Halbuki mümkün olanla kanaat etseler, hayallerindeki hakikat zannetmekten vazgeçseler bu böyle olmaz.” (syf:89)

“However this won't happen if they feel satisfied with what's possible and stop considering their imagination as the truth.” (syf:87)

7) -(I)r ekinin İngilizcede çeşitli kalıplarda denklik bulduğu da görülür. İngilizcede önerilerde kullanılan “let 's + verb I” kalıbı -(I)r ekinin bazı çevirilerine karşılık bulmuştur:

138. ‘‘Bakalım bir şeyler düşünürüz.’’ (syf:11)

‘‘Let’s see what we can do.’’ (syf:5)

139-140. ‘‘Bakalım bir şey düşünürüz, bir şey yaparız!’’ (syf:12)

‘‘Let’s think over what we can do!’’ (syf:6)

141. ‘‘Yarın buluşuruz!’’ (syf:100)

‘‘Let’s meet tomorrow!’’ (syf:98)

142. ‘‘Haydi gidelim... Yolda konusuruz...’’ (syf:75)

‘‘Let’s go and talk on the way...’’ (syf:72)

143. ‘‘Ben Şarkıları başka türlü düşünür zannederdim!’’ (syf:103)

‘‘I thought eastern people think in another way.’’ (syf:101)

5.1.2. Gelecek Zaman (Future) Denkliği

1) Konuşulduğu andan sonra gerçekleşecek ama kesinlik ifadesini taşımayan eylem; ihtimal, olasılık ifade eden –(I)r geniş zaman eki ve aynı işlevi gören İngilizce gelecek zaman denkliğini aşağıdaki örneklerle gösterebiliriz.

Fiil çekimlerinde bir zaman ekinin farklı bir zaman ekinin yerine geçtiği duruma, yani fiilin bir zamanı ifade ederken aslında başka bir zamanı ima etmesine “*fiilde anlam kayması*” veya “*fiil kipinde zaman/anlam kayması*” denir.

Bu anlam kayması hangi kipin hangi kip yerine kullanıldığını bazen anlaşılmaz hale getirebilir. Bu durumu çözmek için önceki ve sonraki cümlelere başvurarak anlamamız gerekebilir.

Anlam kayması kapsamında gelecek zaman anlamında kullanılan çoğu ifade aslında geniş zamanla oluşturulmuş ifadelerdir ve bu başlık altında inceleyeceğimiz her bir örnek aslında bir ‘‘zaman kayması’’ örneği olacaktır.

Yakın gelecek zaman ifadesinde daha çok ‘‘will’’ kullanılır. ‘‘Will’’ geleceğe ilişkin tahminlerin ifadesinde kullanılır:

144. ‘‘Bu akşam konuşup bir çare buluruz, aldırma!’’ (syf:9)

“We’ll talk about it and find a way evening. Never mind!” (syf:3)

Aşağıdaki cümlede Türkçede verilen örnek emir kipi içermesine rağmen İngilizce çevirisinde cümleye bir “rica” anlamı katan “can” yapısı ile birlikte kullanılmış ve sonrasında bu ihtimal anlamını daha da güçlendirmek adına gelecek zaman ifade eden “will” yapısı kullanılmıştır:

145. ‘Bana ver ziyaret etmiş olurum. (syf:20)

You can give it to me. I will visit him as well.” (syf:14)

146. ‘Hem git desem bile beni dinler mi?’ (syf:22)

“Actually will she agree to go when I ask her?” (syf:17)

147-148. ‘Gider, gider!’ (syf:22)

“She’ll go! She’ll go!” (syf:17)

149. ‘Evinde herhalde hastaneden iyi bakılır!’ (syf:35)

“Anyhow, he will be cared for better than the hospital!” (syf: 29)

150-151. ‘Yarın saban getirir, gözüünüzün önünde yakarım!’ (syf:41)

“Tomorrow morning I will bring it and burn it in front of you!” (syf: 36)

152. ‘Bakalım hoşunuza gider mi?..’ (syf:78)

“Let's see whether you will enjoy it or not. ” (syf: 75)

153. ‘Sonra meşgul ederler!’ (syf:133)

“Otherwise, they’ll put the blame on us!” (syf:131)

Aşağıda incelenen bazı örneklerde Türkçede direk olarak geniş zamanda kurulmuş cümle yapıları aslında bize “-EcEk, -AcAk” anlamını vermektedir ve bu bağlamda cümlelerin İngilizceye çevirisinde de gelecek zaman anlamı içerdiklerinden dolayı gelecek zaman yapısında kurulmuşlardır:

154. ‘Bir müddet için ben de giderim.’ (syf:135)

‘‘I will go for some time, too.’’ (syf:133)

155. *‘‘Prag’da annemin yanında kalırım.’’ (syf:135)*

‘‘I’ll stay with my mother in Prague.’’ (syf:133)

156. *‘‘Baharı orada geçiririm.’’*

‘‘I’ll spend the spring there.’’ (syf:133)

157. *‘‘Belki ben daha evvel giderim...’’ (syf:135)*

‘‘Maybe I’ll go sooner...’’ (syf:133)

Aşağıda çevirisi verilen örnekte gelecek zaman anlamı olduğu için İngilizceye gelecek zaman yapısı kullanılarak çevrilmiştir:

158. *‘‘Bir an evvel giderim ve seni, yol hazırlıklarını tamamlamakta serbest bırakırım.’’ (syf:135)*

‘‘I will go as soon as possible and so you can freely make all the preparations for leaving.’’ (syf:134)

Aşağıda incelenen örnekte aslında yine bir zaman kayması vardır şu anda gerçekleşen bir olay şimdiki zaman yerine geniş zamanla ifade edilmiş ve tümcenin İngilizceye çevirisi ise gelecek zaman yapısıyla oluşturulmuştur:

159. *‘‘Şimdi ne diye durup dururken bunları söylediğimi merak edersiniz...’’ (syf:92)*

‘‘Now, you will wonder why I suddenly tell all these...’’ (syf:89)

Türkçede kesinlik içeren ve gelecek zaman anlamı taşıyan bir ifadeyi İngilizceye çevirirken cümleye kesinlik anlamı katan zarflarla destekleyerek bunu sağlarız:

160. *‘‘İleride tabi artar.’’ (syf:13)*

‘‘It will certainly be raised in the future.’’ (syf:7)

161. *‘‘Fakat birazdan gülüşüp bağırarak sökün ederler.’’ (syf:155)*

‘‘But soon they will come up laughing and shouting.’’ (syf:154)

162. *‘‘Daha memnun olurum!’’ (syf:78)*

“*I’ll be more pleased!*” (syf: 75)

163. “*Herhalde konuşacak söz bulmakta sıkıntı çekmeyiz...*” (syf:96)

“*I guess we won't have any trouble finding words to speak.*” (syf:93-94)

164. “*Bana sen daha iyi bakarsın!*” (syf:126)

“*You’ll look after me better!*” (syf:124)

165. “*Boş yere üzülür, beni de üzer!*” (syf:126)

“*She’ll feel sad in vain and me, too!*” (syf:125)

2) Şart cümlelerinde veya önceki cümlelerde konulan belli şartlara bağlı gelecekte gerçekleşebilecek eylemi ifade eden –(I)r geniş zaman eki ve aynı işlevi gören İngilizce gelecek zaman denkliliğini aşağıdaki örneklerle gösterebiliriz:

166-167-168-169. “*Bir iki senede bu işi öğrenip gelersen, bizim buradaki sabunhaneyi büyütür, ıslah eder ve senin idarene veririm, sen de ticaret hayatına atılarak altın bileziğin sayesinde mesut ve müreffeh olursun!*” (syf:46)

“*If you learn about this job in a few years, you will expand our soap shop here, improve it and you will be able to manage it; thanks to your golden bracelet, by starting a tradesman’s life you will become happy and prosperous!*” (syf: 41-42)

170. “*İstersen yılbaşından sonra geçen beş günde neler yaptığımı anlatayım, daha çabuk uyursun!*” (syf:128)

“*If you want, let me tell you about what I did in the last five days after New Year's Eve, so that you’ll sleep sooner!*” (syf:127)

171. “*Kalsa da aramam.*” (syf:43)

“*I will not seek out even if I had...*” (syf: 37)

172-173. “*Anlaşamayacağımızı anlarsak veda eder ayrılırız...*” (syf:89)

“*If we realize we can not get on well, we will say goodbye to each other and break up.*” (syf:86)

174. “*İsterseniz uyandırayım!*” (syf:30)

“He has just fallen asleep... If you like I will wake him up...” (syf:24)

175. “Başka bir yere taşındıysanız, haber verin de polise bildirelim.” (syf:133)

“If you moved elsewhere, let me know that, so we ll report it to the police.” (syf:131)

Aşağıdaki iki örnekte de bir şart anlamı vardır. İlk örnekte “ne zaman çağırırsan çağır” anlamını veren “whenever” kullanılmıştır. İkinci örnekte ise “nereye çağırırsan çağır” anlamını “wherever” vermektedir:

176. “Fakat ne zaman çağırırsan gelirim...” (syf:136)

“But I ll come whenever you call!” (syf:135)

177. “Nereye çağırırsan gelirim!” (syf:136)

“I ll come to wherever you call!” (syf:135)

3) Konuşucunun gerçekleşecek eylemden emin olma durumunu ifade eden –(I)r geniş zaman eki ve aynı işlevi gören İngilizce gelecek zaman denkliliğini aşağıdaki örneklerle gösterebiliriz:

Aşağıdaki örneklerde bir kesinlik söz konusudur. Bu sebepten Türkçe yazılmış cümlelerin İngilizce çevirisi gelecek zaman yapısıyla kurulmuştur.

178. “Yarın akşam getiririm!” (syf:36)

“I ll get it tomorrow evening!..” (syf: 31)

179. “Ben sizi pencerede beklerim.” (syf:81)

“I ll wait for you at the window.” (syf:78)

180. “Ben size çocukluğumu ve babama ait hatırlayabildiğim bazı şeyleri söylerim.” (syf:96)

“I ll tell you about my childhood and what I remember about my father.” (syf:93)

181. “Benim Atlantik’teki işim gece yarısından evvel biter, çünkü o gece diğer birçok fevkalade numaralar da var.” (syf:106)

“I ll finish work at Atlantic before midnight, as there are also other shows later on.” (syf:103)

Aşağıdaki cümlede nokta atışı bir zaman mevzubahis olduğundan dolayı öğrenilecek şeyin İngilizcede gelecek zaman ifade eden ‘*yarın*’ ‘*tomorrow*’ ifadesinden kaynaklı olarak çevirisi gelecek zaman yapısında kurulmuştur:

182. ‘*Yarın dokuzda gelin, öğrenirsiniz!*’ (syf:124)

‘*Come at nine tomorrow, you will learn!*’ (syf:122)

183. ‘*Bekle, geldiğim zaman öğrenirsin!*’ (syf: 140)

‘*Wait, when I come, you will learn!*’

4) Modern İngilizcede, “*will*” ve “*shall*” gelecekteki zamanı ifade eden iki yapıdır ve birbirlerinin yerine kullanılabilirler. “*Shall*,” “*I*” ve “*we*” zamirleri ile kullanılırken, “*will*” tüm zamirlerle kullanılabilir. Modern İngilizcede, “*will*” tüm zamirlerle kullanmak daha yaygındır:

184. ‘*Haydi artık Raif. Bu an gelince ben seni ararım; belki tekrar dost olur ve bu sefer daha akıllı davranırız.*’ (syf:116)

‘*Come on, Raif! When shall I call you then? We may perhaps be friends again and act smarter then.*’ (syf:114)

185. ‘*Benim iş vaktime kadar konusuruz.*’ (syf:91)

‘*We shall talk till my working hour.*’ (syf:88)

186. ‘*Birçok şeylerin zannettiğimden daha ehemmiyetsiz, basit olduğunu görüp kendi heyecanımdan utanırım.*’ (syf:43)

‘*I shall get ashamed of my excitement when I see most of the things are less noteworthy and simpler than I guessed...*’ (syf: 38)

5.1.3. Geçmiş Zaman (Simple Past) Denkliği

- 1) Konuşulduğu an itibariyle gerçekleşmemiş; yapıcı geçmiş zamanda ifade edilen ancak anlamca geniş zamanda bir hareketi ifade eden –(I)r geniş zaman eki ve aynı işlevi gören İngilizce geçmiş zaman denkliğini aşağıdaki örneklerle gösterebiliriz:

Aşağıdaki cümle görünüş olarak geniş zaman gibi görünse de; anlamsal açıdan geçmişe işaret ettiği için çevirisi de geçmiş zamanda denklik buluştur:

187. ‘‘Hele bunu yapmak fırsatı, birtakım ince hesaplar dolayısıyla, ancak muayyen bazı kimselere karşı kendini gösterirse.’’ (syf:16)

‘‘Especially when he had this opportunity for certain men on account of some fine details.’’ (syf:10)

188-189. ‘‘Ya bu sualim üzerine yanıldığımı anlar, kısa bir itizar ile kalkıp giderse?’’ (syf: 70)

‘‘What if she considered she was wrong and left with a short excuse?’’ (syf:67)

2) Konuşma anından önce gerçekleşmiş olan bir hareketi ifade eden –(I)r geniş zaman eki ve aynı işlevi gören İngilizce geçmiş zaman denkliliğini aşağıdaki örneklerle gösterebiliriz:

190. ‘‘Kim olursa olsun, bir insanın yaşamakla ölmek arasındaki büyük köprüde çabalaması korkunç bi şeydi.’’ (syf:37)

‘‘Whoever it was, it was terrible that a person was striving on the long bridge between life and death.’’ (syf: 32)

5.1.4. Şimdiki Zaman (Present Continuous) Denkliliği

Şu anda gerçekleşen olayları ifade eden –(I)r geniş zaman eki ve aynı işlevi gören İngilizce şimdiki zaman denkliliğini aşağıdaki örneklerle gösterebiliriz:

Aşağıdaki örnek cümlede aslında ifade edilmek istenen anlam ‘‘şu anda evde beni bekliyorlardır’’ şeklinde olduğu için cümlelerin İngilizceye çevirisi de birebir bu anlam göz önünde bulundurularak yapılmıştır ve şimdiki zamanda denklik bulmuştur:

191. ‘‘Evde beklerler.’’ (syf:15)

They are waiting for me at home.’’ (syf:10)

5.1.5. Yakın Geçmiş Zaman (Present Perfect) Denkliliği

1) Konuşulduğu andan önce gerçekleşmiş fakat zamanı net olmayan bir hareketi ifade eden –(I)r geniş zaman eki ve aynı işlevi gören İngilizce yakın geçmiş zaman denkliliğini aşağıdaki örneklerle gösterebiliriz:

Aşağıda verilen cümlede asıl söylenmek istenen anlam; kişinin ne kadar fazla değiştiğini ve bununla birlikte yaşanan şaşkınlığı anlatmaktır. Türkçede kurulan cümlelerin İngilizceye

çevirisinde aslında birebir temel anlam verilmiş olup bu bağlamda Türkçeye direk bir zaman dilimi olarak çeviremediğimiz ancak bir şey dememiz gerekirse de bunu yakın geçmiş zaman olarak adlandırabildiğimiz ‘*present perfect tense*’ denkliğinde verilmiştir.

192. ‘Aman, insan bu kadar değişir!’ (syf:147)

‘Oh, how much you’ve changed!’ (syf: 145)

5.1.6. Kısmi Denklik

1) İncelediğimiz eserde bazen –(I)r ekinin İngilizcede çeşitli biçimlerde denklik bulduğu görülmüştür. En sık karşılaşılan denklik türü ise ‘*modal*’ adını verdiğimiz ‘*kip belirteçleriyle*’ yapılmıştır:

193. ‘Bana ver ziyaret etmiş olurum.’ (syf:20)

‘You can give it to me. I will visit him as well.’ (syf:14)

194. ‘Nedense, hayatta bir müddet beraber yürüdüğümüz insanların başına bir felaket geldiğini, herhangi bir sıkıntıya düştüklerini görünce bu belaları kendi başımızdan savmış gibi ferahlık duyar ve o zavallılara, sanki bize de gelebilecek belaları kendi üstlerine çektikleri için, alaka ve merhamet göstermek isteriz.’ (syf:11)

‘Someway, seeing people with whom we lived for a while in trouble or experiencing disaster; we feel at ease, as if we ourselves had got overcome these troubles, and we would like to show interest and compassion for those poor for they incurred our own troubles.’ (syf:5)

İncelenen eserden alınmış olan aşağıdaki Türkçesi ve İngilizce çevirisi verilen cümlede, aynı eylemin tekrarından oluşmuş üç ayrı yükleme oluşturulmuş ifadeler İngilizceye çevrilirken denklik birden fazla isimle sağlandığından dolayı, anlam tek bir eylem kullanılarak sağlanmış ve anlamca diğer eylemleri de kapsayacak şekilde oluşturulmuştur:

195. ‘Sokakta birisinin arkamdan geldiğini hissettim mi bütün tecessüsümü yenerek, başımı çevirmemekte ısrar ederim ve bu sırada kafamdan birçok yol biti geçiririm: Peşimdeki genç olabilir, ihtiyar ve çökmüş bir kadın avcısı olabilir, zengin bir prens, fakir bir talebe, hatta sarhoş bir serseri de olabilir.’ (syf:75)

‘When I feel someone is following me, by insistently not turning my head don’t let myself to understand that, and meanwhile many possibilities cross my mind. It

could be a young man, or an old feeble womanizer, a rich prince, a poor student, or even a drunken drifter.'' (syf:72)

196-197. *'O büsbütün başka, bizim tahlil edemediğimiz öyle bir histir ki, nereden geldiğini bilmediğimiz gibi, günün birinde nereye kaçıp gittiğini de bilmeyiz.*'' (syf:103)

'But it's totally such a different feeling we can't analyse that we could neither understand where it comes from or someday where it's been off.'' (syf:100)

Aşağıdaki örnekte bir şeyi yapamama anlamı söz konusudur ve İngilizcede yeteneklerimizi, yapabildiklerimizi ve yapamadıklarımızı ifade ederken ''can'' yapısı kullanıldığından dolayı cümle temel anlamda İngilizceye çevrilmiş ve çevirisi ''modals'' grubundan ''can'' yapısı ile yapılmıştır:

198. *'İkinci defa oynayamam...*'' (syf:155)

'I can't play it a second time...'' (syf:155)

İngilizce geniş zaman yapısına göre geniş zaman anlamı eklerle değil eklenen bazı kelimelerle sağlandığından aşağıdaki cümlede geniş zaman anlamı ''might'' kelimesinin eklenmesiyle sağlanmış ve cümleye bir ihtimal anlamı katmıştır. Aynı zamanda cümle İngilizceye çevrilirken ''if (conditionals)'' yapısı kullanıldığından cümle şart cümlesi haline dönüşmüştür:

199. *'Bu alemin tezahürlerini dışarı vermediklerine bakıp onların manen yaşamadıklarına hükmedecek yerde, en basit bir beşer tecessüsü ile, bu meçhul alemi merak etsek, belki hiç ummadığımız şeyler görmemiz, beklemediğimiz zenginliklerle karşılaşmamız mümkün olur.*'' (syf:7)

'Seeing they do not show the manifestations of this world, instead of ruling what they haven't experinced insence, we might experience the unexpected wealth if we wonder about this unkown world with the simplest concern of a man.'' (syf:1)

Aşağıdaki cümlede ''istemek'' fiili ''would like'' kalıbıyla karşılanmıştır. İngilizcede genellikle ''istemek'' fiili ''would like'' kalıbıyla karşılanır. ''Would you like...?'' bir kalıp haline gelmiştir ve cümle eğer fiille devam ediyor ise araya ''to (infinitive)'' ekini almak zorundadır:

200. *'Siz de öpmek ister misiniz?''* (syf:89)

“Would you like to kiss it, too?” (syf:86)

İngilizcede ‘*ne... ne*’ kalıbının tam karşılığı olarak ‘*neither... nor*’ kalıp ifadesi kullanılmaktadır. Kullanılan bu kalıp ifadeden sonra ise fiil geniş zamanda yalın haliyle birlikte kullanılmaktadır. Aşağıdaki cümlede ‘*-ebilmek*’ anlamını verebilmek içinse ‘*can*’ yapısı kullanılarak cümlenin İngilizceye çevirisi yapılmıştır. Buna ek olarak Türkçede kullanılan ‘*ne...ne*’ kalıbı İngilizcede ‘*neither...nor*’ kalıbı ile karşılanmaktadır:

201-202. ‘*Ne aklımda tutabilirim, ne de söyleyebilirim!*’ (syf:78)

“I can neither remember nor pronounce it.” (syf: 75)

203. ‘*İnsanlar ancak muayyen bir hadde kadar birbirlerine sokulabilirler, üst tarafını uydururlar; ve günün birinde hatalarını anlayınca, yeislerinden her şeyi bırakıp kaçarlar.*’ (syf:89)

“People can only cuddle up to each other up to a certain point and dream up the rest. Then one day, when they come to their senses they leave everything and escape.” (syf:86)

Aşağıda eserden alınan örnek cümlede ‘*buyurun*’ ifadesi İngilizceye ‘*gelebilir misiniz*’ şeklinde çevrilmiştir:

204. ‘*Yatağından çıkamıyor, siz içeri buyurun.*’ (syf:21)

“He can't get out of the bed, Can you come in, please?” (syf:15)

205. ‘*Gece vakti bacak kadar çocuğu bakkala nasıl yollarım?*’ (syf:22)

“At this late time, how can I send a little girl to the grocery?” (syf:16)

206. ‘*Raif Efendi evvela hastaneye gitmeyi istiyor, ‘Orada hiç olmazsa kafamı dinlerim.*’ (syf:35)

“Raif Efendi already wanted to go to the hospital, ‘At least I can have peace of mind there!’ ” (syf: 30)

207. ‘*Kime ne anlatabilirim?*’ (syf:42)

“What can I tell to whom?” (syf: 37)

208. ‘*Ama bundan sonra başka türlü yapabilir miyim?*’ (syf:42)

“But from now on can I do something different?” (syf: 37)

209. “Yalnız söyleyebilsem...” (syf:42)

“But, if only I could tell...” (syf: 37)

210. “Bir kişiye olsun içimdekileri dökebilsem...” (syf:42)

“At least to one person, I wish I could confide my inner feelings?” (syf: 37)

İngilizcede izin isterken “*could I*” kalıbı kullanılır:

211. “Size evinize kadar refakat edebilir miyim?” (syf: 69)

“Could I walk home with you?” (syf:66)

212. “Fakat ben sizin anneniz olabilir miyim?” (syf:71)

“But, Could I be your mother?” (syf: 68)

213. “Gördünüz mü? Ablanız olabilirim!” (syf:72)

“As you see, I could be your sister!” (syf: 68)

214. “Sizinle arkadaş olabiliriz!” (syf:73)

“We can be friends!” (syf:70)

215. “Evet, sizinle gayet iyi arkadaş olabiliriz...” (syf:73)

“Yes, we can be quite good friends!” (syf:70)

216. “Biz isteyemeyiz, kendiliğimizden bir şey vermeyiz...” (syf:78)

“But, we can't ask for anything.” (syf: 75)

217. “Ama buna yaşamak denir mi?...” (syf:87)

“But can we really call it living?” (syf:85)

218. “Fakat fazla bir şey olamam...” (syf:94)

“But I can't mean too much for you...” (syf:92)

219. ‘‘Sizinle mükemmel arkadaşlık ederiz...’’ (syf:94)

‘‘We can be wonderful friends...’’ (syf:92)

İngilizcede cümleye ‘‘-ebilmek’’ anlamı ‘‘can’’ ve ‘‘could’’ yapıları ile verilmektedir; aşağıda örneklerini inceleyeceğiz:

220. ‘‘Dediğim gibi, gayet iyi dost olabiliriz.’’ (syf:95)

‘‘As I said we can be quite good friends.’’ (syf:92)

221. ‘‘Kadın, erkek münasbetlerine gelince, hiçbir zaman korktuğunuz cinsten bir insan olmadığımı emin olabilirsiniz.’’ (syf:95)

‘‘When it comes to affairs, you can be sure that I'm not that kind of a person you'd feel worried about.’’ (syf:93)

222. ‘‘Bana hayatınıza, memleketinize, zeytin ağaçlarına dair birçok şeyler anlatabilirsiniz!’’ (syf:96)

‘‘You can tell me many things about your life, your country and olive trees.’’ (syf:93)

226-27-228. ‘‘Nasıl başladığını gösterebilir ve bozulursa bunun sebeplerini tahlil edebiliriz.’’ (syf:103)

‘‘We might show how it started and if it goes bad, we can think over the reasons for it.’’ (syf:100)

223. ‘‘Muhterem Beyefendinin bunların en başında geldiğini söyleyebilirim.’’ (syf:103)

‘‘I can say this respectable gentleman comes before all.’’ (syf:100)

224. ‘‘Hayır kendim çıkarım!’’ (syf:111)

‘‘No, I can go upstairs by myself!’’ (syf:108)

225. ‘‘Başka bir şey isteyebilir misin?..’’ (syf:114)

‘‘Could you?..’’ (syf:112)

226. ‘‘Artık eskisi gibi apaçık konusamayız...’’ (syf:116)

‘‘We can no longer speak clearly as we did before.’’ (syf:114)

227. ‘‘Bunun için artık seni yalnız bırakamam!’’ (syf:131)

“That's why I can not let you go!” (syf:129)

228. “Hem daha vaktimiz var, birçok şeyleri düşünür kararlaştırırız...” (syf:135)

“Also, we've more time, we can consider many things and decide...” (syf:133)

Aşağıdaki cümlede İngilizcede istediğimiz, tercih ettiğimiz şeyleri söylerken kullandığımız “*would rather*” yapısı kullanılmıştır. Genellikle “*would rather*” ve “*prefer*” yapısı birbirinin yerine kullanılabilir:

229. “Vücudumu pazara çıkarmayı tercih ederim...” (syf:89)

“I'd rather market my body...” (syf:86)

230. “Aman yarabbi, insan deli olur... Kendimde hiçbir gayritabii teyamül bulunmadığını bildiğim halde, bir kadına aşık olmayı tercih ederim.” (syf:94)

“I'd rather fall in love with a woman though I have no unnatural tendency for this.” (syf:91)

231. “Sözümüze yarın devam ederiz...” (syf:78)

“We may go on talking tomorrow...” (syf: 75)

232. “Deli olacağım yahut, öleceğim dersem yalan söylemiş olurum.” (syf:42)

“If I say I'll go mad or die; I'd be telling a lie.” (syf: 37)

233. “Belki yazacaklarım yaşadığım kadar acı olmaz ve ben biraz ferahlarım.” (syf:43)

“Maybe what I write won't be as painful as what I've experienced and I'd cheer up a bit.” (syf:38)

234-235. “Eğer birbirimizde bunu bulursak harikulade bir şey olur...” (syf:95)

“And if we could find it, that would be awesome.” (syf:93)

236-237. “İhtimal ki iyi bir aile babası veya dürüst bir vatandaş olan bu adamın nasıl bizden sadece sesimizi, gülüşümüzü, vücudumuzu değil, insanlığımızı da satmamızı istediğini görseniz irkilirsiniz...” (syf:97)

“You’d probably be startled to see how this good family man or an honest citizen wants us to sell not only our voices, our laughter, our body, but also our humanity...” (syf:94)

238-239. “Yaptığınız nihayet manasız bir hodbinlik olabilir.” (syf:41)

“What you do may be a senseless selfishness.” (syf: 35)

240-241. “Beraber çıkar, herkes gibi biz de sarhoş oluruz...” (syf:106)

“We can go out together and become drunk as others do.” (syf:103)

“Would” yapısı “will” yapısının “past(geçmiş)” halidir. İkisi de “modal” olduğu için aşağıdaki örnekteki gibi birbirinin yerine kullanılabilir:

242-243. “Adam sen de, yarıda bırakır otururum!” (syf:107)

“Who cares? I’d not keep on and would sit down!” (syf:104)

244. “Haydi artık Raif. Bu an gelince ben seni ararım; belki tekrar dost olur ve bu sefer daha akıllı davranırız.” (syf:116)

“Come on, Raif! When shall I call you then? We may perhaps be friends again and act smarter then.” (syf:114)

245-246. “Birbirimizden, verebileceğimizden fazla şeyler beklemeyiz ve istemeyiz.” (syf:116)

“We wouldn't expect or want from each other more than we could offer.” (syf:114)

247. “Biz isteyemeyiz, kendiliğimizden bir şey vermeyiz...” (syf:78)

“But, we can't ask for anything. We do not volunteer for anything.” (syf: 75)

248. “Hatta hastaneye kaldırsanız kafamı dinlerim!” (syf:35)

“It’d be even better if you take him to the hospital!” (syf: 29)

249. “Bunu lehinize bir nokta olarak kaydedebilirsiniz...” (syf:78)

“You might record this as something in your favor.” (syf: 75)

250. “Siz nasıl isterseniz öyle olur!” (syf:92)

‘‘It’s not me, but you should shape our friendship; however you wish!’’ (syf:90)

251. ‘‘Muhakkak ki insan ruhunu daha az alçaltan bir şey yapmamış olurum...’’ (syf:94)

‘‘Surely, this would be less humiliating for any human soul...’’ (syf:91)

252. ‘‘Ben sizinle nasıl açıkça konuştumsa siz de bana içinizi dönebilirsiniz.’’ (syf:95)

‘‘Like me frankly speaking to you, you also may bare your heart to me.’’ (syf:92)

253. ‘‘Beraber dolaşırız.’’ (syf:78)

‘‘Together we can take a stroll.’’ (syf: 75)

Aşağıda incelenen eserden verilen örnekte ‘‘*serbest bırakmak*’’ ifadesine karşılık olarak gelecek zaman yapısı yerine modal adını verdiğimiz ‘‘*can*’’ yapısı ile çevrilmiştir ve ‘‘*serbest*’’ anlamı bir zarf kullanılarak verilmiştir:

254. ‘‘Bir an evvel giderim ve seni, yol hazırlıklarını tamamlamakta serbest bırakırım.’’ (syf:135)

‘‘I will go as soon as possible and so you can freely make all the preparations for leaving.’’ (syf:134)

255. ‘‘Siz de bana sadece Maria diyebilirsiniz... Söyledim ya, minnet altında kalmak istemem!’’ (syf:79)

‘‘And you can just call me Maria... as I mentioned I don't want to feel under any obligation.’’ (syf:76)

256. ‘‘Tıpkı annem gibi sizi de birinin idare etmesi lazım... Bu ben olabilirim... Eğer isterseniz...’’ (syf:94)

‘‘Just like my mom, you should be controlled by someone and I myself can be that person. If you like...’’ (syf:92)

257. ‘‘Ben bunu asla istemem.’’ (syf:95)

‘‘I’d never like that.’’ (syf:92)

258. ‘‘Sen artık memnun olabilirsin!’’ (syf:115)

‘‘You may be pleased from now on.’’ (syf:112)

259. ‘‘Konusurken insanın yüzüne sabit bakar ve bu esnada g zlerinin içinde:’’ (syf:25)

‘‘While he was talking he would look at another's face steadily and at that time, in his eyes a smile appeared saying:’’ (syf: 19)

A ağıdaki  rnekte ‘‘ne pahasına olursa olsun’’ anlamını veren yapı ‘‘at all costs’’; İngilizcede hem zarf hem de deyim olarak kullanılmaktadır:

260. ‘‘Ne pahasına olursa olsun, ona yakın bulunmak, ondan ayrılmamak...’’ (syf:95)

‘‘At all costs being close to her, not to leave her...’’ (syf:92)

261. ‘‘Bunu sonuna kadar g t remediysen, kabahat senin değıl...’’ (syf:155)

‘‘If you couldn't take it all the way, this is not your fault...’’ (syf:155)

262. ‘‘Gene bu ak am anladım ki, onu kaybettikten sonra, ben dünyada ancak kof bir ceviz tanesi gibi yuvarlanıp s r klenebilirim.’’ (syf:124)

‘‘Tonight, I also realized that if I lost her, I'd roll and drift like a rotten walnut all my life.’’ (syf:122)

2) İncelediğimiz eserde bazen –(I)r ekinin İngilizcede  e itli biçimlerde denklik bulunduğı g r lm  t r. Fiilden t retilmi  sıfat, zarf fiil, bazen de bamba ka ad yapılarında denklik bulmu tur. Zarf olarak görünen:

263. ‘‘Halbuki o halinde bile beni görünce derhal y z  ciddile ir: ‘Ne dola ıyorsun buralarda?...’ diye bağıırırdı.’’ (syf:138)

‘‘Whereas even at that situation when he sees me, he'd seriously shout at me: ‘Why are you wandering around here?’’’ (syf:136)

3) İncelediğimiz eserde bazen –(I)r ekinin İngilizcede  e itli biçimlerde denklik bulunduğı g r lm  t r. Fiilden t retilmi  sıfat, zarf fiil, bazen de bamba ka ad yapılarında denklik bulmu tur. Sıfat olarak görünen:

264. ‘‘Onu demin zannettiğı gibi erkeklerle beraber, sarhoş olup içer, dans eder ve  p   rken görsem daha iyiydi!’’ (syf: 67)

‘‘I would rather have seen her getting drunk, dancing and kissing the men as I guessed just now.’’ (syf: 63)

- 4) Aşağıda örnek olarak verilmiş cümlelerin çeviri kitapta karşılık geldiği bir cümle yazılmamıştır. Bunun sebebi olarak Türkçeye Arapça dilinden geçmiş ‘*maşallah*’ gibi İngilizcede karşılığı olmayan terimleri cümlelerin içeriyor olmasından kaynaklıdır. Türkçede geniş zaman olarak gördüğümüz ‘*atlatır*’ fiili, eğer çevirisi yapılmış olsaydı gelecek zaman cümlesi olarak karşımıza çıkar ve ‘*atlatacak*’ anlamına gelen ‘*will come around*’ şeklinde çevrilebilirdi:

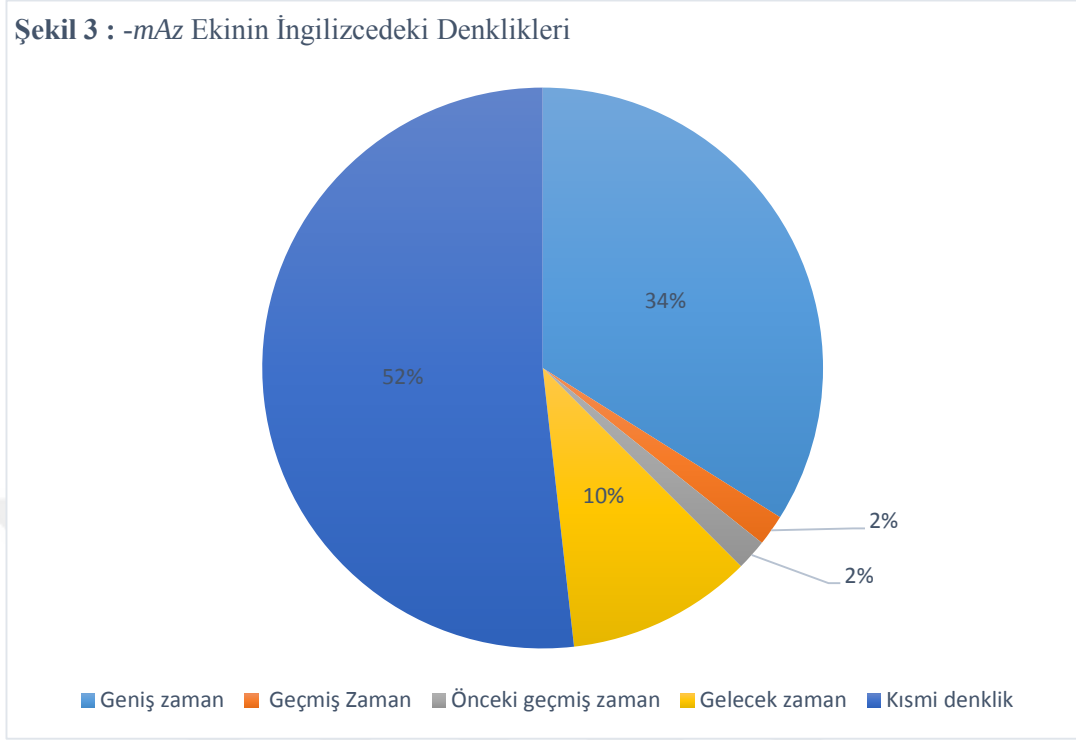
265. ‘*Maşallah bünyesi mukavim, kalbi de sağlam, atlatır.*’ (syf:35)

5.2 -mAz Ekinin Yapısal Ve Anlamsal Eşdeğerlilik Ve Denklik İlişkisi

Kürk Mantolu Madonna romanı ve Madonna in a Fur Coat adlı çevirisinden alınan örnek cümlelerle oluşturulan bütüncede kapsadığı örneklerin sayısına göre ikinci sırada geniş zamanın olumsuzu –m(A)z eki toplam olarak 56 kez karşımıza çıkmış olup toplam geniş zaman eki kullanımının %14’ünü oluşturmaktadır. Ayrıca geniş zaman eki –m(A)z eki İngilizcede en fazla kısmi denklik veya sıfır denklik olarak adlandırdığımız türde denklik bulmuştur. Ulaştığımız bu kısmi denklik oranı toplam denklik oranının %52’sini oluşturmaktadır ve 29 örnekte karşımıza çıkmıştır. İngilizcede geniş zaman olarak çevrilen geniş zaman –m(A)z eki 19 örnekte görünmekte ve bunun sonucu olarak tüm elde edilen bulguların %34’ünü oluşturmaktadır. Buna ek olarak geniş zaman –m(A)z ekine karşılık olarak; geçmiş zamanda 1 (yaklaşık %2), önceki geçmiş zamanda ‘*(past perfect tense)*’ 1 (yaklaşık %2) ve gelecek zamanda 6 (yaklaşık %10) örnek denklik bulmuştur. Sonraki altbölümlerde elde edilen bu denklikler anlamsal olarak eğitbilimsel açıdan tek tek incelenecektir.

Kürk Mantolu Madonna adlı eserde geniş zaman –m(A)z ekinin İngilizcede veriliş biçimleri aşağıdaki şekilde gösterildi.

Şekil 3 : -mAz Ekinin İngilizcedeki Denklikleri

5.2.1. Geniş Zaman (Simple Present) Denklığı

- 1) Hiçbir zaman gerçekleşmesi mümkün olmayan eylem, genel geçer hakikatler, herkes tarafından kabullenen gerçek, ifade eden -mAz geniş zaman eki ve aynı işlevi gören İngilizce geniş zaman denklığını aşağıdaki örneklerle gösterebiliriz:

Aşağıda görülen örnekte -mAz geniş zaman ekine karşılık gelen İngilizce çevirisinde cümleye olumsuzluk anlamını ‘*nothing*’ ve ‘*nobody*’ ifadeleri verir:

266. ‘Oturup insanla iki laf etmez ki...’ (syf:30)

‘‘He says almost nothing to anybody...’’ (syf:24)

267. ‘Yetmez mi artık?..’ (syf:36)

‘‘Isn’t that enough anymore?’’ (syf: 30)

268. ‘‘Tabii... Bir kadın böyle şeylerin farkına varmaz olur mu?’’ (syf:75)

‘‘Sure... Is it possible that a woman might not notice such things?’’ (syf:72)

‘‘Uymaz ‘’ ifadesi iki cümlede iki farklı anlamda kullanıldığı için cümlelerin İngilizce çevirisinde de farklı kelimeler kullanılmıştır:

269. ‘‘Benim bazen bir halim bir halime uymaz...’’ (syf:95)

‘‘I sometimes behave unusually.’’ (syf:92)

270. ‘‘Bir günüm bir günüme uymaz diye...’’ (syf:110)

‘‘My days don't pass the same.’’ (syf:108)

271. ‘‘Kendisi sessiz, sedasız, allahlık bir adamdır, kimseye zararı dokunmaz.’’ (syf:13-14)

‘‘He is a silent and innocent man, and does not hurt anybody.’’ (syf:8)

272. ‘‘Fakat kendisi fazla telaş etmiyor ve hastalığına ehemmiyet vermez görünüyordu.’’ (syf:34)

‘‘However, he was very worried and seemed not to care about his illness.’’ (syf:28)

273. ‘‘Postaneden mektuplar alınmaz...’’ (syf:143)

‘‘Letters are not received from the post office...’’ (syf:142)

274. ‘‘Fakat bunun istisnaları yok mu? Olamaz mı?’’ (syf:40)

‘‘However, aren't there any exceptions to this?’’ (syf: 35)

2) Konuşan kişinin dile getirdiği ifadeye karşı bir kesinlik hissi içeren veya emir verme, yasak koyma anlamını taşıyan –(I)r eki İngilizcede geniş zamanın olumsuz şeklinde denklik bulmuştur:

275. ‘‘Ufak tefek kavgalar edersem ehemmiyeti yok. Aldırmazsınız.’’ (syf:77)

‘‘It doesn't matter if I start little arguments. Never mind them, please!’’ (syf:74)

276. ‘‘Ama bunlar sizi alakadar etmez...’’ (syf:88)

‘‘But they do not concern you...’’ (syf:85)

277. ‘‘Hayır, hayır, hiç de öyle olmaz.’’ (syf:92)

‘‘No, no, not like that at all.’’ (syf:90)

278. 'Belli olmaz!' (syf:38)

'That's not certain!' (syf: 32)

279. 'Mukavemet edilmez bir istemek!' (syf:103)

'A desire not to be resisted!' (syf:101)

280. '*Dünyada hiçbir mahluk bu kadar kolay muvaffakiyetler peşinde koşmaz ve hiçbir mahluk bir erkek kadar hodbin, kendini beğenmiş ve nahvetli, fakat aynı zamanda korkak ve rahatına düşkün değildir.*'

'No creature on this earth runs after such easy successes. And no being is selfish, big headed and arrogant but at the same time cowardly and self-indulgent.'

 (syf:91)

3) İngilizce karşılığı bağlaçlarla sağlanan ve ikilemeleri ifade eden –mAz geniş zaman eki ve aynı işlevi gören İngilizce geniş zaman denkliliğini aşağıdaki örneklerle gösterebiliriz:

Aşağıdaki cümlelerin İngilizce denkliliği sağlanırken bağlaç olan *as soon as* yapısı kullanılarak cümleye anlamı verilmiştir:

281. '*Raif Efendi'nin baldızı Ferhunde hanım, üç dört yaşlarındaki iki çocuğu ile uğraşmaktan ve bunları ablasına bırakmak fırsatını bulur bulmaz, sırtına ipekli elbise geçirip alelacele boyanarak gzmeye gitmekten başka bir şey düşünecek halde değildi.*' (syf:24)

'Ferhunde Hanım, Raif Efendi's sisler-in-law would only go for a jaunt, putting on her silk dress and wearing makeup in a hurry as soon as she found the opportunity to leave her two children aged three and four at home with her elder sister.' (syf:19)

Aşağıdaki cümlede olumsuzluk anlamı '*neither... nor*' bağlacı ile sağlanmıştır:

282. '*En küçüğünden en büyüğüne kadar herkes onu fark etmez görünüyordu.*' (syf:26)

'Nobody, neither the youngest nor the eldest seemed to notice him.' (syf:21)

Aşağıdaki cümlede İngilizcede bağlaçlara uygulanan bir kural olan “*reduction (cümleden atma)*” kuralı uygulanmıştır. Fiilin aslı ‘*make somebody do*’ kalıbına uyularak yapılmıştır ve açılımı ‘*make everything go away*’ dir:

283. ‘‘Türkiye’ye dönüp işlerimi biraz yoluna koyar koymaz onu çağıracaktım. İşte bu kadar...’’ (syf:137)

‘‘After coming back to Turkey and as soon as making everything go away I’d call her. That was it...’’ (syf:136)

284. ‘‘Dün akşam anlattığın şeylerin, sen gider gitmez, kafama hücum edeceklerini, beni bir dakika bile yalnız bırakmayacaklarını zannediyorum...’’ (syf:131)

‘‘I suppose what you told me last night will rush to my head as soon as you go and they won’t let me alone a minute.’’ (syf:129)

5.2.2. Geçmiş Zaman (Simple Past) Denkliği

Bir olayın anlatımında kullanılan –mAz eki İngilizcede konuşulduğu andan önce gerçekleşmiş olan eylemi veya oluşu ifade eden geçmiş zamanda denkliğini aşağıdaki örneklerle gösterebiliriz:

285. ‘‘Resim yapmanın da bir nevi ifade, bir iç ifadesi olduğunu İstanbul’da ve Sanayii Nefise mektebinde, hiç kimsenin yardımı olmadan, kendi kendime öğrendim ve mektebe devam etmez oldum.’’ (syf:46)

‘‘All was because of that In the Academy of Fine Arts in Istanbul, without anyone’s help, by myself I learned that painting was a kind of expression, an inner expression and I did not go to school anymore.’’ (syf:41)

5.2.3. Önceki Geçmiş Zaman (Past Perfect) Denkliği

Bir olayın anlatımında kullanılan –mAz eki İngilizcede konuşulduğu andan önce gerçekleşmiş olan iki eylemden veya oluştan önce olanı ifade eden önceki geçmiş zamanda denkliğini aşağıdaki örneklerle gösterebiliriz:

286. ‘‘Eski bir Roma tarihinde, Mucius Scaevola isminde bir murahhasın düşmanla sulh müzakeresi yaparken, kendisine teklif edilen şartları kabul etmezse öldürüleceği yolundaki tehdide cevap olarak, kolunu yanı başındaki ateşe sokup dirseğine kadar yaktığını ve bu sırada sükûnetle müzakereye devam ederek, böyle tehditlerle korkutulamayacağını gösterdiğini okuduğum zaman, elimi aynı şekilde bir ateşe

sokmak ve aynı metaneti nefsimde denemek arzusuna kapılmış ve parmaklarımı oldukça ağır bir şekilde yakmıştım. En büyük bir acıya yüzündeki tebessümü muhafaza ederek tahammül eden bu adamın hayali beni hiçbir zaman terk etmemiştir.” (syf:45)

“In ancient Roman history, while a messenger named Mucius Scaevola was parlaying with the enemies, in response to the threat that he would be killed if he hadn't accepted the conditions offered to him, he had put his arm in the fire next to him, burned it to his elbow and went on negotiating calmly showing that he could not be intimidated by such threats. And when I read this, I had indulged the desire to put my hand in the fire in the same way and to try the same fortitude myself and had terribly burnt my fingers.” (syf:40)

5.2.4. Gelecek Zaman (Future) Denkliği

1) Gelecekte gerçekleşmeyecek veya gerçekleşmesi mümkün olmayan eylemi veya oluşu ifade eden –mAz geniş zaman eki ve aynı işlevi gören İngilizce gelecek zaman denkliğini aşağıdaki örneklerle gösterebiliriz:

287. “Aradığımız insan daima bu geceki gibi, istediğiniz yerde yolunuza çıkamaz ki...” (syf:80)”

“The person you are looking for will not always cross your path wherever you want, as you do tonight.” (syf:77)

Aşağıda çevirisi verilen ve eserden alınan örnekte ‘*rahat bırakmazlar*’ ifadesi ‘*yalnız bırakmazlar*’ anlamında kullanıldığı için İngilizceye çevirisi de temel anlamda yapılmıştır:

288. “Beni orada da rahat bırakmazlar ki!” (syf:35)

“They won't leave me alone there as well!” (syf: 30)

289. “Belki yazacaklarım yaşadığım kadar acı olmaz ve ben biraz ferahlarım.” (syf:43)

“Maybe what I write won't be as painful as what I've experienced and I'd cheer up a bit.” (syf:38)

290. “Halbuki mümkün olanla kanaat etseler, hayallerindeki hakikat zannetmekten vazgeçseler bu böyle olmaz.” (syf:89)

“However this won't happen if they feel satisfied with what's possible and stop considering their imagination as the truth.” (syf:87)

2) Gelecekte gerçekleşmesi istenen eylemi veya oluşu ifade eden; istek, rica ve tekliflerde kullanılan –mAz geniş zaman eki ve aynı işlevi gören İngilizce gelecek zaman denklğini aşağıdaki örneklerle gösterebiliriz:

291. “Beni evime kadar götürmek istemez misiniz?” (syf:75)

“Won't you take me to my home?” (syf:72)

292. “Bu defteri bir gece, yalnız bu gece bende bırakmaz mısınız?” (syf:40)

“Won't you let me have this notebook for tonight, just this night?” (syf: 35)

5.2.5. Kısmi Denklik

1) İncelediğimiz eserde bazen –mAz geniş zaman ekinin İngilizcede çeşitli biçimlerde denklik bulunduğu görülmüştür. En sık karşılaşılan denklik türü olan “modal” adını verdiğimiz kip belirteçleriyle yapılan kısmi denklik örneklerini şu şekilde gösterebiliriz:

Aşağıdaki örnekte adam bulamama durumu bir şarta bağlıdır ve” when “ yapısı İngilizcedeki “if (conditionals)” yerine kullanılmıştır. Aslında verilmek istenen anlam “eğer hastalanırsak veya hastalandığımızda...” şeklinde olur:

293. “Bir hastalandık mı gönderecek adam bulamazlar!” (syf:22)

“When I am ill; they can't find someone to buy...” (syf:17)

294. “Hele benimle samimi olduğunu, bana içini açtığını iddia etmek aklımdan bile geçmez.” (syf:23)

“His being sincere and baring his heart to me could be further from my mind, I claim.” (syf:17)

295. “Yok dostum! Böyle yatıştırıcı laflarla meseleler halledilmiş olmaz.” (syf:92)

“No, my loved one! Matters can't be worked out with such soothing words.” (syf:90)

Aşağıda Türkçesi “-se, -sa” şart ekiyle kurulmuş olan ve İngilizce çevirisi verilen cümlede bir şarta bağlı bir olasılıktan bahsedilmiştir ve “gelecek zaman” anlamı “will”

yapısı yerine yine olasılık bildiren *can* yapısıyla sağlanmıştır:

296. ‘‘O gelirse bana yardımı olmaz, çünkü kendisi yardıma muhtaç... (syf:126)
If she comes, she can't help me as she indeed needs help.’’ (syf:125)

297. ‘‘Yüzümü bile göremezsiniz.’’ (syf:89)

‘‘You can't even see my face.’’ (syf:86)

298-299. ‘‘İçinde hakikaten sevmek kabiliyeti olan bir insan hiçbir zaman bu sevgiyi
bir kişiye inhisar ettiremez ve kimseden de böyle yapmasını bekleyemez.’’
(syf:103)

‘‘When a person has a real skill to love, he can't make this love belong to just one
person and can't ask for the same of anybody.’’ (syf:101)

300. ‘‘Hayır, hayır böyle olmaz...’’ (syf:116)

‘‘No, it can't be like this...’’ (syf:114)

301. ‘‘Böyle yatıştırıcı laflarla meseleler halledilmiş olmaz.’’ (syf:92)

‘‘Matters can't be worked out with such soothing words.’’ (syf:90)

Aşağıda eserden alınan örnekte Türkçe anlamında kesin ve net olan bir ifadeden bahsedilmiştir ve İngilizceye çevirisinde bu anlamı sağlamak için ‘‘can’’ yapısıyla birlikte ‘‘no’’ kelimesi asıl istenen olumsuz anlamı sağlamaktadır:

302. ‘‘Hiçbir kadın , ihtiras halindeki bir erkek kadar aciz ve gülünç olamaz.’’ (syf:94)

‘‘No woman can be as helpless and ridiculous as a passionate man.’’ (syf:91)

303. ‘‘Çok kere lügat aramaya bile tahammül edemez, cümlelere karineyle mana vererek
geçerdim.’’ (syf:49)

‘‘Many times, I could not tolerate even looking in the dictionary; I would predict the meaning
and go on reading.’’ (syf:45)

304. ‘‘Yalnız kalmak istediği her halinden belliydi, fakat etrafındakilerin bunu ne kadar
şiddetle reddettiklerini görünce sesisini çıkarmaz oldu.’’ (syf:35)

‘‘It was naturally obvious that he wanted to be alone, but, seeing how violently those around him refused this, he'd not say a word.’’(30)

- 2) İncelediğimiz eserde bazen –mAz geniş zaman ekinin İngilizcede çeşitli biçimlerde denklik bulduğu görülmüştür. Fiilden türetilmiş sıfat, zarf fiil, bazen de bambaşka ad yapılarında denklik bulmuştur. Aşağıdaki örneğin İngilizce çevirisinde ise İngilizce dilinde kalıp şekilde yer etmiş olan ve bu anlamda bir bakıma deyim sayabileceğimiz bir ifade şeklinde karşımıza çıkmaktadır :

Aşağıda çevirisi verilen örnekte ‘‘cevaplar verilmez’’ ifadesi ‘‘cevap yok’’ anlamına gelen ‘‘no answer’’ ifadesiyle karşılanmaktadır:

305. ‘‘Cevaplar verilmez...’’ (syf:143)

‘‘No answer...’’ (syf:142)

- 3) İncelediğimiz eserde bazen –mAz geniş zaman ekinin İngilizcede çeşitli biçimlerde denklik bulduğu görülmüştür. Fiilden türetilmiş sıfat, zarf fiil, bazen de bambaşka ad yapılarında denklik bulmuştur. Sıfat olarak görünen:

İngilizcede ‘‘dayanılmaz’’ kelimesini ‘‘beyond endurance’’ ifadesi karşılamaktadır.

306. ‘‘Bundan sonraki hayatım nasıl dayanılmaz bir işkence olacak?’’ (syf:42)

‘‘How will the rest of my life be beyond endurance?’’ (syf: 37)

İncelenen eserden alınan cümlede ‘‘birbirine uymaz saatler’’ yerine ‘‘farklı çalışan saatler’’ şeklinde bir çeviriye gidilmiştir:

307. ‘‘Çok manasız kaprislerim, birbirine uymaz saatlerim vardır...’’ (syf:77)

‘‘I have quite vain caprices and different working hours.’’ (syf:74)

Eserden alınan örnekte geçen ‘‘anlaşılmaz’’ ifadesi cümlelerin İngilizce çevirisinde kullanılmamış; sadece ‘‘birkaç kelime mırıldandı’’ ifadesine yer verilmiştir:

308. ‘‘Sonra büyük bir gayret sarf ederek başını karısına ve kızına çevirdi, anlaşılmaz birkaç kelime mırıldandı, yüzünü buruşturarak birtakım işaretler yaptı.’’ (syf:38)

‘‘Then, trying quite hard, he headed to his wife and daughter, murmured a few words, grimaced and made some gestures.’’ (syf:33)

“*Mukavemet edilmez*” ifadesi günümüz Türkçesinde karşımıza çok sık çıkan bir ifade olmadığından dolayı cümlelerin İngilizceye çevirisinde “*karşı konulmaz*” anlamına gelen “*irresistible*” kelimesi kullanılmıştır:

309. “*İçimde mukavemet edilmez bir merakın gitgide büyüdüğünü hissediyorum.*”
(syf:39)

“*I felt an irresistible wonder growing inside me.*” (syf:34)

“*Duyulur duyulmaz*” ifadesi “*güç bela duyulacak*” ya da “*neredeyse duyulamayacak*” şeklinde çevirisinin yapılabileceği “*a hardly audible*” tamlamasıyla karşılanmış ve anlam bir zarf ile sağlanmıştır:

310. “*Raif Efendi tekrar dudaklarını kımıldattı. Duyulur duyulmaz bir sesle:*” (42)

“*Raif Efendi again moved his lips, with a hardly audible voice:*” (syf:36)

311. “*Bütün okuduğum kitaplar, Misel Zevako'lar, Jül Vern'ler, Aleksandr Duma'lar, Ahmet Mithat Efendi'ler, Vechi Bey'ler kafamda silinmez şekilde yer tutmuşlardı.*”
(syf:45)

“*All the books I have read, of Michel Zevaco, Jules Verne, Alexandre Dumas, Ahmet Mithat Efendi, Vechi Bey, had an indelible place in my mind.*” (syf:40)

312. “*Asıl büyük ve affedilmez haksızlığı sana karşı yaptıktan sonra hiçbir şeyi düzeltmek istemiyorum.*” (syf:155)

“*After being greatly and inexcusably unjust to you, I don't want to put anything right.*” (syf:154)

Aşağıdaki örnekte “*anlaşılmaz*” kelimesinin İngilizceye çevirisi “*gizemli*” kelimesi ile sağlanmıştır:

313. “*Hülasa arkadaş olduğum kimseler için pek müziç ve anlaşılmaz bir mahlukum...*”
(syf:77)

“*In short, my friends find me so annoying and mysterious.*” (syf:74)

İngilizcede anlam tamamen bağlamdan çıktığından dolayı yine “*anlaşılmaz*” kelimesi kullanılmasına rağmen buradaki anlam bağlamdan ötürü farklı olduğu için farklı bir kelime

seçilmiştir. Bunun temel nedeni İngilizcede her ifade için o anlama karşılık gelen birden fazla kelimenin olmasıdır:

314. ‘‘İnsan, bilhassa kadın ve erkek münasebetleri o kadar karmakarışık ve arzularımız, hislerimiz o kadar anlaşılmaz ve bulanık ki, hiç kimse ne yaptığını bilmiyor ve akıntıya kapılıp gidiyor.’’ (syf:92-93)

‘‘Human relations, especially of men and women are so chaotic; and our desires, feelings are so inexplicable and foggy that nobody knows what to do and they drift with the tide.’’ (syf:90)

315-316. ‘‘Eskiden her insan hakkında, hiçbir esasa dayanmadan , sırf mukavemet edilmez bir hissin, bir peşin hükmün tesiriyle nasıl: ‘‘Bu beni anlamaz!’’ demişsem, bu sefer bu kadın içini gene hiçbir esasa dayanmadan, fakat o yanılmaz ilk hisse tabi olarak: ‘‘İşte bu beni anlar!’’ diyordum...’’ (syf:83)

‘‘Formerly, for no reason but based upon just an irresistible feeling, that's prejudice, I thought nobody might understand me. However this time, again motivelessly but with that unfailing first sense, I guessed this woman would understand me.’’ (syf:80)

4) İncelediğimiz eserde rica anlamına gelen –mAz geniş zaman ekinin İngilizcede çeşitli biçimlerde denklik bulduğu görülmüştür. ‘‘Modal’’ ile sağlanan kısmi denklik:

317. ‘‘Bugün gitmesen olmaz mı?’’ (syf:130)

‘‘Could you possibly not go today?’’ (syf:128)

318. ‘‘Sadece Raif desem olmaz mı?’’ (syf:78)

‘‘May I just say Raif?’’ (syf: 75)

5) İncelediğimiz eserde bazen –mAz geniş zaman ekinin İngilizcede çeşitli biçimlerde denklik bulduğu görülmüştür. Fiilden türetilmiş sıfat, zarf fiil, bazen de bambaşka ad yapılarında denklik bulmuştur. Zarf olarak görünen:

Aşağıda çevirisi verilen cümlede iki cümlede ‘‘hiç olmazsa’’ anlamı İngilizcede bir zarf görevi gören ‘‘at least’’ ile verilmiştir:

319. ‘‘Fakat bir müddet, hiç olmazsa bir gün geri bırakamaz mısınız?’’ (syf:40)

‘‘But can't you put it off for a while at least for one day?’’ (syf: 35)

320. ‘‘Fakat bazı hususların anlaşılması için, hiç olmazsa birkaç sahifenin, hayatımın en manasız devresi olan bu günlere tahsis edilmesi lazım.’’ (syf:138)

‘‘I'd prefer not to mention any of the following ten years but in order to understand some points, I need to write at least a few pages about these the most senseless period of my life.’’ (syf:137)

Aşağıdaki cümlelerin çevirisi yapılırken yazar ‘‘hiç olmazsa’’ ifadesini cümleye koymadan çevirisini yapmıştır:

321. ‘‘Zavallılar çalgılarının gürültüsü ile hiç olmazsa patronu neşelendirmek istiyorlar...’’ (syf:96)

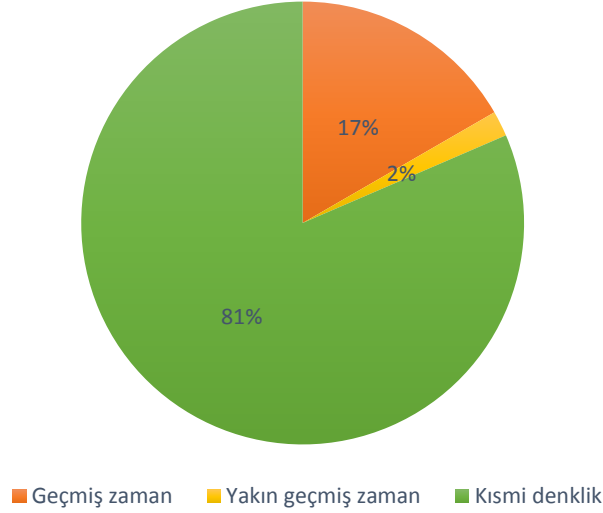
‘‘The poor band over there wants to cheer up the boss by the noisy sounds of their instruments...’’ (syf:94)

5.3 –(I)rdI Ekinin Yapısal Ve Anlamsal Eşdeğerlilik Ve Denklik İlişkisi

İncelenen eserden alınan örneklerin oluşturduğu bütünceden alınan bulgulara göre üçüncü sırada geniş zamanın hikayesi olan –(I)rdI eki toplam 54 (yaklaşık %13) kez kullanılmış olup İngilizcede en fazla kısmi denklik veya sıfır denklik bulmuştur. İngilizcede kısmi denklik sağlanan geniş zaman hikâyesi –(I)rdI eki 44 örnekte görülmüştür ve bu durumda bütün bulguların %81’ini kapsamaktadır. Buna ek olarak geçmiş zamanda 9 (yaklaşık %17) ve son olarak yakın geçmiş zamanda (present perfect tense) sadece 1 (yaklaşık %2) örnek denklik bulmuştur. Sonraki alt bölümlerde elde edilen bu denklikler anlamsal olarak eğitbilimsel açıdan tek tek incelenecektir.

Kürk Mantolu Madonna adlı eserde geniş zaman hikâyesinin –(I)rdI ekin İngilizcede veriliş biçimleri aşağıdaki şekilde gösterildi.

Şekil 4: -(I)rdI Ekinin İngilizce Denklikleri

5.3.1. Geçmiş Zaman (Simple Past) Denklığı

- 1) Bir olayın anlatımında kullanılan geniş zaman hikâyesinin -(I)rdI eki ve aynı işlevi gören, İngilizcede konuşulduğu andan önce gerçekleşmiş olan eylemi veya oluşu ifade eden geçmiş zamanda denklığını aşağıdaki örneklerle gösterebiliriz:

İncelenen eserden alınan örnek cümle tür bakımından bağımlı sıralı bir cümledir iki cümlelerin öge ortaklığı bulunmaktadır. Özneleri ortak olduğu için ilk yükleme -dI eki kullanılan eklenmemiş sadece ikinci yüklem sonuna konmuştur yani yüklem aslında ‘yürür-dük’ şeklindedir. Cümlelerin İngilizceye çevirisinde de iki yüklem tek bir özneye bağlı olduğunu görmekteyiz:

322-323. ‘Gerçi bazı akşamlar daireden beraber çıkarak evine kadar yürür, hatta bazen içeri de birlikte girerek, kırmızı mobilyalı misafir odasında birer kahve içerdik.’ (syf:23)

‘‘Actually, on some evenings, leaving the office we walked home and in together; drank coffee in the guest room with red furniture.’’ (syf:17-18)

Aşağıdaki bağımsız sıralı cümlede herhangi bir öge ortaklığı görmemekteyiz fakat sıralı olmasından dolayı yine -dI eki ilk yüklem eklenmemiştir biz bunu cümleyi okuduğumuzda cümleden çıkarmaktayız ve cümlelerin İngilizce çevirisinde de farklı öznelerle bağlı iki farklı yüklem görmekteyiz:

324-325. ‘Fakat bu anlar çabucak geçer, çocuğunun manasız kırıltısı, yersiz bir gülüşü ile sanki aradaki boşluk birdenbire kendini gösteriverirdi.’ (syf:28)

“However these moments passed in a flash, the gap seemed like to show up suddendly with her pointless swagger or ill-timed laugh.” (syf:22)

İncelenen eserde yine özne ortaklığı olan bağımlı sıralı cümle örneği görmekteyiz ve İngilizce çevirisinde de aynı şekilde özne ortaklığı bulunmaktadır:

326-327. ‘‘Babam bu kadar okumama kızar, bazen romanları alıp atar, bazen geceleri odama ışık verdirmezdi.’’ (syf:45)

‘‘My father got annoyed with my reading so much; sometimes he threw away the novels and gave no light to my room at night.’’ (syf:40)

328. ‘‘Ben Şarklıları başka türlü düşünür zannederdim!’’ (syf:103)

‘‘I thought Eastern people think in another way.’’ (syf:101)

2) Belirli geçmişte bir olay anlatımı işlevini üstlenen –(I)rdI eki ve İngilizcede geçmiş zaman denkliliğini aşağıdaki örnekte gösterebiliriz:

329. ‘‘ ‘Nasılsın hanım, bugün çok yoruldu mu?’ diye sorar, bazen onu karşısına alarak çocukların sınıf geçme vaziyeti, yaklaşan bayramın masrafları hakkında konusurdu.’’ (syf:28)

‘‘He would sometimes ask her: “How are you, my lady? Are you too tired today?”. Sometimes he sat in front of her and talked about children’s school grades or the costs of upcoming feasts.’’ (syf:22)

3) Belirli geçmişte gerçekleşmesi muhtemel veya gerçekleşmesi koşullara bağlı bir hareketi bildiren; bir hareketin gerçekleşmesi için ihtimal bulunmadığı halde bir şeyin olabileceğini sanma, hayal etme, hüsnükuruntu aktaran –(I)rdI eki ve aynı işlevi gören İngilizce geçmiş zaman denkliliği aşağıdaki örnekte verilmiştir:

330. ‘‘Onun evvela nasıl korkup çırpınacağı, sonra, önümde tir tir titreyen insanları, mağaradaki emsalsiz zenginliği görünce nasıl büyük bir hayrete düşeceğini ve nihayet yüzümü açınca, saklayamadığı bir sevinçle nasıl haykırarak boynuma atılacağını tasavvur ederdim.’’ (syf:45)

‘‘I imagined how she'd become afraid and flutter at first; then how she'd be amazed when she saw the trembling people in front of me, the unprecedented wealth in the

cave; and how she would embrace me, screaming with a joy she could not hide.”
(syf:40)

5.3.2. Yakın Geçmiş Zaman (Present Perfect) Denkliği

Konuşulduğu andan önce gerçekleşmiş fakat zamanı net olmayan bir hareketi ifade eden geniş zaman hikâyesinin –(I)rdI eki ve aynı işlevi gören İngilizce yakın geçmiş zaman denkliğini aşağıdaki örneklerle gösterebiliriz:

331. ‘‘Zaten çocukluğumdan beri saadeti israf etmekten korkar, bir kısmını ilerisi için saklamak isterdim...’’ (syf: 69)

‘‘Moreover, since my childhood I’ve been afraid of wasting any happiness, and I have wanted to save some for the future.’’ (syf:66)

5.3.3. Kısmi Denklik

- 1) İncelediğimiz eserde geniş zaman hikâyesi –(I)rdI eki ve aynı işlevi gören yapıların İngilizcede çeşitli biçimlerde denklik bulduğu görülmüştür. En sık karşılaşılan denklik türü olan ‘‘modal’’ adını verdiğimiz ‘‘kip belirteçleriyle’’ yapılan kısmi denklik örneklerini şu şekilde gösterebiliriz:

İngilizcede geçmişte sürekli tekrar eden olaylar ‘‘would’’ ve ‘‘could’’ yapılarıyla ifade edilir. İncelenen eserden alınan örneklerde de bu yapıların karşımıza sıklıkla çıktığı görülmektedir:

332-333. ‘‘Tercüme edilecek yazılar bir odacı ile evine gönderilir ve birkaç saat sonra aldırılırdı.’’ (syf:16)

‘‘The texts to be translated would be sent to his home and collected by a porter after a few hours.’’

334. ‘‘Bunu ikide birde yüzüne vurmaktan da çekinmezler, birkaç gün yokluktan sonra her gelişinde adamcağızı: "Nasıl? İnşallah artık bitti ya?" diye iğneli geçmiş olsunlarla karşılarlardı.’’ (syf:16)

‘‘They didn't even hold off from constantly taunting him. After his absence for some days they would welcome him with barbed get well wishes saying: ‘So, it is over now, isn't it?’’’ (syf:10)

335-336. ‘‘Ara sıra: ‘Bizim kız Riyaziyeden gene kırık numara almış!’ der hemen sonra laflı değiştirirdi.’’ (syf:23)

“Sometimes, he would say: “My daughter, once more got forty per cent in Arithmetic.” And then suddenly he would shuffle.” (syf:18)

337. ‘Konusmalarına dikkat ederdim.’ (syf:24)

“I would pay attention to their talking.” (syf:18)

338. ‘Konusurken insanın yüzüne sabit gözlerle bakar ve bu esnada gözlerinin içinde: ‘Yahu, sizin söyledikleriniz de laf mı? Siz ne bilirsiniz sanki?’ diyen bir tebessüm dolaşırdı.’ (syf:25)

“While he was talking he would look at another's face steadily and at that time, in his eyes a smile appeared saying: 'For God's sake! What you speak is all nonsense! What do you know, I wonder?' ” (syf:19)

Aşağıdaki örnek İngilizceye çevrilirken ‘yüzü ciddileşir’ ifadesi ayrı bir fiille karşılanmamış bunun yerine ‘ciddi bir şekilde bağırırdı’ ifadesi yer almış ve iki yüklem anlama tek yüklemle verilmiştir:

339. ‘Halbuki o halinde bile beni görünce derhal yüzü ciddileşir:’ ‘Ne dolaşıyorsun buralarda?..’ diye bağırırdı.’ (syf:138)

“Whereas even at that situation when he sees me, he’d seriously shout at me: ‘Why are you wandering around here?’ ” (syf:136)

340-341. ‘İstanbul’daki Sanayii Nefise Mektebi’ne girmek ara sıra aklımdan geçer ve bana tatlı hayaller kurdururdu.’ (syf:44)

“Sometimes, entering the Academy of Fine Arts would cross my mind and I’d have sweet daydreams.” (syf:39)

342-343. ‘Yatağın üzerine yüzükoyun yatarak kitabı önüme açar, yanı başıma eski ve kalın lügat kitabını kor, saatlerce kalırdım.’ (syf:49)

“Lying face down on the bed, I would open the book in front of me; put the old and thick dictionary next to me, and I would stay here for hours.” (syf:45)

344. ‘Çok kere lügat aramaya bile tahammül edemez, cümlelere karineyle mana vererek geçerdim.’ (syf:49)

“Many times, I could not tolerate even looking in the dictionary; I would predict the meaning and go on reading.” (syf:45)

Aşağıdaki cümle İngilizceye çevrilirken sebep-sonuç anlamı “so...that” kalıbı kullanılarak verilmiştir:

345. “Tabiatımda manasız denilecek kadar ileri giden bir çekingenlik vardı ki, çok kere etrafım tarafından yanlış anlaşılmana, aptal yerine konmama sebepten ve beni üzdi.” (syf:44)

“I was characteristically so shy that many times people misunderstood and made a fool of me and this would sadden me...” (syf:39)

346. “Sınıfta arkadaşlarımın yaptığı bir kabahat daima benim üzerime atıldığı halde ben kendimi bir kelime ile olsun müdafaya cesaret edemez, eve döndüğüm zaman bir kenara saklanıp ağladım.” (syf:44)

“Although in class, the blame of something done wrong by my friends would be put on me. I couldn't say anything and dare to defend myself. When I got home, I d hide in a corner and cry.” (syf:39)

2) Geçmişte sıralı olarak veya aynı anda yaşanmış olayları Türkçede –İrdİ eki ile ifade ederiz ve İngilizcede “would” ve “could” yapıları buna karşılık olarak denklik bulmaktadır. Aşağıdaki birçok örnekte de bu kullanıma rastlamaktayız:

347-348. “Bazen büyük kızına gözlerini diker, ondan bir şeyler, sıcak, tatlı bir şeyler bekler gibi dururdu.” (syf: 28)

“Occasionally, he d stare at his eldest daughter and wish her tell him warm, sweet words.” (syf:22)

349-350. “Bazen pansiyon müşterilerinden biri gider, açılan odaya hemen bir başka misafir gelirdi.” (syf: 48)

“Sometimes, one of the hostel customers would go and another guest would come to the empty room soon.” (syf: 43)

351-352. “Sabahları odamı düzelten hizmetçi kız bile benimle siyasetten konusmaya kalkar, boş zamanlarında derhal gazetesini okumaya koyulurdu.” (syf:48)

“Even the maid girl who tidied up my room in the mornings would try to talk to me on politics, and in her spare times she would immediately start reading her newspaper.” (syf:43)

353-354. “Onun da kendine göre ateşli kanaatleri vardı ve bunlardan bahsederken yüzü büsbütün kızarır, yumruğunu sıkarak havada sallardı.” (syf:48)

“She also had her own fervent thoughts, and while she was talking about them, her face would become all reddened, she would clench her fist and wave it in the air.” (syf:43)

355-356. “Ekseriya öğleden sonraları büyük caddelerde, kalabalığın içinde dolaşır, yüzlerinde çok mühim işler yapmış insanlara mahsus bir ciddilikle evlerine dönen veya bir erkeğin koluna asılarak baygın gözleriyle etrafa tebessüm saçıyan kadınları ve yürüyüşlerinde hâlâ asker adımlarını muhafaza eden erkekleri seyrederdim.” (syf:48-49)

“In the afternoons, I would wander around the big streets, in the crowd; watch women returning home with a seriousness on their faces, like those of people who had done very important work or in a man's arms smiling around with their unconscio eyes; and men who still kept their soldier steps on their walks.” (syf:44)

357-358. “ ‘Nasılsın hanım, bugün çok yoruldu mu?’ diye sorar, bazen onu karşısına alarak çocukların sınıf geçme vaziyeti, yaklaşan bayramın masrafları hakkında konuşurdu.” (syf:28)

“He would sometimes ask her: ‘How are you, my lady? Are you too tired today.’ Sometimes he sat in front of her and talked about children’s school grades or the costs of upcoming feasts.” (syf:22)

359. “Diğer memurlara karşı daima daha ihtiyatlı olan ve her biri bir türlü iltimasa dayanan bu gençlerden fena bir mukabele görmekten çekinen arkadaşımın, kendisine asla mukabeleye cesaret edemeyeceğini bildiği Raif Efendiyi bu kadar hırpalaması, birkaç saat geciken bir tercüme için kıpkırmızı kesilerek bütün binaya duyuracak şekilde bağırması gayet kolay anlaşılabilirdi.” (syf:16)

“My friend was always wary of other officials and he hesitated to be reciprocated by these young men, each of whom relied on favoritism. He knew Raif Efendi would never

dare to react to him. So, his treating him roughly for a translation given in a few hours late, making him blush deeply by shouting at him and heard by the whole building, could be easily discerned.'' (syf:10)

- 3) Belirli geçmişte gerçekleşmesi muhtemel veya koşullara bağlı bir hareketi bildiren; bir hareketin gerçekleşmesi için ihtimal bulunmadığı halde bir şeyin olabileceğini sanma, hayal etme, teklif sunma ve hüsnükuruntu aktaran –(I)rdI eki ve aynı işlevi gören İngilizce kısmi denkliliği aşağıdaki örneklerde görülmektedir:

360. 'Ne kadar isterdim... Başka türlü olmayı ne kadar isterdim...' (syf:115)

'I'd like so much to be other than what I am.''' (syf:113)

361. 'Seninle aramızdaki yakınlaşmanın bir hududu, bir sonu olmamasını ne kadar isterdim.''' (syf:116)

'How much I'd like to have no limit or no end in our relationship.''' (syf:114)

362. 'Sahiden böyle bir anneniz olmasını ister miydiniz?'' (syf:57)

'Would you really like to have mother like that?'' (syf: 53)

363. 'Küçük bir ümidim olsa, dünyada en sevmediğim bu yazmak işine kalkışır mıydım?'' (syf:43)

'If I had little hope, would I attempt to write, something I don't enjoy at all in my life?'' (syf: 37)

364. 'Böyle bir adam, önünde bütün küçüklüğü ile çırpınan birine karşı taş gibi durmaktan başka ne yapabilirdi?'' (syf:19)

'What else could such a man do for someone that flitters with all his smallness in front of him instead of standing like a stone?'' (syf:13)

365. 'Bu hülyalar, hareketlerimle büyük bir tezat teşkil edecek kadar cesurca ve genişti: Okuduğum sayısız tercüme romanlarındaki kahramanlar gibi, her sözüme tereddütsüz itaat eden maiyetimle beraber ortalığı kasıp kavurduğum, bir mahalle ötede oturan ve içimde şeklini pek tayin edemediğim tatlı arzular uyandıran Fahriye ismindeki bir kızı, yüzümde bir maske ve belimde çifte tabancalarla, dağlardaki muhteşem mağarama kaçırdığım olurdu.'' (syf:45)

“These were brave dreams and comprehensive enough to contrast with my acts: Like the heroes in the numerous translation novels I've read; I'd set the Thames on fire with my servitors that obeyed my every word without hesitation, and with a mask on my face and double guns in my waist, I'd abduct a girl, Fahriye, who lived on the next street, for whom I had an undefinable desire, into my amazing cave in the mountains.” (syf:39-40)

366-367-368-369. “Bazen büyük kâşifler gibi Afrika'da gezer, yamyamlar arasında görülmemiş maceralar geçirir, bazen meşhur bir ressam olur ve Avrupa'yı dolaşırdım.” (syf:45)

“Sometimes I'd travel around in Africa like great explorers and experience unseen adventures among cannibals; sometimes I'd be a famous artist and travel across Europe.” (syf:40)

370. “Evet... Hem nasıl isterdim!” (syf:57)

“Yes... rather, I would!” (syf: 53)

371. “İçeride bir insan canıyla uğraşırken onun yakınlarından birine kirli bir havlu ve eski bir çatal uzatmak pek münasebetsiz bir şey olurdu.” (syf:37)

“Handing a dirty towel and an old fork to someone would be inappropriate, while another one inside was trying to be well.”

372. “Kadın üç adım gitmeden beni yakalardı.” (syf:60)

“The woman would catch me before I went three steps.” (syf:56)

4) Belirli geçmişte gerçekleşmesi muhtemel bir eylemin anlatımında geniş zamanın hikâyesi –(I)rdI eki İngilizcede yeterlilik bildiren fiillerde ortaya çıkıyor. Bu durumda İngilizcede fiil çekimi “*might/could/should/would have + verb3*”(modals + verb3) yapısı ile sağlanmaktadır. Belirli geçmişte gerçekleşmesi muhtemel veya gerçekleşmemiş eylemin anlatımında kullanılan –(I)rdI eki ve İngilizcede kısmi denklığı aşağıdaki örneklerle gösterilmiştir:

373. “Yoksa size çok gülerlerdi.” (syf:71)

“Otherwise they would have laughed at you a lot!” (syf: 68)

374. “Bunun sebebi herhalde, “ Bu öyle olmayabilirdi!” düşüncesi, yoksa insan mukadder telakki ettiği şeyleri kabule her zaman hazır.” (syf: 145)

“I guess the reason for that was, the thought inside “Things might have not turned out like that!”, or else a man is always ready to accept what he considers destined.” (syf:144)

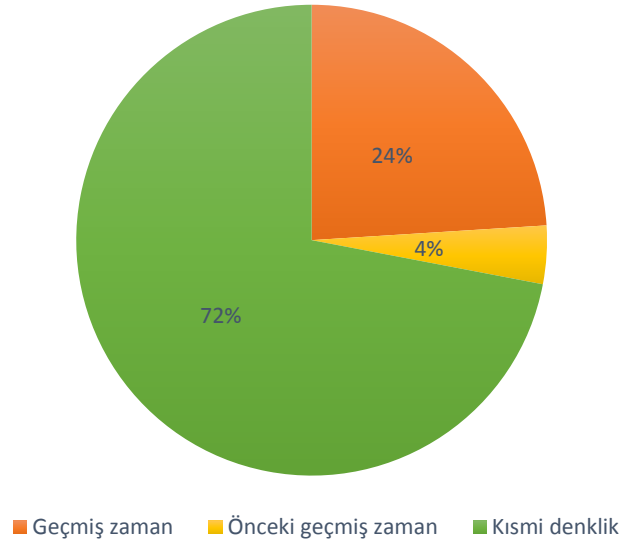
375. “Bunların hayatım üzerinde bu kadar müthiş tesirleri olabileceği aklıma gelir miydi?” (syf:43)

“The previous and maybe this restful life of mine might have been going on now...” (syf: 38)

5.4. –mAzdI Ekinin Yapısal Ve Anlamsal Eşdeğerlilik Ve Denklik İlişkisi

Geniş zaman hikâyesi –mAzdI eki geniş zaman –mAz ekinin işlevini belirli geçmişe aktarmaktadır. Kürk Mantolu Madonna adlı eserde geniş zaman hikâyesi –mAzdI ekinin İngilizcede veriliş biçimi aşağıdaki şekilde gösterilmiştir.

Şekil 5: -mAzdI Ekinin İngilizcedeki Denklikleri

İncelenen eserde bütüncüyü oluşturan örneklerde en fazla karşımıza çıkan dördüncü yapı olan –mAzdI eki toplam 25 defa kullanılmış olup İngilizcede en fazla kısmi denklik veya sıfır denklik bulmuştur. –mAzdI ekinin diğer eklerin kullanımına oranı ise toplam bulguların yaklaşık %6’sını oluşturmaktadır. İngilizcede 18 örnek (yaklaşık %72) oranıyla kısmi denklik veya sıfır denklik sağlamıştır. Buna ek olarak İngilizcede geçmiş zaman olarak çevrilen geniş zaman –mAzdI eki 6 örnekte ortaya çıkmış ve bu durumda bütün bulguların yaklaşık %24’ünü kapsamaktadır. Son olarak en az önceki

geçmiş zamanda (past perfect tense) sadece 1 (yaklaşık %4) örnek denklik bulmuştur. Sonraki altbölümlerde elde edilen bu denklikler anlamsal olarak eğitbilimsel açıdan tek tek incelenecektir.

5.4.1. Geçmiş Zaman (Simple Past) Denkliği

- 1) Geçmiş bir olay anlatımında hareketin devamlılığını ifade ederken geniş zaman olumsuz ekinin kesinliğini belirli geçmişe aktaran –mAzdl eki ve İngilizce geçmiş zaman denkliği aşağıdaki örneklerde verilmiştir:

376. ‘‘Babam bu kadar okumama kızar, bazen romanları alıp atar, bazen geceleri odama ışık verdirmezdi.’’ (syf:45)

‘‘My father got annoyed with my reading so much; sometimes he threw away the novels and gave no light to my room at night.’’ (syf:40)

Yukarıdaki cümlelerin İngilizce çevirisinde ‘ışık verdirmezdi’ anlamını vermek için ‘‘gave no light’’ ifadesi kullanılmış; olumsuzluk anlamı kelimenin başına gelen ‘‘no’’ ile sağlanmıştır.

377. ‘‘Bunu ikide birde yüzüne vurmaktan da çekinmezler, birkaç gün yokluktan sonra her gelişinde adamcağızı: "Nasıl? İnşallah artık bitti ya?" diye iğneli geçmiş olsunlarla karşılarıydı.’’ (syf:16)

‘‘They didn't even hold off from constantly taunting him. After his absence for some days they would welcome him with barbed get well wishes saying: ‘So, it is over now, isn't it?’’’ (syf:10)

378. ‘‘Bir sarhoşluk gecesinin sabahındaki sahneye bu kadar kıymet vermek doğru olamazdı.’’ (syf:123)

‘‘The morning of a night that we were both drunk was not worth taking into account so much.’’ (syf:121)

Aşağıda incelenen kitaptan alınan örnek İngilizceye çevrilirken olumsuzluk anlamı ‘‘nothing’’ kelimesiyle cümleye verilmiştir:

379. ‘‘Hayır, bu kâğıdın benimle bir alakası olamazdı...’’ (syf:133)

‘‘No, this paper had nothing to do with me.’’ (syf:131)

İncelenen eserden alınan fiil cümlesi İngilizceye çevrilirken cümleye Türkçede fiilin verdiği anlam sıfat ile sağlanmıştır:

380. *‘‘Daima onun gibi bir desteğe muhtaçtım. Bunlardan mahrum olarak yaşamam mümkün olamazdı.’’* (syf:142)

‘‘I always needed support like hers without which it was impossible to live.’’ (syf:141)

- 2) Geçmiş bir olay anlatımında hareketin veya düşüncenin gerçekleşmediğini ifade ederken geniş zaman olumsuz ekinin kesinliğini belirli geçmişe aktaran –*mAzdI* eki ve İngilizce geçmiş zaman denklığı aşağıdaki örneklerde verilmiştir:

Aşağıdaki örnekte –*dI* eki ikinci yüklem sonuna konulmasına rağmen her iki yüklemi de kapsamaktadır:

381. *‘‘Böyle bir şey hem elimden gelmez, hem de bir faydası olmazdı...’’* (syf:121)

‘‘This was not within my power or it wouldn’t do any good...’’ (syf:119)

5.4.2. Önceki Geçmiş Zaman (Past Perfect) Denklığı

Konuşulduğu andan önce gerçekleşmiş olan iki eylemden veya oluştan önce olanı ifade eden, bir olayın anlatımında kullanılan geniş zaman hikayesi –*mAzdI* ekinin İngilizcede önceki geçmiş zamandaki denklığını aşağıdaki örnekle gösterebiliriz:

382. *‘‘Raif efendinin bu neviden bir defteri olacağı aklıma bile gelmezdi.’’* (syf:39)

I hadn’t dreamt that Raif Efendi had that kind of notebook.’’ (syf:34)

5.4.3. Kısmi Denklik

- 1) İncelediğimiz eserde geniş zaman hikâyesi –*mAzdI* eki ve aynı işlevi gören yapıların İngilizcede çeşitli biçimlerde denklik bulduğu görülmüştür. Belirli geçmişte –*mAzdI* eki ile anlatılan eylemin devamlı gerçekleşmemesi, yapılmaması anlatımında kullanılan İngilizcede en sık karşılaşılan denklik türü olan ‘‘*modal*’’ adını verdiğimiz ‘‘*kip belirteçleriyle*’’ yapılan kısmi denklik örneklerini şu şekilde gösterebiliriz:

383. *‘‘Kendisiyle gündelik ihtiyaçlardan ve para meselelerinden başka bir şey konuşmazlardı; çok kere bunları da Mihriye hanım vasıtasıyla halletmeyi tercih ediyorlardı.’’* (syf: 26-27)

“They would talk with him about nothing, but just for daily needs or money matters, which many times they preferred to deal with through Mihriye hanım.” (syf:21)

384. “Raif Efendi, ara sıra hastalanır ve daireye gelemezdi.” (syf:16)

“Sometimes, Raif Efendi would get sick and couldn't come to the office.” (syf:10)

385. “Hasta zamanlarında da işini ihmal etmezdi.” (syf:16)

He would never neglect his work when he was ill. (syf:10)

386. “Hiçbir şey beni, hakkımdaki bir kanaati düzeltmek mecburiyeti kadar korkutmazdı.” (syf:44)

“Nothing would scare me as much as when I had to correct a bad thought about myself.” (syf:39)

387. “Çok kere lügat aramaya bile tahammül edemez, cümlelere karineyle mana vererek geçerdim.” (syf:49)

“Many times, I could not tolerate even looking in the dictionary; I would predict the meaning and go on reading.” (syf:45)

388. “Sınıfta arkadaşlarımın yaptığı bir kabahat daima benim üzerime atıldığı halde ben kendimi bir kelime ile olsun müdafaaya cesaret edemez, eve döndüğüm zaman bir kenara saklanıp ağlardım.” (syf:44)

“Although in class, the blame of something done wrong by my friends would be put on me. I couldn't say anything and dare to defend myself. When I got home, I'd hide in a corner and cry.” (syf:39)

- 2) Geçmiş bir olay anlatımında hareketin devamlılığını ifade etmek yerine geniş zaman olumsuz ekinin kesinliğini belirli geçmişe aktaran –mAzdI eki ve İngilizcedeki kısmi denkliliği aşağıda örneklendirilmiştir:

389. “Yoksa seni davet etmeye cesaret edemezdim.” (syf:9)

“Or else, I wouldn't dare to invite you!” (syf:3)

390. ‘‘Bu soluk yüz, bu siyah kaşlar ve onların altındaki siyah gözler; bu koyu kumral sa lar ve asıl, masumluk ile iradeyi, sonsuz bir melal ile kuvvetli bir şahsiyeti birleştiren bu ifade, bana asla yabancı olamazdı.’’ (syf:51)

‘‘This pale face, these black eyebrows and black eyes below them; this dark auburn hair and actually this expression; combining innocence and willpower, an endless tedium and a strong personality, could never be a stranger to me.’’ (syf:47)

391. ‘‘Hiçbir zaman başımı eğip yalvarmaya gidemezdim.’’ (syf:121)

‘‘I’d never go to beg her to lower my head.’’ (syf:119)

392. ‘‘B yle bir şey hem elimden gelmez, hem de bir faydası olmazdı...’’ (syf:121)

‘‘This was not within my power or it wouldn’t do any good...’’ (syf:119)

Türkçesinde ‘‘olamazdı’’ şeklinde yer alan ifade İngilizceye ‘‘olurdu’’ şeklinde  evrilmiş ve cümleye olumsuzluk anlamı kullanılan sıfatlarla verilmiştir:

393. ‘‘Bu anda ona ait b t n işler bitmiş olacağına göre, benim yeryüzünde bulunuşum kadar gülünç, sebepsiz bir şey olamazdı...’’ (syf:126)

‘‘At that moment, as well was done for her, it’d be so ridiculous, reasonless for me to be on earth.’’ (syf:124)

394. ‘‘Bundan daha güzel bir ayrılık olamazdı.’’ (syf:137)

‘‘There could be no better parting than this.’’ (syf:135)

3) Geçmişte gerçekleşmesi muhtemel fakat gerçekleş(e)memiş olaylar, durumlar, niyet ve düşünceler ifade edilirken kullanılan –mAzdI eki ve İngilizcedeki kısmi denkliği aşağıda örneklendirilmiştir:

395. ‘‘Elimden gelen ancak kaçmaktı, onu da şimdi yapamazdım.’’ (syf:60)

‘‘Escaping was the least I could do, but I couldn’t do it now.’’

Aşağıda verilen  rneğin İngilizce  evirisindeki olumsuzluk anlamı cümleye ‘‘nothing’’ ifadesi ile verilmiştir:

396. ‘‘Bunu yapamazdım.’’ (syf:80)

‘‘I could do nothing about that.’’ (syf:76)

397. ‘‘Bunun tekerrürünü beklemek doğru olmazdı.’’ (syf:84)

‘‘To expect another would not be right.’’ (syf:81)

398. ‘‘Birisi bana: ‘‘Senin baban iyi bir adam mıydı?’’ diye sorsa, verecek cevap bulamazdım.’’ (syf:137-138)

‘‘If someone were to ask me, ‘Was your father a good man?’ , I could not find an answer.’’

- 4) Geçmişte bir şarta bağlı olarak gerçekleşmiş fakat pişmanlık içeren olay, durum, niyet ve düşünceler ifade edilirken kullanılan geniş zamanın olumsuzluk eki –mAzdI ve İngilizcedeki kısmi denkliği aşağıda örneklendirilmiştir:

İncelenen eserden alınan cümlelerin İngilizceye çevirisi yapılırken İngilizcede koşul/şart cümlesi olarak geçen ve ‘‘if clauses (conditionals)’’ adı verilen bu yapının mixed type yani karma zaman yapılarıyla oluşturulmuş kısmi denlik örneğini aşağıda görmekteyiz:

399. ‘‘Bilsem anlatmazdım!’’ (syf:131)

‘‘I wouldn’t tell if I had known that!’’ (syf:129)

- 5) Belirli geçmişte gerçekleşmesi muhtemel bir eylemin anlatımında kullanılan geniş zamanın hikayesi –mAzdI eki İngilizcede yeterlilik bildiren fiillerde ortaya çıkıyor. Bu durumda İngilizcede fiil çekimi ‘‘might/could/should/would have + verb (modals + verb3)’’ yapısı ile sağlanmaktadır. Belirli geçmişte gerçekleşmesi muhtemel veya gerçekleşmemiş eylemin anlatımında kullanılan –mAzdI eki ve İngilizcede kısmi denkliği aşağıdaki örneklerle gösterilmiştir:

400. ‘‘Böyle bir vaziyette onunla karşılaşmış olamazdım.’’ (syf:60)

‘‘I could not have met in such a situation.’’ (syf:56)

5.5 –(I)rmIş Ekinin Yapısal Ve Anlamsal Eşdeğerlilik Ve Denklik İlişkisi

Beşinci sırada büyük kısmı kaplayan –(I)rmIş eki toplam 8 kez yaklaşık olarak %2 oranında kullanılmış olup İngilizcede en fazla kısmi denklik veya sıfır denklik bulmuştur. İngilizcede kısmi olarak çevirilen geniş zaman –(I)rmIş eki eserden alınan 6 örnekte görülmüş olup bunun sonucu olarak bütün bulguların yaklaşık %75’ini oluşturmaktadır. Buna ek olarak geçmiş zamanda yalnızca 2 (yaklaşık %25) örnek

denklik bulmuştur. Sonraki altbölümlerde elde edilen bu denklikler anlamsal olarak eğitimbilimsel açıdan tek tek incelenecektir.

Kürk Mantolu Madonna adlı eserde geniş zaman rivayeti *-(I)rmIş* ekinin İngilizcede veriliş biçimleri aşağıdaki şekilde gösterilmiştir.

Şekil 6: *-(I)rmIş* Ekinin İngilizcedeki Denklikleri

5.5.1. Geçmiş Zaman (Simple Past) Denkliği

- 1) Geniş zaman rivayetinin belirsiz geçmişte devamlı olarak yapılan eylemi, sürerlik ifade eden bir ektir, İngilizcede karşılığı geçmişte gerçekleşen eylemi ifade eden geçmiş zamanda bulur. İngilizcede belirsizlik zaman yapılarıyla karşılanmadığı için, bazen belirsizliği ifade eden bağlaç veya ilgeç türünden sözcükler kullanılmaktadır. Asıl işlevi konuşan kişi devamlılık ifade eden eyleme veya oluşa kendisi tanık olmadığını belirtmektir. *-(I)rmIş* geniş zaman rivayeti ekinin incelenen eserde bu kullanıma rastlanmaktadır. Hikaye anlatımında kullanılan geniş zaman rivayeti İngilizcede karşılığını geçmiş zamanda bulmaktadır. Belirsizlik hiçbir unsur ile belirtilmemiştir:

401. "Kendini bildiği en son dakikalarda bile annesine: "Öğrendiğin zaman hayret edeceksin; fakat sonra sen de memnun olacaksın!" gibi anlaşılmas şeyler söyler, bir türlü adamın ismini vermezmiş." (syf:152)

“Even in the last minutes of being conscious, she told her mother something hard to be understood: “You will be amazed when you learn, but then you will be pleased, too!” and never said the man’s name.” (syf:151)

- 2) Aşağıdaki örnekte tezlik fiiliyle oluşturulan cümlede bir eylemin umulmadık bir zamanda aniden gerçekleştiği ifade edilmiştir. Cümle İngilizcede geçmiş zamanda denklik bulmuştur:

402. “Gebeliğin sonlarına doğru sıhhati bozulmaya başlamış, doktorlar doğumu tehlikeli bulmuşlar, bir hayli ilerlemiş olan vaziyete rağmen müdahale etmek istemişler, Maria çocuğa dokunulmasına asla razı olmamış, sonra birdenbire fenalaşmış ve hastaneye yatmış.” (syf:152)

“She became worse and the doctors thought it’d be dangerous for her to give birth and they wanted to intervene; to which Maria never agreed. Then suddenly she worsened and was hospitalized.” (syf:151)

5.5.2. Kısmi Denklik

- 1) İncelediğimiz eserde geniş zaman hikâyesi –(I)rmış eki ve aynı işlevi gören yapıların İngilizcede çeşitli biçimlerde denklik bulduğu görülmüştür. Belirli geçmişte –(I)rmış eki ile anlatılan eylemin yapılmadığını anlatmak için “-miş gibi” anlamında kullanılan İngilizcede en sık karşılaşılan denklik türü olan “as if” bağlacıyla yapılmış kısmi denklik örneklerini şu şekilde gösterebiliriz:

403. “Ona gösterdikleri sevgide, bir angarya savarmış gibi bir acelecilik; onun hastalığıyla alakalarında, bir fıkara gösterilen yalancı merhamet gibi bir özentilik vardı.” (Syf:27)

“They loved him in a haste as if carrying out a duty; they became interested in his illness on a par with the fake mercy felt the poor.” (syf: 21)

404. “Kadın, gayet serbest bir tavırla kolumu yakaladı, öteki eliyle çenemi tuttu, küçük bir çocuğu okşarmış gibi yumuşak bir sesle: ‘Oo, siz sahiden bir genç kız gibi mahcupsunuz!’ dedi.” (syf: 76)

“Grabbing my arm freely with one hand and my chin with the other, she spoke to me softly as if fondling a little child: ‘Oh, you are definitely bashful like a young girl!’ ”

- 2) Belirli geçmişte –(I)rmIş eki ile anlatılan eylemin bir şeye benzetildiğini anlatmak için cümleye ‘‘kadar’’ anlamını veren ve genellikle ‘‘gibi’’ anlamında kullanılan kısmi denklik örneğini şu şekilde gösterebiliriz:

405. ‘‘Çocukluğuna ait bir masal söylermiş kadar tatlı bir sesle: "Dün akşam, hele buraya geldikten sonra, bir an neler ümit etmişim..." (syf:115)

‘‘In a sweet voice like telling a fairy tale of her childhood, she said: 'Last night especially when we came here I expected too much...'’’

- 3) Belirli geçmişte –(I)rmIş eki ile anlatılan eylemin yapıldığını anlatmak için İngilizcede ‘‘modal’’ adı verilen en sık denklik türü olan ‘‘kip belirteçleri’’ ile kısmi denklik sağlanmıştır:

İncelenen eserden alınan aşağıdaki örnek cümlede bir şeyin olabileceğine ihtimal verme yeterlilik fiiliyle sağlanmış ve yapılan çevirisinde ‘‘kip belirteci’’ ile bu anlam sağlanmıştır:

406. ‘‘Bu akşam anladım ki, bir insan diğer bir insana bazen hayata bağlandığından çok daha kuvvetli bağlarla sarılabilmemiş.’’ (syf:124)

‘‘Tonight I realized that a person could attach to another one with much stronger ties than he has done to life.’’ (syf:122)

407. ‘‘Hep: "Sonra öğreneceksin!" dermiş ve yakında yapacağı bir seyahatten bahsedermiş.’’ (syf:152)

‘‘She’d all the time say: ‘‘You will learn later on!’’ and tell about trip she’d make soon.’’ (syf:151)

408. ‘‘Hep: "Sonra öğreneceksin!" dermiş ve yakında yapacağı bir seyahatten bahsedermiş.’’ (syf:152)

‘‘She’d all the time say: ‘You will learn later on!’ and tell about trip she’d make soon.’’ (syf:151)

5.6. –mAzmlIş Ekinin Yapısal Ve Anlamsal Eşdeğerlilik Ve Denklik İlişkisi

Şekilden de anlaşılacağı gibi, geniş zaman rivayeti –mAzmlIş ekinin İngilizcede ağırlıklı ve tek denklığı geçmiş zamandır. Altıncı sırada en az kısmı oluşturan –mAzmlIş eki sadece 1 kez kullanılmış olup elde edilen bulguların yaklaşık olarak

%0,2'sini oluşturmaktadır ve İngilizcede en fazla geçmiş zamanda denklik bulmuştur. İngilizceye geçmiş zaman olarak çevrilen geniş zaman rivayeti *-mAzmIş* eki yalnızca 1 örnekte %100 oranında görülmüştür. Sonraki altbölümlerde elde edilen bu denklik anlamsal olarak eğitbilimsel açıdan tek tek incelenecektir.

Kürk Mantolu Madonna adlı eserde geniş zaman rivayeti *-mAzmIş* ekinin İngilizcede veriliş biçimleri aşağıdaki şekilde gösterilmiştir.

Şekil 7: *-mAzmIş* Ekinin İngilizcedeki Denklikleri

5.6.1. Geçmiş Zaman (Past Simple) Denkliği

- 1) Bir geçmiş olayın anlatımında kullanılan geniş zaman rivayeti *-mAzmIş* ekinin İngilizcede geçmiş zamanda karşılık bulmuştur. Rivayet kipi belirsiz geçmiş ifade etmektedir, fakat İngilizcede belirsizlik ifade eden hiçbir unsur kullanılmamıştır. Belirsiz bir geçmiş zamanda bir şeyin sürekli tekrarlanarak yapıldığını veya asla yapılmadığını anlatmak için kullanılan bu ekin İngilizcedeki geçmiş zaman denkliği aşağıdaki örnekte gösterilmiştir.

409. 'Kendini bildiği en son dakikalarda bile annesine: 'Öğrendiğin zaman hayret edeceksin; fakat sonra sen de memnun olacaksın!' gibi anlaşılmasız şeyler söyler, bir türlü adamın ismini vermezmiş.' (syf:152)

“Even in the last minutes of being conscious, she told her mother something hard to be understood: ‘You will be amazed when you learn, but then you will be pleased, too!’ and never said the man’s name.” (syf:151)

6. BULGULAR VE YORUMLAR

Kürk Mantolu Madonna adlı eserden ve çevirisi olan Madonna in a Fur Coat kitabından alınan örneklerle oluşturulan bütünceden alınan veri sonuçlarından yola çıkarak Türkçe geniş zaman yapıları ve İngilizcede bu yapıların karşılık geldiği denklikler konulu karşılaştırma çalışmasından elde edilen sonuçlar detaylı bir biçimde sıralı olarak şu şekilde gösterilebilir:

İncelenen eserde en çok karşımıza çıkan yapı geniş zaman –(I)r eki olmuştur. Söz konusu ekin verilmiş biçimleri sırasıyla şu şekildedir: geniş zaman, bir zaman yerine farklı işlevlere karşılık gelen kısmi denklik, gelecek zaman, geçmiş zaman, aynı oranı birlikte paylaşan şimdiki zaman ve yakın geçmiş zaman (*present perfect tense*).

Yinelenen işleri, alışkanlıkları ve becerileri, gerçekleri ifade ederken; her zaman tekrarlanması mümkün olan, genel geçer doğrular, herkes tarafından kabullenilen gerçekleri, doğa (bilimsel) gerçekleri ve atasözleri gibi zamana bağımlı olmayan yargıları ifade ederken; genel olarak doğru veya belirli bir zaman diliminde sürekli olan eylemleri ifade etmek için; emir kipi ifade edilirken; zaman yerine konuşucunun gerçekleşmiş veya daha gerçekleşmemiş bir eyleme, harekete karşı duruşları, düşünceleri ve hislerini bildiren; istek, teklif, söz verme, özür dileme, teşekkür etme, tebrik etme, fikir sorma, adlandırma ve yargıda bulunma gibi formal konulardaki durumları ifade ederken; koşul/şart ifade ederken; İngilizcede kullanılan çeşitli kalıpları ifade ederken kullanılan –(I)r geniş zaman eki İngilizce geniş zaman yapısında denklik bulmuştur.

İşlevi gelecek zamana kaymış olan geniş zaman eki gelecek zamanın işlevlerini üstlenir. Konuşulduğu andan sonra gerçekleşecek ama kesinlik ifadesini taşımayan eylem; ihtimal, olasılık ifade ederken; şart cümlelerinde veya önceki cümlelerde konulan belli şartlara bağlı gelecekte gerçekleşebilecek eylemi ifade ederken; konuşucunun gerçekleşecek eylemden emin olma durumunu ifade ederken; işlevi gelecek zamana kaymış yani cümlelerin geniş zaman yapısıyla kurulup gelecek zaman anlamı verdiği bu nedenle de gelecek zamanın işlevlerini üstlendiği –(I)r geniş zaman eki ve aynı işlevleri üstlenen yapılar İngilizcede gelecek zaman denkliğini bulmuştur.

İşlevi geçmiş zamana kaymış olan geniş zaman eki geçmiş zamanın işlevlerini üstlenir. Konuşulduğu an itibariyle gerçekleşmemiş; yapıcı geçmiş zamanda ifade edilen ancak anlamca geniş zamanda bir hareketi ifade ederken; konuşma anından önce gerçekleşmiş olan bir hareketi ifade ederken kullanılan –(I)r geniş zaman eki İngilizce geçmiş zamanda denklik bulmuştur.

İşlevi şimdiki zamana kaymış olan geniş zaman eki şimdiki zamanın işlevlerini üstlenir. Şu anda gerçekleşen olayları ifade ederken kullanılan –(I)r geniş zaman eki İngilizce şimdi zamanda denklik bulmuştur.

Konuşulduğu andan önce gerçekleşmiş fakat zamanı net olmayan bir hareketi ifade ederken kullanılan –(I)r geniş zaman eki İngilizcede *present perfect tense* adı verilen fakat Türkçede zaman yapısı olarak tam karşılığı bulunmayan ve dilbilimciler tarafından da tam adlandırılmasa da kısmen bir çeviri yapacak olursak ‘‘yakın geçmiş zaman’’ olarak çevirebileceğimiz İngilizce zaman yapısına denk gelmektedir. Bu kullanımı da zaman kaymasına örnek olarak gösterebilir ve işlevi yakın geçmiş zamana kaymış olan geniş zaman eki yakın geçmiş zamanın işlevlerini üstlenir diyebiliriz.

–(I)r ekinin esnek bir şekilde kullanılabilmesi nedeniyle, İngilizcede bazen farklı biçimlerde karşılığı bulunmuştur. Bu kullanıma örnek gösterilecek en sık kullanım ise İngilizcede *kip belirteçleriyle* kurulan; cümlelerin yine fiil içerdiği fakat bu anlamı birbirinden farklı benzer yapılarla verdiği kullanım biçimleridir. Buna ek olarak geniş zaman –(I)r ekine karşılık olarak İngilizcede bazı bağlaç ve kalıpların kullanımıyla anlam denklik bulmuştur. Aynı zamanda geniş zaman ekinin bu farklı biçimlerdeki kullanımları İngilizcede denliğini fiilden türetilmiş sıfat ve zarflarda ve farklı isim yapılarında denklik bulmuştur. Bir de tüm bu kullanımların dışında kalan direk kalıp çeviri yapılmış olan bu geniş zaman ekinin İngilizce denliğini deyimlerde görebiliriz.

İncelenen eserde geniş zaman –*mAz* ekinin İngilizcede veriliş biçimleri şu şekilde sıralanabilir: kısmi denklik, geniş zaman, gelecek zaman, eşit oranda geçmiş zaman ve önceki geçmiş zaman (*past perfect tense*).

Eylemin gerçekleşme olasılığı bulunmayan durumlar, evrensel doğrular, genel olarak kabul gören gerçekleri ifade ederken; konuşan kişinin dile getirdiği ifadeye karşı bir kesinlik hissi içeren veya emir verme, yasak koyma anlamını taşıyan; ikilemeleri ifade ederken İngilizcede bağlaçlarla sağlanan –*mAz* geniş zaman eki ve aynı işlevi gören İngilizce geniş zaman denliğini bulmuştur.

Bir olayın anlatımında kullanılan ve konuşulduğu andan önce gerçekleşmiş olan eylemi veya oluşu ifade ederken –*mAz* geniş zaman eki ve aynı işlevi gören İngilizce geçmiş zaman denliğini bulmuştur.

Bir olayın anlatımında kullanılan ve konuşulduğu andan önce gerçekleşmiş olan iki eylemden veya oluştan önce olanı ifade eden *-mAz* geniş zaman eki ve aynı işlevi gören İngilizce önceki geçmiş zaman (*past perfect tense*) denkliğini bulmuştur. İngilizcede *past perfect tense* olarak geçen ve Türkçede tam karşılığı bulunmayan bu zaman yapısını; anlatılan iki olaydan öncekini kastettiği için bir çeviri yapacak olursak önceki geçmiş zaman şeklinde bir çeviri yapabiliriz. Ancak dilbilimciler bu konuda hemfikir olmadıklarından dolayı çevirimiz birebir değil kısmi bir çeviridir.

Gelecekte gerçekleşmeyecek veya gerçekleşmesi mümkün olmayan eylemi veya oluşu ifade ederken; gelecekte gerçekleşmesi istenen eylemi veya oluşu ifade eden; istek, rica ve tekliflerde kullanılan *-mAz* geniş zaman eki ve aynı işlevi gören İngilizce gelecek zaman denkliğini bulmuştur.

İncelediğimiz eserde bazen *-mAz* geniş zaman ekinin İngilizcede çeşitli biçimlerde denklik bulduğu görülmüştür. En sık karşılaşılan denklik türü olan *modal* adını verdiğimiz kip belirteçleriyle yapılan kısmi denklidir. Aynı zamanda bu kısmi denklik İngilizcede bağlaçlarla da sağlanmıştır. Fiilden türetilmiş sıfat, zarf fiil, bazen de bambaşka ad yapılarında denklik bulmuştur. Buna ek olarak bazı kısmi denklik örnekleri İngilizcede çeşitli kalıp ve deyimlerle karşılanmıştır.

İncelenen eserde, geniş zaman hikâyesinin *-IrdI* ekinin kullanım biçimleri şu şekilde sıralanabilir: kısmi (sıfır) denklik, geçmiş zaman ve yakın geçmiş zaman.

Konuşulduğu andan önce gerçekleşmiş olan eylemi veya oluşu ifade eden ve bir olayın anlatımında kullanılan geniş zaman hikâyesinin *-(I)rdI* eki ve aynı işlevi gören İngilizce geçmiş zamanda denkliğini bulmuştur.

Konuşulduğu andan önce gerçekleşmiş fakat zamanı net olmayan bir hareketi ifade eden geniş zaman hikâyesinin *-(I)rdI* eki ve aynı işlevi gören İngilizce yakın geçmiş zaman (*present perfect tense*) denkliğini bulmuştur.

İncelediğimiz eserde geniş zaman hikâyesi *-(I)rdI* eki ve aynı işlevi gören yapıların İngilizcede çeşitli biçimlerde denklik bulduğu görülmüştür. En sık karşılaşılan denklik türü ise *modal* adını verdiğimiz *kip belirteçleriyle* yapılan kısmi denklik olmuştur. Geçmişte sıralı olarak veya aynı anda yaşanmış olayları ifade eden; belirli bir zamanda geçmişte olması muhtemel veya belirli koşullara bağlı olan bir eylemi ifade eden, gerçekleşme olasılığı düşük olsa da bir şeyin mümkün olduğunu hayal etmeye, teklif sunmaya veya iyimser bir şekilde

düşünmeye yönelik (hüsnükuruntu) *-IrdI* geniş zaman hikayesi eki İngilizcede kısmi olarak denklik bulmuştur. Buna ek olarak belirli geçmişte gerçekleşmesi muhtemel bir eylemin anlatımında kullanılan *-(I)rdI* geniş zamanın hikâyesi eki İngilizcede yeterlilik bildiren fiillerde ortaya çıkmıştır.

İncelenen eserde geniş zaman hikâyesinin *-mAzdI* ekinin Sırpçada veriliş biçimleri şu şekilde sıralanabilir: kısmi denklik, geçmiş zaman ve önceki geçmiş zaman (*past perfect tense*).

Geçmiş bir olay anlatımında hareketin devamlılığını ifade ederken geniş zaman olumsuz ekinin kesinliğini belirli geçmişe aktaran; geçmiş bir olay anlatımında hareketin veya düşüncenin gerçekleşmediğini ifade ederken geniş zaman olumsuz ekinin kesinliğini belirli geçmişe aktaran *-mAzdI* eki İngilizcede geçmiş zamanda eşdeğerliliğini bulmuştur.

Bir olayın anlatımında kullanılan, konuşulduğu andan önce gerçekleşmiş olan iki eylemden veya oluştan önce olanı ifade eden *-mAzdI* geniş zaman hikayesi eki İngilizcede önceki geçmiş zamanda eşdeğerliliğini bulmuştur.

İncelediğimiz eserde geniş zaman hikâyesinin *-mAzdI* eki ve aynı işlevi gören yapıların İngilizcede çeşitli biçimlerde denklik bulduğu görülmüştür. Belirli geçmişte *-mAzdI* eki ile anlatılan eylemin devamlı gerçekleşmemesi, yapılmaması anlatımında kullanılan İngilizcede en sık karşılaşılan denklik türü olan *modal* adını verdiğimiz *kip belirteçleriyle* yapılan kısmi denklidir. Geçmiş bir olay anlatımında hareketin devamlılığını ifade etmek yerine geniş zaman olumsuz ekinin kesinliğini belirli geçmişe aktaran; geçmişte gerçekleşmesi muhtemel fakat gerçekleşt(e)memiş olaylar, durumlar, niyet ve düşünceler ifade edilirken kullanılan; geçmişte bir şarta bağlı olarak gerçekleşmiş fakat pişmanlık içeren olay, durum, niyet ve düşünceler ifade edilirken kullanılan *-mAzdI* geniş zaman hikayesi eki İngilizcede kısmi (sıfır) denklilde eşdeğerliliğini bulmuştur. Belirli geçmişte gerçekleşmesi muhtemel bir eylemin anlatımında kullanılan geniş zamanın hikayesi *-mAzdI* eki İngilizcede yeterlilik bildiren fiillerde ortaya çıkmıştır.

İncelenen eserde geniş zaman rivayetinin *-(I)rmIş* ekinin İngilizcede veriliş biçimleri şu şekilde sıralanabilir: kısmi (sıfır) denklik, geçmiş zaman.

Belirsiz geçmişte devamlı olarak yapılan eylemi, sürerlik ifade eden; tezlik fiiliyle oluşturulan cümlede bir eylemin umulmadık bir zamanda aniden gerçekleştiğini ifade eden *-(I)rmIş* geniş zaman rivayeti eki İngilizcede geçmiş zamanda denklik bulmuştur.

İncelenen eserde geniş zaman hikâyesi *-(I)rmIş* eki ve aynı işlevi gören yapıların İngilizcede çeşitli biçimlerde denklik bulunduğu görülmüştür. Belirli geçmişte *-(I)rmIş* eki ile anlatılan eylemin yapılmadığını anlatmak için kullanılır. Belirli geçmişte *-(I)rmIş* eki ile anlatılan eylemin yapıldığını anlatmak için İngilizcede *modal* adı verilen en sık denklik türü olan “*kip belirteçleri*” ile kısmi denklik sağlanmıştır.

İncelenen eserde geniş zaman rivayetinin *-mAzmIş* ekinin İngilizcede veriliş biçimleri şu şekilde sıralanabilir: geçmiş zaman.

Geçmiş olayları anlatırken kullanılan geniş zaman rivayeti *-mAzmIş* ekinin İngilizcede geçmiş zamanda denklik bulmuştur. Rivayet kipi, belirsiz bir geçmiş ifade eder, ancak İngilizcede belirsizliği gösteren herhangi bir unsur kullanılmaz. Belirsiz bir geçmişte bir olayın sürekli olarak tekrarlandığını veya asla yapılmadığını ifade etmek için kullanılan *- mAzmIş* eki İngilizcede geçmiş zamanda denklik bulmuştur.

7. YÖNTEM

7.1. Araştırmanın Modeli

Araştırmada Türkçe dilinde, aşk romanı türünde yazılmış olan Sabahattin Ali'nin "*Kürk Mantolu Madonna*" adlı romanı ve bu kitabın çevirisi olan "*Maddonna in a Fur Coat*" kitaplarındaki İngilizce ve Türkçe'de geniş zaman kullanımlarını incelemek, aralarındaki anlamsal, yapısal ve işlevsel açıdan denklik ilişkilerini ortaya çıkarmak ve verimli dil olguları elde ederek kipin eğitimsel yaklaşımlı karşıtsal çözümlemesini yapmak amacı dolayısıyla, nitel araştırma yöntemlerinden, doküman inceleme yöntemi kullanılmıştır. "Doküman incelemesi, araştırılması hedeflenen olgu veya olgular hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin analizini kapsar" (Yıldırım ve Şimşek, 2011, s. 187).

7.2. Evren / Örneklem

Araştırmanın evrenini Türkçe yazılmış olan Sabahattin Ali'nin aşk romanı türünde yazılmış "*Kürk Mantolu Madonna*" adlı romanı ve bu kitabın çevirisi olan "*Maddonna in a Fur Coat*" kitaplarındaki İngilizce ve Türkçede geniş zaman yapısı oluşturmaktadır.

Tablo 3. Araştırmada incelenen kitaplar

Kitap İsmi	Yazarı	Sayfa Sayısı
Kürk Mantolu Madonna	Sabahattin Ali	160
Maddonna in a Fur Coat	Sabahattin Ali (ed.) M. Betül Er	156

7.2. Veri Toplama Süreci ve Araçları

Çalışmada Türkçe yazılmış olan Sabahattin Ali'nin *Kürk Mantolu Madonna* adlı romanı ve bu kitabın çevirisi olan *Maddonna in a Fur Coat* kitapları veri toplama aracı olarak kullanılmıştır. Bu kapsamda karşılaştırılan bu iki kitaptaki Türkçedeki geniş zamanın İngilizce denklikleri ve karşılık geldiği işlevler bakımından incelenmiştir.

8. SONUÇ VE ÖNERİLER

Türkçe Geniş Zaman Kullanımının İngilizce Denklik İlişkisi ve Eğitbilimsel Yaklaşımlı Karşıtsal Çözümlemesi adlı karşılaştırmalı çalışmada ilk olarak çalışmanın temeli olan geniş zaman yapılarından bütünce için uygun bir eser seçildi. Bütünce geniş zaman yapılarının çeşitli işlev ve kullanımlarını içeren Sabahattin Ali'nin Kürk Mantolu Madonna adlı aşk romanından ve İngilizce çevirisi olan Madonna n a For Coat kitabından alınan geniş zaman yapıları ve İngilizcede veriliş biçimleri oluşturuldu.

Bütünce oluşturulduktan sonra çalışmanın birinci bölümü olan Giriş Bölümünde problem durumu, amaç ve önem, alt problemler, sınırlıklar varsayımlar ve tanımlar belirtilmiştir. Çıkış dili olarak ise Türkçe seçilmiştir.

Çalışmanın teorik kısmının başladığı ikinci bölümde ise, bu çalışma için geniş zaman ekinin tarihsel süreci incelenmiştir. Daha sonra bölümün devamında geniş zamanın işlevlerine bakılmış ve ardından geniş zaman ekleri ve yerine getirdiği işlevler açısından ele alınmıştır. Devamında Türkçede geniş zamanın işlevleri detaylı biçimde ele alınmış; ‘‘adetler, alışkanlıklar, çıkarım, rica, bilimsel gerçekler, tahmin, emir, teklif, çaresizlik, tehdit’’ gibi geniş zamanın kullanıldığı yerler tek tek açıklanmıştır. Sonrasında çalışmanın asıl konusunu oluşturan Türkçe geniş zaman yapısının yapısal ve anlamsal özellikleri, Türkçede geniş zaman hikâyesinin yapı ve anlam özellikleri, geniş zaman rivayetinin yapı ve anlam özellikleri Türkçe dilbilgisi kitaplarına ve ilgili yayın ve araştırmalarına dayanarak detaylı biçimde açıklanmıştır. Bu bölümün devamında ise çalışma geniş zaman eklerinin içerdiği anlamlar ve görünüş bakımından değerlendirilmesi ile devam etmiştir. Çalışmanın ikinci bölümünü bitirmeden önce ise geniş zaman eklerinin kuralsızlığından söz edilmiştir. Son olarak ikinci bölümün sonuna gelindiğinde ise eğitbilimsel yaklaşımlar, işlevsel yaklaşımlar ve eylem odaklı yaklaşımlardan söz edilerek çalışmanın teorik kısmının ilk bölümü bitirilmiştir.

Üçüncü bölüme gelindiğinde, Türkçe geniş zamanın İngilizcede birebir karşılığı olmadığı için bir sonraki bölüm ve altbölümlerde İngilizce zaman sistemi detaylı bir biçimde açıklanmış ve bu açıklamalar çeşitli örneklerle desteklenmiştir.

Çalışmanın dördüncü bölümünde, üçüncü bölümde açıklanan İngilizce zaman yapılarına ek olarak; yapılan karşılaştırma sonucu Türkçe geniş zamanın İngilizcede tam karşılığının olmadığı görülmüş ve genellikle karşılaşılan çoğu örneğin kip belirteçlerine (*modals*) denk geldiği görülmüş ve ‘‘*modals*’’ hakkında kısa bir dilbilgisi hatırlatması yapılarak üçüncü bölüm sonlandırılmıştır.

Yapılan çalışmanın beşinci bölümü uygulama kısmından oluşmaktadır. Çalışmanın bu bölümünde Türkçe geniş zaman yapıları tek tek çeşitli işlevleriyle ele alınmış ve kaynak kitap olan Kürk Mantolu Madonna kitabında geçen geniş zaman örnekleri titizlikle incelenip, İngilizcede karşılık geldiği zaman ve işlevler kategorize edilerek yorumlanmıştır. İncelenirken kullanımı en ağırlıklı olanlardan başlanmasına özen gösterilmiştir. Çalışmanın karşılaştırmalı kısmında Türkçede geniş zaman yapıları ve İngilizce denkliklerini içeren incelenen cümlelerin tamamı çalışmada gösterilmek suretiyle; Türkçe geniş zaman yapısının İngilizce eşdeğerlilikleri ve denklikleri kapsamlı bir çerçevede ele alınmıştır ve ulaşılan sonuçlara ait sayısal veriler ise her bir geniş zaman eki incelemesinin en başında paylaşılıp, ulaşılmış olan veri sonucuna göre yorumlanmıştır.

Ülkemizde öğrenim gören yabancı öğrenci sayısındaki artış ve mülteci göçleriyle beraber Türkiye; globalleşme sürecinde hızlı adımlarla ilerliyor. UNESCO verilerine göre Türkiye; uluslararası öğrencilerin en çok tercih ettiği ülkeler arasında 10. Sırada yer alıyor. Açıklanan son resmi verilere göre ülkemizde eğitime devam eden yabancı öğrenci sayısının 1 milyon sınırına dayandığı biliniyor. Ülkemize gelen öğrencilerin Türkiye’de öğrenim görebilmesi için öncelikli olarak özenli bir müfredatla hazırlanmış bir Türkçe öğretiminden geçmesi gerekiyor. Ayrıca Avrupa ülkelerinde yaşayan Türklerin sayısı da yadsınamamak derecede fazladır ve gittikleri okullarda herhangi bir Türkçe eğitimi almayan gurbetçi çocuklarının da Türkçe eğitimi alması için aileleri tarafından oluşan talep günden güne artmaktadır. Hatta doğan bu ihtiyaçtan dolayı çeşitli dijital uygulamalar yapılmaya başlanmış ve anadili Türkçe olan öğretmenlerden çevrimiçi eğitim almak isteyenlerin oranı günden güne artmaya başlamıştır. Bu bağlamda bir dil öğrenilirken öncelikli olarak öğretilen konuların en başında ise gramer eğitimi görmektedir. Gramer eğitiminin en başında ise cümle yapısı ve hemen arkasından zamanlar öğretilmektedir ve Türkçede en yaygın görülen zamanlardan bir tanesi ise geniş zamandır. Avrupa ülkelerinde yaşayan Türk göçmen çocukları ve dünyanın birçok yerinden ülkemize öğrenci gelmesinin yanısıra, tarihsel ortaklık ve kültür yakınlığı bakımından özellikle Balkanlar ve diğer Avrupa ülkelerinden de anadili veya ikinci dili İngilizce olan birçok öğrencinin eğitim almak amacıyla ülkemize gelmesi sonucu doğan ihtiyaçtan dolayı Türkçe-İngilizce geniş zaman karşılaştırmasının yapılması ve anadili İngilizce olan bireylere Türkçe öğretimi konusunda kolaylaştırıcılık ve yol göstericilik sağlaması açısından önem taşımaktadır. Bu çalışmada sonuç olarak edindiğimiz verilere göre Türkçe geniş zaman İngilizcede en çok geniş zamanda denklik bulmaktadır. İngilizcedeki geniş zaman Türkçedeki geniş zamanla aynı olmadığı için tam karşılık gelen zamanı basit geniş zaman “*simple present tense*” olarak adlandırmak daha

doğru olacaktır. Her zaman tekrarlanması mümkün olan eylemlerin, genel geçer doğruların, herkes tarafından kabul edilen gerçeklerin, bilimsel gerçeklerin, alışkanlıkların, varlıkların özelliklerinin anlatımı, atasözlerin anlatımı, konuşulduğu anda gerçekleşmiş olan hareketin anlatımı, özür dileme, tebrik etme gibi çeşitli işlevleri üstlenen geniş zaman İngilizcede de geniş zamanda denklik bulmaktadır. Ancak geniş zamanı çok az bir farkla takip eden bir diğer kullanım ise İngilizcede “*modals*” adı verilen kip belirteçleri olmuştur. Ancak “*modals*” adı verilen kip belirteçleri herhangi bir zamana karşılık gelmediği için bu kullanım “kısmi/sıfır denklik” çatısı altında incelenmiş olup sonuçlar da buna göre yorumlanmıştır. Yabancı dil olarak Türkçe öğrenen anadil veya ikinci yabancı dili İngilizce olan öğrencilere Türkçe geniş zamanı İngilizce geniş zamanın yan işlevlerinden ve “*modals*” adı verilen kip belirteçlerinin ana işlevlerinden yola çıkarak aktarmak daha doğru bir yöntem olur.

Geçmiş zamanı, şimdiki zamanı ve gelecek zamanı da ifade etmek için kullanılan “-(I)r ve -mAz” ekleri, diğer zamanlar gibi kesin bir anlam taşımasalar da İngilizcedeki şimdiki zaman ve gelecek zamanın ifade edildiği şekillere kıyasla öğrenciler için: “*seviyorum/severim; tanıyorum/tanırım; istiyorum/isterim; gideceğim/giderim; gelmeyeceğim/gelmem, söyleyeceğim/söylerim*” gibi farkları bulmak ve hissetmek zor olabilir. Bu nedenle, geniş zaman ekleri (hem yalın hem de birleşik geniş zaman yapılarında kullanılan ekler), kesin anlam taşıyan diğer eklerle “-(I)yor, -AcAk) ve hikaye ve rivayet birleşik zamanlarla karşılaştırılarak öğretilmesi uygun olabilir.

Özellikle geniş zaman eklerinin kiplik anlamlarına dikkat çekmek gerekirse; Türkçe’de yeterlilik, olasılık, ihtimal, zorunluluk vb. gibi kavramlar söz konusu olmasa da, “-(I)r ve -mAz ekleri zaman zaman İngilizcede “yetenek, yeterlilik, zorunluluk, yasak, olasılık, kararlılık, izin isteme/verme, akıl yürütme, öneride bulunma” gibi farklı anlamlar yükleyen “*can, could, may, might, will, would, shall, should, must ve ought to*” gibi yardımcı fiillerle birlikte kullanılırlar. Bu da Türkçe zaman eklerinin sadece zaman ve görünüş değil, aynı zamanda kiplik anlamını da taşıdığını doğrulamaktadır. Bu nedenle, geniş zaman eklerinin öğretimi için çeşitli işlevleri kapsayan araştırmalar yapılmalıdır. Okuma metinleri sadece anlatım biçimini değil, aynı zamanda diyalogları, soru-cevap biçimlerini de içermeli ve öğrencilerin Türkçe geniş zaman eklerini konuşma dilinde nasıl kullandıklarını görmelerine olanak sağlamalıdır.

Bu çalışmada kullanılan bir roman örneği üzerinden yapılan araştırma, geniş zaman eklerinin çeşitli işlevlerini kapsamaktadır. İncelenen romanda “-(I)rmIş ve -mAzmIş” eklerinin örneğine diğer kullanılan eklere oranla daha az rastlanması, bu romanın yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde ağırlıklı olarak belirli eklerin anlatımında kullanılabilir olması biraz kısıtlayıcı olsa da; bu çalışmanın, yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde hem öğretmenler hem de öğrenenler için kapsamlı bir kaynak oluşturacağını düşünmekteyiz. “-(I)r, -mAz ve -(I)rdI” eklerinin kullanımının, çalışmada incelenen eserde sayıca diğer eklere üstünlük sağlamasından dolayı, yapısal ve anlamsal açıdan incelen ve karşılaştırması yapılan geniş zaman kullanımı açısından, romanın Türkçede başlangıç seviyesinde olan öğrenciler için kullanılmasını daha uygun bulmaktayız.

Yapılan bu çalışma sonucunda elde edinilen verilere göre incelenen eser ve çevirisinden alınan örneklerle oluşturulan bütüncede, Türkçedeki geniş zamana karşılık olarak en sık kullanılan zaman yapısının İngilizcede de geniş zaman (Türkçedeki geniş zamanla birebir aynı olmadığı için basit geniş zaman da denilebilir) olduğu tespit edilmiştir. Ancak takip eden diğer geniş zaman kullanımlarına karşılık olarak bir zaman yapısına ulaşamamış, zaman yapısı yerine farklı gramer yapıları, yardımcı öge ve bağlaçlarla aynı anlamın verilmeye çalışıldığı tespit edilmiştir. Bunun sonucunda İngilizcede geniş zamana karşılık en sık kullanılan ikincil denklik unsurunun kısmi olarak sağlandığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu bağlamda Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenen bir bireyin eseri okuyup anlayabilmesi ve söz konusu gramer yapılarını kavrayabilmesi için İngilizce gramer yapılarına hakim olması beklenmektedir. Yine bunun bir sonucu olarak da “*Kürk Mantolu Madonna*” adlı eserin yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde başlangıç seviyesinde okutulması ve kaynak olarak kullanılması gerektiği görüşündeyiz.

Bu çalışmada kullanılan bütüncü bir roman üzerine yapılmış olsa da, geniş zaman eklerinin çeşitli işlevlerini içermektedir. Bu nedenle, bu kaynağın Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenenler ve öğrenenler için örnekleri zengin ve çeşitli bir kaynak olarak hizmet edeceğine inanmaktayız.

KAYNAKÇA

- Ali, S. (2019) Kürk Mantolu Madonna. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları
- Ali, S. ve Er. F. B. (ed.). (2021). Madonna in a Fur Coat. Ankara: Torun Yayınları
- Aksan, Y., Aksan, M., Koltuksuz, A., Sezer, T., Mersinli, Ü., Demirhan, U. U., Yılmaz, H., Kurtoğlu, Ö., Atasoy, G., Öz, S. & Yıldız, İ. (2012). Construction of the Turkish National Corpus (TNC). Proceedings of the Eight International Conference on Language Resources and Evaluations, Istanbul, Turkey. Retrieved from http://www.lrecconf.org/proceedings/lrec2012/pdf/991_Paper.pdf.
- Alyılmaz, S. (2010). Türkçede olumsuz fiillerin geniş zaman biçimbirimi. Turkish Studies, 5(4), 87-118. Retrieved from http://www.turkishstudies.net/Makaleler/1347336692_4Aly%20c4%b1lmaz_Semra.pdf.
- Anusic, V. (2016). Türkçede Geniş Zaman Kullanımı ve Sırpçada Veriliş Biçimleri. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi. İzmir Dokuz Eylül Üniversitesi.
- Aydemir, İ. A. (2010). Türkçede zaman ve görünüş sistemi. Ankara: Grafiker Yayınları.
- Banguoğlu, T. (2000). Türkçenin grameri. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Banguoğlu, T. (2011). Türkçenin Grameri. Ankara: TDK Yayınları.
- Benzer, A. (2008). Fiilde zaman görünüş kip ve kiplik. (Unpublished doctoral dissertation). Marmara University, İstanbul.
- Benzer, A. (2012). Türkçede Zaman, Görünüş ve Kiplik. İstanbul: Kabalcı Yayınevi.
- Boz, E. (2007). Türkiye Türkçesi biçimsel ve anlamsal işlevli biçimbilgisi. Ankara: Gazi Kitabevi.
- Buz, Y. (2011). English Grammar. İstanbul: D publishing, 187-257.
- Çürük, Y. ve Erkınay Tamtamış, H. K. (2022). Türkiye Türkçesinde geniş zaman ekinin kuralsızlığı üzerine. Çukurova Üniversitesi Türkoloji Araştırmaları Dergisi, 7(2), 1142-1163.
- Dean, M. (1993) English Grammar Lessons. Oxford University Press, 8-80.

- Dilaçar, A. (1974). Türk fiilinde “kılınış”la “görünüş” ve dilbilgisi Kitaplarımız. Retrieved from http://turkoloji.cu.edu.tr/DILBILIM/1973_1974_7_Dilacar.pdf.
- Dolunay, S.K. (2012). Türkiye Türkçesinde Zaman. Ankara: Berikan Yayınevi.
- Dudoityte, J. (2016). Türkçe Geniş Zaman Kullanımının Litvancada Veriliş Biçimleri. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi. İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi.
- Eckmann, J. (2003). Harezmi, Kıpçak ve Çağatay Türkçesi üzerine araştırmalar (Sertkaya, O. F., Haz.). Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Ediskun, H. (2005). Türk Dilbilgisi. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Eker, Süer, (2009). Çağdaş Türk Dili, Grafiker Yayınları, Ankara.
- Ercilasun, A. B. (1984). Kutadgu Bilig’de fiil. Ankara: Gazi Üniversitesi Yayınları.
- Ergin, M. (2013). Türk Dil Bilgisi. İstanbul: Bayrak Yayınları.
- Ergin, Muharrem, 2005, Türk Dil Bilgisi, Bayrak Basım/Yayın/Dağıtım, İstanbul.
- Gass, S. M., Behney, J. ve Plonsky, L. (2013) Second Language Acquisition: An Introductory Course. New York and London: Routledge Taylor & Francis Group, 1-510
- Gabain, A. V. (2007). Eski Türkçenin grameri (Akalin, M., Çev.). Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Gencan, T. N. (1974). Geniş zaman kipi. Türk Dili Dil ve Edebiyat Dergisi, XXIX(269), 325-330.
- Göksel, A. & Kerslake, C. (2005). Turkish: A comprehensive grammar. London, UK: Routledge.
- Gülsevin, G. (2011). Eski Anadolu Türkçesinde ekler. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Gültekin, Mehmet: “Okulöncesi Eğitimde Kullanılan Öğrenme Yaklaşımları”, Özel Öğretim Yöntemleri, Haz. Mustafa Sağlam, Eskişehir, Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayını, Sayı: 797, 2007, s. 49-74.
- Gümüştam, G. (2009). Türkçedeki geniş zaman eklerinin ait oldukları eylem kategorileri üzerine bir deneme. Uluslararası Türkçenin Eğitim ve Öğretimi Sempozyumu Bildirileri: DAÜ.

https://www.researchgate.net/publication/289534311_Turkcede_Genis_Zaman_Ekle_rinin_Ait_Olduklari_Eylem_Kategorileri Erişim tarihi: Haziran 2021.

Güneş, S. (2009). Türk Dili Bilgisi. İzmir: Çağlayan Matbaa.

Hacıeminoğlu, N. (2008). Karahanlı Türkçesi grameri. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

Hatipoğlu, Ç. & Karakaş, Ö. (2010). Sözlü derlem çeviriyazısını standart dil ve ağıza göre ölçünleştirme. In Ç. Sağın-Şimşek & Ç. Hatipoğlu (Eds.), 24. Ulusal Dilbilim Kurultayı Bildiri Kitabı (ss. 444-454). Retrieved from http://std.metu.edu.tr/wp/wpcontent/uploads/2009/05/_ve_digerleri_yuvarlak_masa.pdf

Johanson, L. (1989). Aorist and Present Tense in West Oghuz Turkic. *Journal of Turkish Studies*, 13, 99-105.

Kanık, M. (2015). The Turkish aorist and progressive: Present tense, future tense, or what *Journal of Language and Linguistic Studies*, 11(1), 103-115.

Karadaş, D. Ç. & Ruhi, Ş. (2009). Features for an internet accessible corpus of spoken Turkish. *Working Papers in Corpus-based Linguistics and Language Education*, 3, 311-320. Retrieved from http://cblle.tufs.ac.jp/assets/files/publications/working_papers_03/section/311-320.pdf

Karaismailoğlu, Adnan, 2004, Vatan Etmek, Akçağ Yayınları, Ankara.

Korkmaz, Z. (2009). Türkiye Türkçesi grameri: şekil bilgisi (3. bs.). Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

Kornfilt, J. (1997). *Turkish*. Londra and New York: Routledge.

Kurultay, Turgay: “Çeviri Dersinde Yapılaşma. Uygulama Sorunları–Yöntem Önerileri”, Doktora Tezi, Danışman Şara Sayın, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, 1989.

Kuznetsov, P. Ğ. (1997). Türkiye Türkçesinin morfoetimolojisine dair. *Türk Dili Araştırmaları Yıllığı Belleten* 1995, 193-262.

Larsen-Freeman, D. ve Anderson, M. (2011) *Techniques & Principles in Language Teaching*. Oxford: Oxford University Press, 13-25

- Leech, G. N. (1976). *Meaning and the English Verb*. London: Longman Group Limited.
- Lewis, G. (2000). *Turkish grammar*. Oxford, UK: Oxford University Press.
- Lewis, M. (1986). *The English Verb*, 15-180
- Meriç, A. (2016). *Akademik çeviri eğitiminde yazınsal, görsel ve görsel-işitsel araçlarla uygulamalı çalışmaların çeviri edincine katkısı (Yayınlanmamış Doktora Tezi)*. İstanbul Üniversitesi.
- Nakipoğlu-Demiralp, M. (2002). The referential properties of the implicit arguments of passive constructions. In T. E. Erguvanlı (Ed.), *The verb in Turkish* (pp. 129-182). Philadelphia, PA: John Benjamins Publishing Company.
- Özçelik, S. (2001). Türkçede geniş zaman ekine dair bazı tespitler. *Türk Dili Dil ve Edebiyat Dergisi*, 2001/II(598), 410-411.
- Özel, S. (2018). *Türkiye Türkçesi temel dilbilgisi*. Ankara: Dil Derneği.
- Öztürk C. (2015). *Fundamentals of Academic English*. Ankara: Pelikan Yayıncılık, 62-103
- Reichenbach, H. (2005). The tenses of verbs. In I. Mani, J. Pustejovsky & R. Gaizauskas (Eds.), *The language of time: A reader* (pp. 71-78). Oxford, UK: Oxford University Press (Original work published 1947).
- Retrieved from
<http://kuscholarworks.ku.edu/dspace/bitstream/1808/656/1/ling.wp.v14.n1.paper4.pdf>
 f
- Ruhi, Ş. (2010). Türkçe için genel amaçlı sözlü derlem oluşturmada metaveri, çeviriyazı ölçünleştirmesi ve derlem yönetimi. In Ç. Sağın-Şimşek & Ç. Hatipoğlu (Eds.), 24. Ulusal Dilbilim Kurultayı Bildiri Kitabı (ss. 463-466). Retrieved from http://std.metu.edu.tr/wp/wp-content/uploads/2009/05/ruhi_ve_digerleri_yuvarlak_masa.pdf.
- Schäffner, Christina: “Running before walking?: Designing a translation programme at undergraduate level” *Developing Translation Competence*, Beverly Adab. Amsterdam, John Benjamins, Sayı: 38, 2000, s. 143-156.

- Scrivener, J. (2011). *Learning Teaching: The Essential Guide to English Language Teaching*, Macmillan Books for Teachers: Adrian Underhill, 156-180
- Sezer, A. (2004). *Mastering English Grammar*. Ankara: Hacettepe-Taş, 235-408
- Tahir, Kemal, 2006, Sağırdere, İthaki Yayınları, İstanbul.
- Tekin, T. (1995). Relics of Altaic stem-final vowels in Turkic. In B. Kellner-Heinkele & M. Stachowski (Eds.), *Laut- und Wortgeschichte der Türkischen Sprachen* (pp. 173-188). Berlin: Harrassowitz Verlag.
- Türkçe Sözlük (11. bs.) (2011). Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Underhill, R. (1976). *Turkish grammar*. Cambridge, MA: The MIT Press.
- Uzun, N. E. (2015). A new analysis for verbal inflectional affixes in Turkish. *International Journal of Foreign Studies*, 8(1), 39-62.
- Üzüm, M. (2018). Zaman, görünüş ve kiplik ilişkisine genel bir bakış. *Turkic Linguistics and Philology*, 1(1), 53-66.
- Ward, J. M. (1971). *The Uses of Tenses in English*. London.
- Yaman, Ertuğrul, 1999, *Türkiye Türkçesinde Zaman Kaymaları*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.
- Yavaş, F. (1979). The Turkish Aorist. *Kansas Working Papers in Linguistics*, 4, 41- 9. Retrieved from <http://kuscholarworks.ku.edu/dspace/bitstream/1808/656/1/ling.wp.v14.n1.paper4.pdf>
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2011). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Seçkin Yayıncılık.
- Yılmazoğlu, F. (2013). *Türkiye Türkçesinde geniş zamana anlam*.

EKLER

EK 1. Öğrencinin Akademik Özgeçmişi

Kişisel Bilgiler			
Adı ve Soyadı	Ayşe Sümeyra Bacak		
E-postası/Web Sayfası			
Bildiği Yabancı Diller	İngilizce		
Uzmanlık Alanı	İngilizce Öğretmenliği		
Öğrenim Bilgileri			
	Üniversite	Bölüm	Yıl
Lisans	Trakya Üniversitesi	İngilizce Öğretmenliği	2014-2019
Tez Başlığı	Türkçe Geniş Zaman Kullanımının İngilizce Denklik İlişkisi ve Eğitbilimsel Yaklaşımlı Karşıtsal Çözümlemesi		
Tez Danışmanı	Prof. Dr. Kuthan Kahramantürk		
Akademik Eserler			
-			
Alanıyla İlgili Bilimsel Kuruluşlara Üyelikler			
-			
Alanıyla İlgili Aldığı Ödüller			
-			

